

SKUTKOVĚ

svatých apoštolů.

Kniha tato (jakž sám titul její ukazuje) vypravuje nám o **skutcích svatých apoštolů**:

Všechněch vůbec, kteříž zbory Páně zde i onde, zvlášť Jeruzalémský vzdělali, při čemž hodné jest pozastaviti se při vzdělání zboru Jeruzalémského a povážiti obzvláštně:

Osob:

Z nichž byl ten zbor shromážděn a vzdělán, jak jich bylo mnoho a jak pobožné, při čemž se dotýká i času, v němž jest vzdělán a některých toho zboru příběhů. Kap. 1.

Skrze něž byl ten zbor vzdělán, z těch pak osob některé přísluhovaly věcmi:

Duchovními, to jest slovem a svátostmi, a ti byli apoštolové, jejichž před oči naše staví:

Dary Ducha svatého na den letnic jim od Boha] dané. Kap. 2.

Práci věrnou, jako jest zázračné uzdravení chromého skrze svatého Petra, a za tou příčinou učiněné od něho kázání, v kterémž všecku čest toho uzdravení připisuje Kristu Pánu. Kap. 3.

Protivenství

Petrovo a Janovo. Kap. 4.

Všechněch apoštolů. Kap. 5.

Tělesnými aneb časnými, a ti byli jahnové. Tu pak vypsáno jest o Všechněch společně, totiž proč? Jak? Kteří a od koho sou vyvoleni? Při čemž se zmínka slavná činí o dařích svatého Štěpána a od něho jich užívání. Kap. 6.

Dvou obzvláštně, totiž o

Štěpánovi a jeho smrti. Kap. 7.

Filipovi, kterýž zbor samařský vzdělal a komorníka královny Kandáces získal. Kap. 8.

Protivenství na ten zbor neb církev prvotní příšlého, kteréž vypsáno jest s počátku kapitoly 9.

Některých zejména, totiž svatého

Petra, jehož se vypisuje:

Zázrak dvůj, totiž uzdravení Eneasa a vzkříšení Tabity. Kap. 9.

Učení, kteréhož

Předkládal díl nemalý pohanům, totiž Korneliovi setníkovi, jež i se vším domem jeho získal. Kap. 10.

Zastával před soudy všetečnými některých Židů, při čemž vypsáno jest k témuž cíli o vzdělání zboru antiochenského,

aby známé bylo, že čisté učení tak dobře ku pohanům jako k Židům přináleží. Kap. 11.

Běh života s částky žalostný, když se do vězení dostal, před jehož vězením svatý Jakub, bratr Janův, jest stát; s částky potěšený, když z toho vězení skrze anděla jest vysvobozen, za čímž šla smrt Heródesova hrozná. Kap. 12.

Pavla, o jehož se vypravuje:

Povolání k apoštolství neb poslání i vůbec ke všechněm (kap. 9.), i obzvláště ku pohanům. Kap. 13.

Cestách čtyřech:

První s Barnabášem, a ta jeho cesta dělí se na:

Vypravení se jeho z Antiochie, při čemž se dotýká stavuňku jeho v Selevcii, Cypru, Pamfilii a v Antiochii Pisidické atd. Kap. 13.

Navrácení se jeho zase do Antiochie Syrské, kteréžto však jeho se navrácení předešli stavuňkové v Ikonii a Listře atd. Kap. 14.

Druhá s Šilou, ta pak cesta jeho také rozdělena býti může na jeho

Odchod do Jeruzaléma na apoštolský sněm. Kap. 15.

Dostání se do

Azie, a v té zemi zejména do města Listry a Troady, k čemuž také přináleží jeho pobytí v městě Filippis. Kap. 16.

Řecké země, a zejména do Tesaloniky, Berie i do Atén. Kap. 17.

Navrácení se jeho z té cesty, kteréžto však jeho se navrácení předešlo jeho pobytí v Korintu a v Efezu. Kap. 18.

Třetí cesta jeho byla, na kterouž se vypravil nejvíce za příčinou Efezských, při kteréžto cestě vypsáno jest to:

Odkud šel a pracovati začal. Kap. 18. od v. 23.

Kudy aneb skrze která místa šel a kde na čas se pozastavil: Odcházíje, a tu se pokládá byt jeho v Efezu za dvě léta. Kap. 19.

Navraceje se; tu pak nejpřednější jeho stavuňk byl v Milétu. Kap. 20.

Kam šel, do

Jeruzaléma, kdežto v ten čas práci největší o to měl, aby Židy spokojil:

Skutkem, totiž pod zámyslem slibu. Kap. 21.

Rečí učiněnou k

Obecnému lidu. Kap. 22.

Duchovním lidem a soudcům. Kap. 23.

Cesaree, kdežto rozepři měl před

Hejtmanem

Felixem. Kap. 24.

Festem. Kap. 25.

Králem Agrippou. Kap. 26.

Čtvrtá jeho cesta byla do Říma, kdežto se pokládá svatého Pavla cestou pracování. Kap. 27.

Na místo se dostání. Kap. 28.

Jiným způsobem.

Kniha tato, v níž se vypravuje forma učení, způsob a běh, jaký byl za dvadeceti osm let prvotní svaté církve, může rozdělena býti: Neb na dvoje místa, kdež se ty věci daly, totiž: Jedno: Na zemi Judskou a tu jí blízké krajiny, o nichž se praví, jak apoštolé všickni po Kristovu vstoupení učení spasitelné tam kázali, svátostmi sloužili a divy činili, i jak také v tom přijímání byli, což se všecko v předních jedenácti kapitolách obsahuje. Druhé: Na země daleké pohanské, o nichž se též svědčí, jak totéž evangelium svatý Pavel s některými svými pomocníky na větším díle tam rozlašoval, a co ho při tom potkávalo, i jak se on v takový čas měl a divy Boží ochrany okoušel.

Aneb podle dvojího času rozdílného může rozdělena býti: Jedno: Na čas před obrácením a povoláním svatého Pavla přeběhlý, kdežto se pokládá: Co se po Kristovu vstoupení v církvi až do povolání svatého Pavla dalo, a to se od první až do deváté kapitoly vypravuje. Druhé: Na čas po obrácení a povolání svatého Pavla přeběhlý, a tu se vypisuje: Co se v tom času a obzvláště od svatého Pavla, ano i při něm na větším díle mezi pohany stalo, čemuž aby se lépe vyrozumělo, nepochybné jest, že pobožným a upřímým tato tabulka k tomu bude moci býti nápomocná, v níž se i jiné věci některé až do smrti Jana evangelisty zběhlé pokládají.

L é t a		
Od narození Kristova	Císařů římských	Obrácení svatého Pavla
	<i>Tiberiova</i>	
34	18	Pán Kristus podle Písem umřev a třetího dne vstav a potom čtyřicátého dne na nebe vstoupiv, Ducha svatého na den letniční seslal (Skut. 2.), a toho léta nemálo jich v Jeruzalémě k víře získáno a apoštolé s lidmi duchovními veliké nesnáze měli ano i jahnové zřízení byli. Skut. 6.
35	19	Svatý Štěpán po mnohých a tuhých odpořích bez spravedlivého rozeznání jest ukamenován, a počet dělníků Páně rozptýlen. Skut. 7. Item 8.
36	20	1 Svatý Pavel k svému vlastnímu spasení i sloužení k němu jiným jest povolán. Skut. 9.
37	21	2 Samaří Boží slovo přijala (Skut. 8. Item 9.), a apoštol do Arabie odšel. Gal. 1, 17. 18.
38	22	3 Apoštol do Damašku se navrátil a v nebezpečnosti života svého jsa postaven, přes zeď v koši jest zpuštěn, a Filip jahen komorníka získal. Skut. 8. Item 9.
39	23	4 Apoštol do Tarsu se vypravil (Skut. 9, 30.), a svatý Petr některé zbory navštívil. Skut. 9, 32. atd.
	<i>Kaligulova</i>	
40	2	5 Svatý Petr Kornelia získal. Skut. 10.
41	3	6 Zbor v Antiochii založen, a jakž někteří smyslí, Pilát v hrozných bídách jsa, hrdlo sobě odjal.
42	4	7 Křesťanské jméno původ svůj vzalo. Skut. 11, 26.
	<i>Klaudiova</i>	
43	1	8 Agabus hlad předpověděl. Skut. 11, 27.
45	3	10 Heródes svatého Jakuba, bratra Janova, o hrdlo připravil a sám se červy rozlezl. Skut. 12.
46	4	11 Pavel s Barnabášem z Cypru do Azie se vypravil. Skut. 13.
47	5	12 Panna Maria život dokonala. Niceph. 2. cap. 21.

L é t a			
Od naro- zení Kristova	Císařů římských:	Obrácení svatého Pavla	
48	6	13	Hlad nastal od Agaba předpověděný.
50	8	15	Sněm apoštolský držán. Skut. 15.
51	9	16	Apoštol z vnuknutí Ducha Páně do Macedonie se obrátil. Skut. 16.
52	10	17	V Aténách některé k víře získal. Skut. 17.
53	11	18	V Korintu půl druhého léta svatou práci vedl. Skut. 18, 11.
54	12	19	Nechav v Efezu Akvila (Skut. 18, 19.) sám do Jeruzaléma zašel, a potom odtud se navrátil, dvě léta v Efezu služby konal. Skut. 19, 10. atd.
55	13	20	Z Efezu do Macedonie se odebral (Skut. 19, 21.) a z Korintu epistolu k Římanům psal.
56	14	21	Do Jeruzaléma se navrátil, jest jat, souzen, do Cesaree poslán, před Felixem stál a po dvě léta v vězení kázal. Skut. 20. Item 23. Item 24.
	<i>Neronova</i>		
57	1	22	Před Agrippou pře Boží zastával; k císaři se odvolal; do Říma jest poslán a skrze mnohá nebezpečství na ostrov řečený Melita se dostal. Skut. 25. Item 26. Item 27.
58	2	23	Z Melita do Říma se dostav, v vězení svém dvě léta kázal a mnohé získal, ano i k zborům nejedněm epistoly psal. Skut. 28.
60	4	25	Z vězení římského jsa vysvobozen (jakž někteří z těchto míst to berouce 2 Tim. 4, 17. Filip. 2, 24. k Filemonovi v. 23. Žid. 13, 19. smyslí), do Azie a Hispanie i jiných krajin západních se obrátil (Řím. 15, 24.) a v desíti letech je zchodil.
63	7	28	Svatý Jakub, syn Alfeův, podle svědectví Jozefova dolů jest shozen a ukamenován.
70	14	35 aneb 37	Svatý Pavel okolo třidceti a pěti aneb raději podle některých smyslu třidceti a sedmi let úřad apoštolský konav a po prvním vězení do Říma se navrátil, od Nerona císaře o hrdlo jest připraven.
71	<i>Othonis Galbae Vitellii Vespasiani</i>		Kolossa a Laodicea (jakž píše Eutropius) se propadla.
72	2		Zkáza hrozná Jeruzalémská přišla.
	<i>Domitiani</i>		
85	3		Svatý Jan na ostrov Patmos se dostav, knihu Zjevení sepsal.
	<i>Trajani</i>		
100	1		Item do Efezu se navrátil a za příčinou Cerinta a Ebiona Božství Kristovu odpirajícího evanjelium své sepsal.
102	3		Item léta šedesátého osmého po Kristovu vzkříšení (podle svědectví Sofronia) v Efezu život dokonal, a tak okolo šedesáti sedmi let slovo Boží kázal.

Pobožný a rozumný čtenář z těchto dvou tabulek můž sobě oblíbiti tu, kteráž by se jemu nejpřípadněji viděla.

Má pak kniha tato kapitol 28.



I. SKUTKOVÉ S. APOŠTOLŮ.

VSTOUPENÍ KRISTOVO DO NEBE. I. *Evanjelista, přistoupiti máje k spisování knihy této, vypravuje o svém evanjelium: 1. Komu je připsal? 2. Co v něm o Kristu psal? 1: O jeho osobě. 2: O jeho skutečích, kteréž činil: 1. V těle smrtedlném. 2. V oslaveném, a tu: 1: Učedníky o svém vzkříšení u víře utvrzoval. 2: V smyslu pravém o svém království, jaké jest, kdo a jak ho dochází, je osvěcoval. 3: Kde a v jakém způsobu seslání Ducha svatého očekávati mají, je vyučoval. 4: Z scestného smyslu o svém království a z všetečného stihání tajemství Božích je vyvozoval. 5: Jaký jejich úřad bude a kde jej mají konati, jim předkládal. 6: Na nebe vstoupil, a tu souditi: 1. Kdy vstoupil? 2. Jak? 3. Proč? 4. Co se při tom dalo: Předně: Od an-*

KAPITOLA I.

Svědectví jisté o vstoupení Krista Pána v nebe; 15. o zahynutí bezbožného Jidáše 23. a vyvolení svatého Matěje na to místo.

První zajisté knihu ¹sepsal sem, ó Teofile², o všech věcech, kteréž začal Ježíš i činiti i učiti,

2. Až do toho dne, v kterémžto, *dav příkázání apoštolům, kteréž byl skrze Ducha svatého † vyvolil, vzhůru vzat jest.

**Jan 20, 21. †Jan 15, 16.*

3. *Kterýmžto i ³zjevoval sebe samého živého po svém umučení ve mnohých jistých důvodích⁴, ⁵za čtyřiceti dnů, ukazuje se jim a mluvě o království Božím.

Mar. 16, 14. Jan 20, 20. 1 Kor. 15, 5.

4. *A shromáždív je, přikázal jim, aby z Jeruzaléma neodcházel; ale aby očekávali zaslíbení Otcova⁶, † o kterémž ste prý slyšeli ode mne.

**Luk. 24, 49. †Jan 14, 25. Item 15, 26. Item 16, 7.*

5. *Nebo Jan zajisté křtil vodou; ale vy pokřtěni budete † Duchem svatým po nemnohých těchto dnech.

**Mat. 3, 11. Mar. 1, 8. Luk. 3, 16.*

Jan 1, 33. †Níž 2, 1. atd. Item 11, 16. Izai. 44, 3.

6. Oni pak sšedše se, otázali se ho, řkouce: *Pane, ⁷v tomto-li času ⁸napraviš království Izraelské?

Luk. 24, 21.

7. I řekl jim: *Neníť vaše věc znáti časy aneb ⁹příhodnosti časů, kteréžto Otec v moci své položil;

Mat. 24, 36.

8. Ale přijmete moc Ducha svatého, přicházejícího na vás, *a budete mi svědkové, i v Jeruzalémě, i ve všem Judstvu, i v Samaří a až do posledních končin země.

Níž 2, 32. Luk. 24, 48. Jan 15, 27.

9. *A to pověděv, ¹⁰ani na to hledí, vzhůru ¹¹vyzdvižen jest; a oblak vzal jej od očí jejich.

Mar. 16, 19. Luk. 24, 51.

10. A když za ním v nebe jdoucím pilně hleděli, aj, dva muži postavili se podlé nich v rouše bílém;

11. A řekli: Muži Galilejští, co stojíte, hledíce do nebe¹²? Tento

1) udělal. Jako by řekl: V první své knize, t. v svém evanjelium, vypsál sem to s pilností, co Kristus Pán osobně a tělesně na světě přebýváje, činil i trpěl; již pak v knize této psátí budu o tom, co po svém oslavení a na nebe vstoupení skrze apoštoly konati a jak své království rozšiřovati ráčil. 2) viz v předmluvě na svatého Lukáše verš 3. 3) postavil. 4) t. 1. Kázání jim čině i v smrtedlném těle činěná jim připomínaje. Luk. 24, 44.

2. Těla svého jim se dotýkati a je makati rozkazuje. Luk. 24, 39. 3. Před nimi i s nimi pokrmu a nápoje užívaje. Níž 10, 41. Luk. 24, 41. 5) po. 6) t. Ducha svatého, jehož Otec nebeský skrze proroky i skrze svého Syna zaslíbovali ráčil. Joel 2, 28. Jan 7, 38. i jinde. 7) již-li. 8) zpraviš, vyzdvihneš. 9) vyměření časů, cíle. 10) tu hned před očima jejich. 11) vyzdvihl se. 12) t. proč se odchodu Kristovu často vám předpovídanému di-

ŘÍZENÍ SVATÉHO MATEJE. dělá: 1. Učedníků napomínali, aby po Kristově tělesné přítomnosti netoužili. 2. Kristův příchod k soudu budoucímu utvrzovali. *Potom:* Od učedníků: 1. Poslušně se do Jeruzaléma navrátili. 2. V lásce a jednomyslnosti svatě zůstávali. 3. Horlivě se Bohu modlili: 1: Za odjetí zlého. 2: Za dání dobrého. — II. Řízení svatého Matěje k úřadu apoštolskému, při němž evangelista tyto dvě částky hlavní před oči staví: *Jedno:* Kázání od svatého Petra při tom řízení učiněné, a tu se ukazuje: 1. Komu to kázání činil? 2. Co kázal? *Předně:* Pohoršením z pádu Jidášova jdoucím vstříc vycházel, ukazováním: 1. Na Písma pád jeho i zahynutí předpovídající. 2. Na jeho dobrovolné vypadnutí a místa svého sobě nevážení. 3. Na pomsty Boží, kteréž naň dokročily, nebo: 1: Svědomí zlé na něj se obořilo. 2: Hrdlo sobě odjal. 3: Zlou pověst po sobě věčně pozůstavil. 4: Se vším svým rodem a sobě po-

Ježíš, kterýž vzhůru vzat jest od vás do nebe, takť přijde, *jakž ste spatřili způsob jeho jdoucího do nebe. *Dan. 7, 13. Mat. 16, 27.*

Item 25, 31. Mar. 13, 26. Luk. 17, 26. Item 21, 27. 1 Tes. 1, 10. 2 Tes. 1, 10. Zjev. 1, 7.

12. Tehdy navrátili se do Jeruzaléma od hory, jenž slove Olivetská, kteráž jest blízko Jeruzaléma, vzdálí cesty jednoho dne sobotního.

13. A když přišli domů, vstoupili do vrchního příbytku domu, kdež ¹³ přebývali i Petr, i Jakub, i Jan a Ondřej, Filip a Tomáš, Bartoloměj a Matouš, Jakub Alfeův a Šimon Zelótes, a Judas, bratr Jakubův.

14. Ti všickni trvali jednomyslně na modlitbě a pokorné ¹⁴ prosbě s ženami a s Marií, matkou Ježíšovou, i s bratřími ¹⁶ jeho.

Mat. 25, 31. 15. V těch pak dnech povstav Petr u prostřed učedníků, řekl (a byl ¹⁷ zástup lidí ¹⁸ spolu shromážděných okolo sta a dvaceti):

Mat. 26, 48. 16. Muži bratří, musilo se naplniti ¹⁹ Písmo to, *kteréž předpověděl Duch svatý skrze ústa Davidova o Jidášovi, † kterýž byl vůdce těch, jenž jímali Ježíše, **Žal. 41, 10. Mat. 26, 21. Jan 13, 18. † Mat. 26, 48. Mar. 14, 43. Jan 18, 3.*

17. *Nebo byl přičten k nám a byl došel losu ²⁰ přísluhování tohoto. *Mat. 10, 4. Luk. 6, 16.*

18. *Ten zajisté obdržel pole ze mzdy nepravosti ²¹ † a ²² oběsiv se, rozpukl se na dvě, i vykydla se všecka střeva jeho; **Mat. 27, 9. † 2 Král. 17, 23. Mat. 27, 5.*

19. A to známé jest učiněno všechněm přebývajícím v Jeruzalémě; tak že jest nazváno pole to vlastním jazykem jejich, Akeldama, to jest pole krve.

víte? A proč raději Ducha svatého, kterýž s vámi vždycky zůstane (Jan 14, 16.), s radostí neočekáváte, a toho, že Pán zde s vámi tělesně nebude, až i k soudu přijde, nechápáte? 13) měli obydlí, zůstávali, bývali. Připomínajíť se pak tu jména apoštolů pro ukázání toho, že po svém pádu zase od Boha jsou na milost přijati, a žádný z nich kromě Jidáše nepřišel na zahynutí. (Jan 17, 12.) Ano i pro ukázání toho, kteří jsou svědkové ti, jimž pod zbavením milosti Boží věřiti sluší. 14) žádosti. 15) s manželkami. 16) t. s příbuznými jeho. Mat. 13, 55. 17) Ř. zástup jmen. 18) pospolu na téměř místě.

19) Ačkoli Jidáš, jako i Heródes a Pontský Pilát (níž 4, 28.), ano i lid Izraelský (níž 2, 23.) naplnil to, což Bůh předuložil, avšak nikoli vymluven býti nemůže. Nebo toho jemu Bůh učiniti nerozkázal, a on také ne pro posloužení vůli Boží to činil, ale aby svou zlost vykonal a bezedné své lakomství nasýtil. Podobně Jan 12, 38. 20) služebnictví; k ouřadu apoštolskému řádně byl řízením Božím jako nějakým losem přiveden. 21) ten dal příčinu Židům, aby dostali pole za ty peníze, kteréž byli dali jemu za tu jeho zradu nešlechetnou a nepravostí plnou. 22) Ř. spadna po hlavě, neb svěsiv hlavu; totiž ja-

I.

S. APOŠTOLŮ.

SVATÝ dobnými i s svým jméním jest vyhlazen a v poustku obrácen. 5: Božích darů i místa biskupského jest zbaven. *Potom:* Tím kázáním sloužil k zřízení jiného MATEJ. na místo Jidášovo, předkládaje: 1. Odkud a jaký má povolán býti? 2. K čemu má zřízení býti? *Druhé:* Způsob řízení svatého Matěje: 1. Všecken zbor, dávaje své hlasy, hodných osob vyhledával a je z prostředku svého vystavil. Podobně níž 6, 3. Item 14, 23. 2. Modlitby společné k Bohu všickni odsýlali. 3. Majíce sobě losem svatého Matěje ukázaného, k jiným apoštolům za spolutovaryše ho připojili.

I. *O seslání Ducha svatého:* 1. Kdy seslán? 2. Kde a na koho? 3. Jakým způsobem?

20. Psáno jest zajisté v knihách žalmů: *Budiž příbytek jeho pustý, a nebuď, kdo by přebýval v něm. † A opět: Biskupství jeho vezmi jiný.

**Žal. 69, 26. †Žal. 109, 8.*

21. *Protož musít to býti, aby jeden z těch mužů, kteříž s námi bývali po všecken čas, v němž²³ přebýval mezi námi Pán Ježíš,

Niž 6, 3.

22. Počav od křtu Janova až do dne toho, v kterémžto vzhůru vzat jest od nás, byl svědkem spolu s námi vzkříšení jeho.

23. Tedy postavili dva, Jozefa, jenž sloul Barsabáš, kterýž měl přijmí Justus²⁴, a Matěje.

24. A modléce se, řekli: *Ty Pane, všech srdcí zpytateli, uka-
žiž, kterého si vyvolil z těchto dvou, 1 Král. 16, 7. 1 Par. 28, 9. Žal. 7, 10.

Jer. 11, 20. Item 17, 10. Item 20, 12. Luk. 16, 15.

25. Aby přijal los²⁵ přísluhování tohoto a apoštolství, z něhož²⁶ vypadl Jidáš, aby odšel na místo své²⁷.

26. *I dali jim losy²⁸; spadl pak los na Matěje; i připojen jest z společného snešení k jedenácti apoštolům.

Přisl. 16, 33.

KAPITOLA II.

Apoštolé přijavše Ducha svatého, 4. rozličnými jazyky mluvili 37, a mnohé získali Pánu.

A když¹ přišel den *padesátý, byli všickni jednomyslně na *Ἐκα δὲ* jednom místě.

Lev. 23, 16. Deut. 16, 9. seslání

2. I stal se² rychle zvuk s nebe, jako valícího se větru^{sv. Ducha.} prudkého³, a naplnil všecken dům, kdež seděli⁴.

kýž způsob bývá viselců. Smyslít pak, že se po svém oběšení Jidáš neb utrhł, neb od někoho byv shozen dolů po hlavě, na dvě se rozrazil. 23) *Ř. vcházel i vycházel;* t. ouřad svého poselství konal. Viz Deut. 31, 2. 1 Par. 27, 1. 2 Par. 1, 10. 24) *t. spravedlivý.* 25) *t. aby v díle Páně byl spolupomocníkem a tovaryšem.* 26) *vykročil, vystoupil.* 27) *t. do pekla na místo sobě od Boha připravené;* podlé čehož jest synem zatracení nazván. Jan 17, 12. 28) Dvoji jsou losové: Jedni neřádní a od Boha zapovědění, jichž lidé z všetečnosti a proti vůli Boží užívají. Deut. 18, 11. Druzí pak jsou náležití, jichž apoštolé tuto i jinde pobožní užívali, a tak proti vůli Boží tuto nic nečinili. Viz Jozue 14, 2. Num. 33, 54.

1) *se naplnilo dní padesáte, byli všickni jednosvorně;* t. padesátého dne od velikonoci, když nastala památka letnic, kteráž slove jinak památka téhodně, proto že po přeběhnutí od velikonoci sedmi téhodně slavena byla. Exod. 34, 22. Deut. 16, 9. 2) pojednou hřmot; t. k vyznamenání toho, že hřmot a zvuk čistého učení má se po světě rozjítí a jím církev vzdělávána býti. Řím 10, 18. 3) silného; t. k vyznamenání mocného díla Ducha svatého. Nebo jakož vítr člověka očerstvuje, tak i Duch svatý znovu své vyvolené zplozuje. Jan 3, 8. A jakož větru žádný nemůže překaziti a zapověditi, aby on neměl víti, kde by mu Bůh ráčil rozkázati; tak Duchu svatému v apoštolech přebývajícmu (Luk. 24, 49.) nemohl žádný zbrániti,

SKUTKOVÉ

II.

SESLÁNÍ DUCHA SVATÉHO. bem? 4. S jakým užitkem? 1: Obdařeni sou apoštolé uměním jazyků. 2: Udatností srdce a smyslem pravým k mluvení velikých věcí Božích, níž v. 11. — II. Kázání nejprvnější svatého Petra po seslání Ducha svatého: *Jedno*: Komu kázal? 1. Lidem pobožným, divícím se skutkům Božím a je zvelebujícím, i bázně svatě odtud nabývající. 2. Bezbožným posměvačům skutky Boží přetrásající. *Druhé*: Co kázal? 1. Že nespravedlivě jest narčen, protož z nářku sebe i jiné apoštoly vyvozoval ukazováním času opilství tehdejší lidem neobyčejného a svědecktím

3. I ukázali se jim ⁵rozdělení jazykové jako oheň⁶, kterýžto⁷ posadil se na každém z nich.

4. *I naplněni sou všickni Duchem svatým a počali mluviti † jinými jazyky, jakž ten Duch dával jim vymlouvati⁸. *Níž 11, 15.

Item 19, 6. †Níž 10, 46. Mar. 16, 17.

5. Byli pak v Jeruzalémě přebývající Židé⁹, muži nábožní ze všelikého národu, kterýž pod nebem jest.

6. A když se stal ten hlas¹⁰, sešlo se množství a užasli se toho, že je slyšel jedenkaždý, ¹¹ani mluví ¹²přirozeným jazykem jeho.

7. I děsili se všickni a divili, řkouce jedni k druhým: Aj, zdaliž nejsou tito všickni, kteříž mluví, Galilejští?

8. A kterak my je slyšíme jedenkaždý z nás mluviti jazykem naším, v kterémž sme se zrodili?

9. Partští a Medští a Elamitští, a kteříž přebýváme v Mezopotamii, v Židovstvu a v Kappadocii, v Pontu a v Azii.

10. V Frygii a v Pamfilii, v Egyptě a v krajinách Libye, kteráž jest vedle Cyrénu, a příchozí Římané, Židé i ¹³v nově na víru obráčení,

11. Kretští i Arabští slyšíme je, ani mluví jazyky našimi veliké věci Boží.

12. I děsili se všickni ¹⁴a divili, jeden k druhému řkouce: ¹⁵I což toto bude?

13. Jiní pak, ¹⁶posmívajíce se, pravili: Mstem se zpili tito.

14. A stoje Petr s jedenácti, pozdvihl hlasu svého a promluvil k nim: Muži Židé a všickni, kteříž bydlíte v Jeruzalémě, toto vám známo buď, a ušima pozorujte slov mých.

15. Jistě nejsouť tito, jakož vy se domníváte, zpili, poněvadž jest teprv třetí hodina na den¹⁷.

aby on neměl díla svého dělati a všecko, což by proti Boží slávě a spasení lidskému čelelo, vyvraceti. 2 Kor. 10, 4) avšak, jako by řekl, domu nezbořil, ani v něm přebývajících nezbil, pro ukázaní toho, že jest rozdílné dílo Ducha svatého od díla ducha nečistého. Job. 1, 19. 5) z rozdělávání. Čímž ukázáno, že rozličným jazykům budou apoštolé vyučeni, a že rozličným národům evangelium svaté kázati budou. 6) t. k vymalování tím zevnitřním znamením toho, že Duch svatý bude při vyvolených zlé věci spalovati, srdce pak jejich rozněcovati a osvěcovati. To též ukázáno i oním uhlem přilože-

ným k ústům Izaiášovým. Izai 6, 7. 7) t. ten oheň, neb raději Duch svatý. Níž verš 4. 8) takovéž svědecktví mají i proroci. 2 Pet. 1, 21. 9) t. na ten čas. 10) t. když se o tom pověst roznesla, aneb když se stal ten zvuk s nebe. 11) mluvící. 12) vlastním. 13) proselyti; t. z pohanů k židovskému náboženství obráčení. 14) nemohli porozuměti, co se děje. 15) Ř. což to chce býti? 16) utrhlíce jim s posměchem. 17) Zlatý tuto ještě věk byl, když aspoň studem se někteří vázali, aby se jinak leč tajně a nočně neopljeli. (1 Tes. 5, 7.) Ale nyní pohřichu s oněmi, na něž Bůh nařiká, ráno ku pití vstávají

II.

S. APOŠTOLŮ.

KÁZANÍ proročským o tom Božím skutku znějícím. 2. O Duchu svatém: Kdy měl zá-
 PETROVO. zračně seslán býti? Od koho? Komu? K jaké potřebě? 3. O pokutách, jaké
 do příští Kristova posledního měly pro hříchy lidské na nebi i na zemi osvěd-
 čovány býti i docházeti. 4. O pomoci, kde, jak i s jakým užitekem ji v těch časích hledati
 náleží. 5. O Kristu: Kdo jest? Co a kde činil? Od koho, co i proč trpěl? Čeho za věrnou
 práci došel podlé Písem? O práci jeho, kterouž snažně vedl, pozor na Otce maje; o užiti-
 cích odtud jdoucích, t. radosti srdce; plésání jazyka; smrti potěšené a odpočinutí; slavném

16. Ale totoť jest, což jest předpovědino skrze proroka Joela:

17. *A budeť v posledních ¹⁸dnech (dí Bůh): Vyleji ¹⁹ z Ducha
 svého na všeliké tělo, a prorokovati budou synové váši i dcery
 vaše, **a mládenci váši vidění vídati budou, †a starci váši sny
 míti budou. *Izai. 44, 3. Ezech. 36, 27. Zach. 12, 10. Jan 7, 38. **Níž 21, 9. †Níž 16, 9.

18. A zajisté na služebníky své a na služebnice své v těch dnech
 vyleji z Ducha svého a budou prorokovati;

19. A ²⁰ukáží zázraky na nebi svrchu a znamení na zemi dole,
 krev a oheň a páru ²¹dymovou;

20. *Slunce obrátí se v temnost ²²a měsíc v krev, prvé než
 přijde ten den Páně veliký a zjevný ²³. Joel 2, 31. Item 3, 15.
 Amos 8, 9. Mich. 3, 6. Mat. 24, 29.

21. *A ²⁴stanet se, že každý, kdož koli vzyval by jméno ²⁵Páně,
 spasen bude. Joel 2, 32. Řim. 10, 13.

22. Muži Izraelští! slyšte slova tato: Ježíše toho Nazaretského,
 muže od Boha ²⁶zveličeného mezi vámi, mocmi a zázraky a zna-
 meními, kteréž činil skrze něho Bůh u prostřed vás, jakož i vy
 sami víte;

23. Toho, pravím, *vydaného z uložené rady a předzvědění Božího
 vzavše a skrze ruce nešlechtných †ukřižovavše, zamordovali ste.
 *Mat. 27, 1. †Níž 5, 30.

24. *Jehožto Bůh vzkřísil, zprostitv ho bolesti smrti ²⁷, jakož ne-
 bylo možné jemu držánu býti od ní. Níž 10, 40.

25. Nebo David praví o něm: ²⁸Spatřoval sem *Pána před sebou
 vždycky, nebo ²⁹jest mi po pravici, abych se ³⁰nepohnul. Žal. 16, 10.

26. Protož rozveselilo se srdce mé, a zplésal jazyk můj; nýbrž
 i tělo mé odpočine v naději;

(Izai. 5, 11.), a čím lépe kteří pijání neb
 močihubové srkati a vyvažovati umějí, tím
 také od mnohých za lidi udatnější a zdvo-
 řilejší držáni bývají, a tak toho, že nynější
 dnové jsou dnové Noelovi, potvrzují. Luk.
 17, 26. 18) časích. 19) viz toho všeho pro-
 roctví vysvětlení: Joel 2, 28. 20) vydám; t.
 takové divy, kteříž budou osvědčovati hněv
 Boží a pomsty hrozné jeho všechněm nevděčně
 užívajícím evanjélium svatého. Taková pak
 divové vidáni byli a ukazovali zkázu Jeruza-
 léma. 21) dymu; t. krve prolité a ohně.

22) t. takové těžkosti, kteréž se tmou v Pis-
 mích svatých nazývají (Izai. 9, 2.), na lidi
 dolehnou, že v nich jako zmámení budou a
 oslepnou a, že ani slunce ani měsíc nesvítlí,
 za to míti budou. 23) t. den soudný. 24) bu-
 det, že kdožkoli vzyvatí bude; t. na modlit-
 bách vroucích milosti a pomoci Boží hledati.
 25) t. Krista, kterýž k trůnu milosti Boží
 volný přístup nám učinil. Žid. 4, 16. 26) osla-
 veného. 27) t. vysvobodiv ho z smrti, k níž
 skrze ukrutné bolesti přiveden byl. 28) viděl
 sem. 29) přítomen jest mi po pravé straně;

KÁZANÍ vzkříšení, čehož potvrzuje apoštol: Ukazováním, že to proroctví o samém Kristu PETROVO. vzniklo; přísahami Božskými. Žal. 132, 11. Luk. 1, 32. Níž 13, 32. Řím. 1, 3. 2 Tim. 2, 8.; svým i jiných apoštolů svědectvím; přítomným Duchu svatého z zasloužení Kristova seslání. *Třetí:* Jaký užitek to kázání při posluchačích způsobilo? 1. Poznání hříchu. 2. Žádost z nich vyjítí, protože svatý Petr: *Předně:* Jim radil, aby:

27. Nebo ³¹nenecháš duše mé v pekle³², aniž dáš ³³viděti svatému³⁴ svému porušení.

28. Znamé si mi učinil cesty života³⁵ a naplníš mne ³⁶utěšením ³⁷před obličejem svým³⁸.

29. Muži bratří, ³⁹sluší ⁴⁰směle mluvit k vám o patriarchovi Davidovi, *že i umřel, i pochován jest, i hrob jeho jest u nás až do dnešního dne.

Níž 13, 36. 3 Král. 2, 10.

30. ⁴¹Prorok tedy byv a věděl, že přísahou zavázal se jemu Bůh, že z plodu ledví jeho podle těla vzbudí Krista ⁴²a posadí na stoličce jeho.

31. To předzvěděv, mluvil o vzkříšení Kristovu, že není ⁴³opuštěna duše jeho v pekle, *ani tělo jeho vidělo porušení.

Níž 13, 35. Žal. 16, 10.

32. Toho Ježíše vzkřísil Bůh; ⁴⁴jehožto * my všickni svědkové jsme.

Výš 1, 8. Jan 15, 27.

33. *Protož pravici Boží jsa zvýšen a vzav zaslíbení Ducha svatého od Otce, vyřekl to, což vy nyní vidíte a slyšíte.

Mar. 16, 19. Filip. 2, 9.

34. Neboť David nevstoupil v nebe; ale on praví: *Řekl Pán Pánu mému: Sed' na pravici mé,

Žal. 110, 1. 1 Kor. 15, 25. Žid. 1, 8. Item 10, 12.

35. Dokavadž ⁴⁵nepoložím nepřátel tvých za podnože noh tvých.

36. Věziž tedy ⁴⁶jistotně všecken dům Izraelský, žeť Bůh *i Pánem ho ⁴⁷učinil, i Kristem, toho Ježíše, kteréhož ste vy ukřižovali.

Filip. 2, 10.

37. *To slyševše, ⁴⁸zkormoučení sou v srdci, a řekli Petrovi a jiným apoštolům: † Což máme činiti⁴⁹, muži bratří?

**Zach. 12, 10.*

†Níž 9, 6. Luk. 3, 10.

t. pomáhá mi, a všechno vidí, co činím. 30) nevíklal. 31) aneb, jakž jiní vykládají: Neopustíš, nenecháš duše mé v hrobě; t. mne, svého Syna, nedopustíš žabám a červům snísti a tak tělu mému v prach se navrátiti, tak jakž hned dalšími slovy to svatý Petr vysvětluje. 32) Peklem v Písmích svatých míní se někdy to místo žalostné, kteréž jest ďáblu i andělům jeho připravené (Mat. 25, 41.), a z něhož nikdá není žádného vyproštění. Luk. 16, 26. Někdy pak rozumí se peklem hrob a do něho mezi mrtvé pochování. Gen. 44, 29. Žalm 30, 4. Někdy také peklem nazývají se hrozná trápení a zármutkové (1 Král. 2, 6.), jichž i Pán Kristus na kříži, od svého Otce jsa jako opuštěn a ode všech téměř potupen, anobř za největšího pekelníka odsouzen, ráčil okoušeti. Mat. 27, 46. Nenechal tedy Otec nebeský

Syna svého v pekle, když (jakž se tu hned vykládá), jeho svatému tělu nedal se porušiti a shniti, ale ráčil jej třetího dne z mrtvých vzkřísiti. Nenechal ho také ani v zármutcích a v té bídě a potupě; ale jej k největší radosti a slávě přivedl a na jeho zásluze mile přestal, tak aby všechněm vyvoleným i těm, kteříž před jeho příchodem zesnuli a v hrobích odpočívali, neměně užitečná jako nám nyní býti mohla. 1 Pet. 3, 18. 19. 33) t. okusiti. Níž v. 31. 34) t. Kristu čístému a ode všech hříšníků oddělenému. Žid. 7, 26. 35) t. jako nějaký průvodčí přivedl si mne skrze vzkříšení k nesmrtelnému životu. 36) rozkošnou lůbostí. 37) s tváří tvou. 38) t. v nebi. 39) může se. 40) svobodně. 41) než že byl prorok. 42) ku posazení. 43) nechána. 44) čehož. 45) nečiním. 46) nepochybně. 47) ustavil. 48) Ř.

II.

S. APOŠTOLŮ.

PRVOTNÍ CÍRKEV. 1. Pokání činili. 2. V Kristu očistění hledali a jemu se na křtu eele posvětili. *Potom:* Je těšil: 1. Duchem svatým. 2. Sliby Božími, k nim se jako i k jiným věrným vztahujícími. 3. Jim radil a je od svědčů vystříhal. — III. Jaký způsob byl oudů prvotní církve? 1. Učení apoštolskému věřili. 2. Z té víry ovoce nesli: 1: Stálost při náboženství. 2: Společné dobrého i zlého snášení. 3: Dověrné svátostem v smyslu a úmyslu Kristovu obcování. 4: Modliteb obětování. 5: Zdílnost.

38. Tedy Petr řekl jim: Pokání činite a pokřtí se jedenkaždý z vás ve jménu Ježíše Krista na odpuštění hříchů⁵⁰; a přijmete dar Ducha svatého.

39. Vámt zajisté zaslíbení to stalo se a synům vašim, i všechněm, kteříž daleko⁵¹ sou, kterýchž koli povolal by Pán Bůh náš.

40. A jinými slovy mnohými osvědčoval a napomínal jich, řka: ⁵²Oddělte se od pokolení toho ⁵³zlého.

41. Tedy ti, kteříž ochotně přijali slova jeho, pokřtěni sou; a připojilo se k nim ten den ⁵⁴duší okolo tří tisíců.

42. I zůstávali v učení⁵⁵ apoštolském a v společnosti *a v lámání chleba a na modlitbách.

Níž 20, 11.

43. I přišla ⁵⁶na všelikou duši bázeň; *a ⁵⁷mnozí divové a zázrakové dáli se skrze apoštoly.

Níž 5, 15. Mar. 16, 17.

44. Všickni pak věřící byli pospolu⁵⁸ a měli všecky věci obecné⁵⁹.

ubodnuti; t. někteří z nich přetěžký zámutek v svědomí svém měli a jako meči na obě strany ostrými bodeni byli nad tím, že Krista ukřivožovali. 49) t. abychom od Boha hřichu tak hrozného odpuštění došli. 50) t. abyste hojně křtem svatým to sobě osvědčené a ujištěné měli, že ste pro Krista, v něhož věříte, všech svých hříchů odpuštění od Boha došli. Podobně Mat. 3, 11. 51) t. vašim potomkům, kteříž se po vás zrodí aneb od jinud přijíti mají. 52) sprostle, zbatve. 53) převráceného, zavileho. 54) osob. 55) Znamení jistá svaté obecné církve tuto se pokládají, t. učení čisté; ovoce lásky pravé; přísluhování svátostmi i jich zřízení užívání podlé Kristova ustavení a Boha v duchu a v pravdě vzývání spasitedlné. Jan 4, 23. 56) na všechny. 57) mnohá znamení. 58) t. společně se k svatým službám do něčího domu (Skut. 12, 12.) shromažďovali, a v učení čistém jednodomyslnost zachovávali, i v lásce společné se snášeli. Nebo sic jinak hned níž v. 46. svědčí, že své vlastní domy měli a porůznu bydleli. 59) t. tak svých věcí bližním udíleli a svobodně užívati dali, jako by na obec dány byly. Nebo ne tak se tomu rozuměti má, jako by žádný z věřících nic svého vlastního neměl, a kde by co měli, aby vše na jedno místo snesli a společně toho užívali, sic jinak jestližež žádný z pobožných nic svého mítí nemá, ale všecko do spolku jest povinen dáti, proč by apoštol bohatých napomínal, aby snadní k udílení byli a v skutecích dobrých bohatli, poněvadž by nic svého vlastního neměli? 1 Tim. 6, 18. Proč

by každému z pobožných každou neděli na chudé zbirku podlé možnosti skládati poroučel (1 Kor. 16, 2.), poněvadž by toho odkud činiti neměl? Proč by toho za horšího nežli nevěřícího měl, kdož by o své domácí, to jest rodiče své, manželku, dítky a čeládku nepečoval (1 Tim. 5, 8.), poněvadž by každý z jeho domácích, k obecnému měšci právo maje, náležité opatření mítí mohl? Kterak by ony ženy za Pánem chodící z statku svého jemu přísluhovati mohly (Luk. 8, 3.), jestližež statkem svým s dobrým svědomím vládnouti nemohly? K čemu by i krádež Bůh zapovídal (Exod. 20, 15.), když by každý k mému i tvému plné právo měl, a co by chtěl, sobě vzíti mohl? Neníť tedy mínění takové Ducha Páně, že by za apoštolů všickni křesťané své všecko jmění do spolku dávali; nebť jest jisté, že své domy jako u příkladu Tabita, Lydia, Šimon koželuh, Kornelius setník a jiní mnozí měli; ale tím se ukazuje to, že ačkoli porůznu bydleli, avšak srdečnou láskou spojeni byše, jedni druhých bíd čitelní byli a podlé toho všickni a zvláště bohatší z svého statku, se býti mohli, dobrovolně, co chtěli, do obecního měšce na vychovávání chudších skládali (níž 4, 34.), a na jejich žebrotu se nedívali, až by snad někteří z nouze neb v krádež a v jiné prostředky nenáležité k opatrování sebe se vydali, neb k židovskému náboženství se zase obrátili. Protož raději z statků svých, což se jim vidělo, uprodávali a svatým apoštolům k rozdělování toho chudým svěřovali, a tak s strany

UZDRAVENÍ 6: Při svatých službách pilnost. 7: Upřímnost. 8: Děkčinnění, a z toho ze všeho šlo: 1. Jich se ostýchání, v. 43. 2. Jich milování. 3. Církve rozmnožení.

I. O uzdravení člověka chromého tak narozeného: 1. Kdy jest uzdraven? 2. Kde? 3. Skrze koho? 4. Jak se to dalo? 5. Co se při tom zběhlo? 1: Uzdravený vstav, hned do chrámu šel. 2: Boha chválil. 3: Lid bázní jest naplněn. — II. Kázání svatého Petra,

45. A prodávali ⁶⁰vládařství a statky a dělili mezi všechny, jakž komu potřebí bylo,

46. A na každý den trvajíce jednomyslně v chrámě a lámajíce ⁶¹po domích *chléb, přijímali pokrm ⁶²s potěšením a sprostností srdce;

Niž 20, 11.

47. Chválíce Boha a milost majíce u všeho lidu. *Pán pak přidával církvi na každý den těch, kteříž by spaseni byli.

Niž 5, 14. Item 11, 21.

KAPITOLA III.

Svatý Petr uzdraviv chromého hned tak narozeného, 12. mnohé kázáním svým vzbudil ku pokání.

Potom pak Petr a Jan vstupovali do chrámu ¹v hodinu modlitebnou devátou;

2. *A muž nějaký byv chromý od života matky své, nesen byl, kteréhož sázeli na každý den ²u dveří chrámových, kteréž slouly krásné, aby ³prosil za almužnu těch, kteříž vcházeli do chrámu.

Niž 14, 8.

3. Ten uzřev Petra a Jana, ani vcházeti měli do chrámu, prosil jich, ⁴aby mu almužnu dali.

4. I pohleděv naň Petr s Janem, řekl: Hleď na nás!

5. A on pilně pohleděl na ně, naděje se, že nětco vezme od nich.

6. Tedy řekl Petr: Stříbra a zlata nemám, ale což mám, to tobě dám, *ve jménu ⁵Ježíše Krista Nazaretského vstaň a chod.

Niž 4, 10.

7. I ujav jej za ruku jeho pravou, pozdvihl ho; a hned utvrzeny sou nohy jeho i ⁶kloubové.

8. A zchytiv se, stál a chodil, a všel s nimi do chrámu, chodě a poskakuje a chvále Boha.

9. A viděl jej všecken lid, ⁷an chodí a chválí Boha.

10. I poznali ho, že jest ten, kterýž na almužně sedával ⁸u dveří krásných chrámových; i naplnění sou strachem a děšením nad tím, což se stalo jemu.

užívání právo chudým k svému statku dávali. Svati pak apoštolé, přijavše to od nich, jiné zbory chudší tím podělovali (1 Kor. 16, 34), i sebe k opatrování chudých ponoukali. Gal. 2, 10. 60) movité i nemovité zboží, t. cožkoli z toho prodati chtěli. Niž 5, 3. 61) doma; t. ačkoli nemalý díl bohatší lidé z statku svého již na chudé byli obrátili; avšak ještě z toho jim udíleli, což sobě k vyživení svému byli zanechali, a tak chléb

svůj k rozdávání jiným lámali. Takovýž smysl také jest onoho povědění: Lámej lačnému chléb svůj. Izai. 58, 7. 62) s veselím; t. nic se tím nekormoutili a zasmušili proto nebyli, že chudým statku svého udíleli, ale že všecko to upřímně činí, i tou veselou tváří to na sobě pronášeli.

1) okolo hodiny deváté, t. o nešpořích. 2) u brány. 3) žebra. 4) Ř. aby almužnu vzal. 5) t. mocí Kristovou. 6) hnátové. 7) chodí-

III.

S. APOŠTOLŮ.

SLUŽBA jimž: 1. Z bludu vyvozoval ty, kteříž ten skutek jeho a Janově moci připsávali. 2. Cíl toho skutku, jenž jest sláva Kristova, jim ukazoval. 3. Ku KU POKÁNÍ. pokání jim sloužil: 1: Hříchů jejich ztěžováním, t. jaký jest proti komu a od koho spáchán? 2: Moci a užítku víry předkládáním. 3: Židů poněkud omlouváním a příčin smrti Kristovy i s strany jich i s strany Boha ukazováním. 4: Času milosti v známmost jim uvozováním. 5: Budoucího soudu i soudce před oči jim předkládáním. 6: Pří-

11. A když se ten uzdravený přídržel Petra a Jana, zběhl se k nim všecken lid *do sínce, kteráž sloula Šalomounova, předešena jsa. *Niž 5, 12. 3 Král. 6, 3. Jan 10, 23.*

12. To viděv Petr, ⁹promluvil k lidu: Muži Izraelští, co se divíte tomuto? aneb co na nás tak pilně hledíte, jako bychom my svou vlastní mocí aneb nábožností učinili to, aby tento chodil?

13. *Bůh Abrahamův a Izákův, a Jákobův, Bůh otců našich †oslavil Syna svého Ježíše, kteréhož ste vy ¹⁰vydali a odepřeli se před tváří Pilátovou, kterýž ho soudil býti hodného propuštění.

**Exod. 3, 6. †Niž 5, 31. Filip. 2, 9.*

14. *Vy pak toho svatého a spravedlivého odepřeli ste se a prosili ste za muže vražedníka, aby vám byl ¹¹dán;

Mat. 27, 20. Mar. 15, 11. Luk. 23, 18. Jan 18, 40.

15. Ale ¹²dárce života zamordovali ste, kteréhož Bůh vzkřísil z mrtvých, čehož *my svědkové jsme. *Vjš 1, 8. Item 2, 23. Jan 15, 27.*

16. A skrze víru ¹³ve jméno jeho tohoto, kteréhož vy vidíte a znáte, utvrdilo jméno jeho ¹⁴; víra, pravím, kteráž jest skrze něho, dala ¹⁵jemu celé ¹⁶zdraví toto před obličejem všech vás.

17. Ale nyní, bratří, vím, *že ste to z nevědomí učinili, jako ¹⁷i knížata vaše. *Jan 16, 3. 1 Kor. 2, 8. 1 Tím. 1, 13.*

18. Bůh pak to, což předzvěstoval skrze ústa *všech proroků svých, že měl Kristus trpěti, tak naplnil. *Izai. 50, 6. Item 53, 4. Luk. 24, 46.*

19. *Protož číňte pokání a obraťte se, aby byli shlazení hříchové ¹⁸váši, ¹⁹když by přišli časové rozvlažení od tváří Páně,

Ekl. 17, 20. Mat. 4, 17.

20. A poslal by ²⁰toho, kterýž vám kázán jest, Ježíše Krista;

21. Kteréhož zajisté musí ²¹přijíti nebesa, až do času napravení všech věcí ²², ²³což byl předpověděl Bůh skrze ústa všech svých svatých proroků od věků.

cího. 8) u brány krásné. 9) Ř. odpověděl. 10) zradili a odečtli se, že králem vašim není. Jan 19, 15. 11) darován. 12) působce, vývodu. 13) t. kterouž Krista přijal, o jehož jménu od nás slyšel. 14) t. moc a zásluha Kristova. Jako by řekl: Tento chromý věrou Krista přijav, moci jeho jest uzdraven. 15) tomuto. 16) utvrzení. 17) vrchnost. 18) t. abyste hříchů odpuštění dojdouce, spaseni byli. 19) poněvadž přišli, neb poněvadž přijdou; t. na skonání světa, v nichž vyvolení Boží po rozličných bídách zdejších, jako po ně-

jakém vedru k odpočinutí a rozvlažení přijdou, kdyžto Bůh všelikou slzu s jich očí setře (Zjev. 21, 4.), a do radosti neskonalé, o níž ucho neslychalo, je uvede (Izai. 64, 4. 1 Kor. 2, 9.); jakž i těmi časy Kristus se potěšovati velí. Luk. 21, 28. Jako by tedy apoštol řekl: Číňte pokání, abyste zde v milosti odpuštění hříchů a potom v věčné slávě odpočinutí došli, když by ti časové potěšení přišli. 20) t. po druhé k soudu živých i mrtvých. 21) zdržovati. 22) t. do skonání světa, v němž všechny věci k takovému

SLUŽBA kladem proroků lidí k Kristu vedoucích a o něm, odkud pojití měl, jaký
 KU POKÁNÍ. úřad konal, i co sme my povinni jemu, s pohrůzkou oznamujících. 7: V na-
 ději odpuštění hříchů jich ustavováním: 1. Zámluvami Božími. 2. Obzvláště
 jim Syna Božího posláním.

I. O zjímání Petra a Jana: 1. Kdy jsou jati? 2. Od koho? 3. Proč? 4. S jakým

22. *Mojžíš zajisté otcům řekl: Proroka vám vzbudí Pán Bůh váš z bratří vašich, jako mne²⁴; †jehož poslouchati budete ve všem, což koli bude mluvití vám. *Níž 7, 37. Deut. 18, 15. †Mat. 17, 5.

Mar. 9, 7. Luk. 9, 35.

23. Stanet²⁵ se pak, že každá duše, kteráž by²⁶ neposlouchala toho proroka, vyhlazena bude z lidu.

24. Ano i všickni proroci od Samuele a potomních, kteříž koli mluvili, také o těchto dnech předzvěstovali.

25. *Vy jste synové proroků²⁷ a úmluvy²⁸, kterouž učinil Bůh s otcí našimi, řka Abrahamovi: †V semeni tvém požehnány budou všechny čeledi země. *Řím. 9, 4. †Gen. 12, 3. Item 18, 18. Item 22, 18. Item 26, 4.

Eklus. 44, 22. Gal. 3, 8.

26. Vám nejprvé Bůh, vzbudiv Syna svého Ježíše, poslal ho²⁹ dobrořečícího vám, aby se jedenkaždý z vás odvrátil od nepravostí svých.

KAPITOLA IV.

Apoštolé, zjímání jsouce, 8. Krista Pána před biskupy a staršími směle vyznávají, 18. a propuštění jsouce, Pánu Bohu i s těmi, kteříž s nimi jako jedno srdce a jedna duše byli, horlivě děkují 24. a modlí se.

A

když oni mluvili k lidu, *¹ přišli na ně kněží a úředník chrámu a šaduceové;

Níž 5, 17.

2. Těžce to nesouce, že lid učili a zvěstovali ve jménu Ježíše vzkříšení z mrtvých.

napravení přijdou, že nikdy více proměny a porušení nepřijmou. Nebo ačkoli Kristus na světě přebýváje všechny věci napravil (Kol. 1, 20.), avšak ještě nepřátelé proti němu hlavu zdvihají, a věci potěšené k dokonalému zjevení se chovají. (Kol. 3, 3.) Ale tam smrt bude již do konce pohlcena (Oz. 13, 14. 1 Kor. 15, 54); tu okršlek světa, kterýž nyní i zlým sloužití a rušiti se musí, k první důstojnosti své přijde (Řím 8, 20.); tu i těla porušitelná přijmou neporušitelnost (1 Kor. 15, 53.); tu i nového nebe a nové země dočekáme. 2 Petr 3, 13. 23) o kterémž totiž času. 24) t. mně podobného v skutech a v činech. Nebo jakož Mojžíš dobrovolně rozkošemi egyptskými pohrdl a s lidem Božím protivností sobě snášeti oblíbil (Žid. 11, 24.); tak i Kristus dobrovolně samého sebe zmařil a všelijakých bíd s námi lidmi okoušel. Řím. 8, 3. Filip. 2, 7. A jakož Mojžíše vlastní jeho se odepřeli (níž 7, 35.), tak také Kristem Pánem nejvlastnější jeho

pohrdli (Jan 1, 11.) a jeho se před Pilátem odečtli. Jan 19, 15. Nad to jakož Mojžíš z hrozných trápení lid Izraelský vysvobodil (Exod. 12, 31.), tak i Kristus lid svůj od hříchů očistil (Mat. 1, 21.) a z moci nepřátel vyprostil. Luk. 1, 71. K tomu jakož Mojžíš stál za lid, anobř pro něj z knih života vymazán býti chtěl (Exod. 32, 32.); tak i náš Spasitel zlořečenství z nás na sebe přejal (Gal. 3, 13.) a prostředníkem mezi Bohem a lidským pokolením i lítostivou obětí naší zůstává. 1 Tim. 2, 5. 1 Jan 2, 2. 25) bude. 26) neposlechla. 27) t. jste toho národu, z něhož proroci původ mají. Aneb jste synové Abrahamovi, Izákovi, Jákobovi a jiných patriarchů, kteréž Písma proroky nazývají. Gen. 20, 7. Žalm 105, 15. 28) t. vy jste ti, k nimž se zámluvy a slibové Boží vztahují; a protož o odpuštění hříchů nic nepochybuje, jen v Krista Pána cele věřte a pokání z hříchů svých činite. 29) dobré věci zvěstujícího, odvraceje vás.

IV.

S. APOŠTOLŮ.

SVATÝ PETR užitek? — II. O postavení před soudem týchž dvou apoštolů: 1. Před jakými osobami sou postaveni? 2. Co v té radě postaveni byvše, činili? A JAN. 1: Náležitou soudcům čest vykonali. 2: Je zahanbovali, že je pro dobrodiní učiněné vězeli, i Krista ukřižovali, níž v. 10. 3: Krista před nimi zvelebovali vypravováním toho, že: Z mrtvých vstal; toho chromého uzdravil; hlavou církve jest učiněn; sám spasením darovati může. 3. Jaký způsob ti soudeové zachovali? 1: Na to se apoštolů doptávali, či by mocí takový skutek učinili, výš v. 7. 2: Moudrosti Ducha Páně při nich se divili. 3: Pravdou přemoženi jsouce, nic odpírati nemohli. 4: Proti svému svědomí pravdu potlačiti usilovali. 5: Služby jim zastavovali, pročez apoštolé: Jim se

3. I vztáhli na ně ruce a vsadili je do žaláře až do jitra; neb již byl večer.

4. Mnozí pak z těch, kteříž slyšeli slovo Boží, uvěřili; i učiněn jest počet mužů okolo pěti tisíců.

5. Stalo se pak na zejtrí, že se knížata sešla jejich a starší a zákonníci, kteříž koli byli v Jeruzalémě;

6. A² Annáš biskup, a Kaifáš, a Jan, a Alexander, a kteříž koli byli z pokolení biskupského.

7. I postavivše je mezi sebou, otázali se jich: *Jakou mocí aneb v kterém jménu³ učinili ste to vy? *Níž 7, 35. Mat. 21, 23.*

8. Tehdy Petr byv pln Ducha svatého, řekl jim: Knížata lidu a starší Izraelští!

9. Poněvadž my dnes⁴ k soudu sme přivedeni pro dobrodiní člověku nemocnému učiněné, kterak by on zdrav učiněn byl;

10. Známo buď všechném vám i všemu lidu Izraelskému, *že ve jménu Ježíše Krista Nazaretského, kteréhož ste vy ukřižovali, jehož Bůh vzkřísil z mrtvých, skrze toho jméno tento stojí před vámi zdravý. *Vjš 3, 6.*

11. *Toť jest ten kámen za nic položený od vás⁵ stavitelů, kterýž jest v hlavu úhelní; *Žal. 118, 22. Izai. 28, 16. Mat. 21, 42. Mar. 12, 10. Luk. 20, 17. Řím. 9, 33. 1 Petr 2, 6.*

12. A není v žádném jiném spasení; *neboť není jiného jména⁶ pod nebem daného lidem, skrze kteréž bychom mohli spasení býti. *Níž 10, 43. Mat. 1, 21.*

13. I vidouce takovou udatnost a smělost v mluvení Petrovu a Janovu, a shledavše, že jsou lidé⁷ neučení a prostí, divili se a poznali je, že s Ježíšem bývali;

14. Člověka také toho vidouce, an stojí s nimi, kterýž byl uzdraven, neměli co mluvíti proti nim.

15. I rozkázavše jim vystoupiti z rady, ⁸rozmlouvali vespolek,

16. Řkouce: *Co učiníme lidem těmto? nebo že zjevný zázrak stal se skrze ně, všem přebývajícím v Jeruzalémě známé jest, aniž můžeme toho zapřítí; *Jan 11, 47.*

17. Ale aby se to více nerozhlašovalo v lidu, s pohružkou přikážme jim, aby⁹ více v tom jménu žádnému z lidí nemluvili.

1) připadli, trefili na ně. 2) Annáš biskup byl z roty saducejské. Viz níž 5, 17. 3) t. čím rozkazem. 4) k soudu stojíme. 5) dělník.

Viz Žal. 118, 22. 6) t. nikdež není žádného jiného prostředku a cesty k dožití spasení. 7) bez litery. 8) radili se, rozjímali. 9) všelikte-

MODLITBA SVATÝCH APOŠTOLŮ. zepřeli; příčiny svého odporování ukázali, t.: Vůli Boží, již proti lidské vůli stavěli; povinnost svou. 4. Co se po vykonání toho zběhlo? 1: Apoštolé sou propuštěni. 2: Bůh jest zvelebován, že nemoc uzdraviti ráčil: Přirozenou a tak nezhojitedlnou; zastaralou. — III. O modlitbě svatých apoštolů: *Jedno:* Jaký způsob při ní zachovali? 1. Pro své k modlitbám se probuzení nebezpečností sobě připomínali. 2. Jednomyslně hlasu k Bohu pozdvihli a tím, že se za něho nestydí, osvědčili. 3. Připomínáním moci i milosti Boží v doufání se o vyslyšení modliteb ustavovali. 4. Pohoršením vstříie vycházeli: 1: Božím o nebezpečnostvích předpovědění. 2: Nepřátel marným usilováním. 3: Kristova příkladu, proti němuž se také nepřátelé bouřili, sobě předkládáním. 4: Božím těch věcí řízením a proti úmyslu nepřátel k cíli dobrému přivozováním. *Druhé:* Zač se modlili? 1. Za odjetí věcí útrpných. 2. Za udělení dobrých, t.: 1: Duchem udatným obdaření. 2: Moci k činění zázraků přidání, a to: Pro slávu Kristovu;

18. *I povolavše jich, ¹⁰ přikázali jim, aby nikoli nemluvili, ani neučili ve jménu Ježíšovu. *Niž 5, 40.*

19. Tedy Petr a Jan odpovídajíce jim, řekli: Jest-li to spravedlivé před obličejem Božím, *abychom vás více poslouchali než Boha, sudte. *Niž 5, 29.*

20. Nebť my nemůžeme nemluvití toho, co sme viděli a slyšeli.

21. A oni pohroživše jim, propustili je, nenalezše na nich příčiny trestání pro lid¹¹; nebo všickni velebili Boha z toho, co se bylo stalo.

22. Byl zajisté v letech více než ve čtyřicíti člověk ten, při kterémž se byl stal zázrak ten uzdravení.

23. A jsouce propuštěni, přišli k svým a pověděli, co k nim biskupové a starší mluvili.

24. Kteríž uslyševše to, jednomyslně pozdvihli hlasu k Bohu a řekli: *Hospodine, ty jsi Bůh, kterýž si učinil nebe, i zemi, i moře i všecko, což v nich jest; *Gen. 1, 1. atd. Žal. 102, 26.*

25. ¹²Kterýž si skrze ústa Davida, služebníka svého, řekl: *Proč se ¹³bouřili národové, a lidé myslii marné věci? *Žal. 2, 1.*

26. Postavili se králové zemští, a knížata sešla se vespolek proti Pánu a proti ¹⁴pomazanému jeho.

27. *Právěť se jistě ¹⁵sešli ¹⁶proti svatému Synu tvému, Ježíšovi, kteréhož si pomazal, Heródes¹⁷ a Pontský Pilát s pohany a lidem Izraelským, *Mat. 26, 3. Mar. 14, 1. Luk. 22, 2. Jan 11, 47.*

28. Aby učinili to, což ruka¹⁸ tvá a rada tvá předuložila¹⁹, aby se stalo.

29. A nyní, Pane, pohleď na pohružky jejich, a dejž služebníkům svým mluvití slovo své ²⁰svobodně a směle, *Efesz. 6, 19.*

30. Vztahuje ruku svou²¹ k uzdravování a k činění divů a zázraků skrze jméno svatého Syna tvého, Ježíše.

rak. 10) výpověď učinili. 11) Divná tuto Boží ochrana se vidí, že jakož moře bouřlivé nemůže svým hrozným vlnobitím bchů svých měkkých písčíných protřhnouti a prorazití, leč by mu Bůh ráčil povoliti (Job 38, 11. Jer. 5, 22.); tak také divným jeho řízením lid obecný, nepatrný a mdlý, nejednou lidem znamenitým ku překážce bývá, aby svého ty-

ranství nemohli tak, jakž by chtěli, nad vyvolenými provozovati a jich jako někdy oni leové Daniele v jámě roztrhati. Dan. 6, 22. 12) někteří exemplářové mají: kteríž si Duchem svatým. 13) zpouzeli. 14) Kristu. 15) shlukli. 16) Jiní dokládají: v tomto městě. 17) viz Mat. 2, 1. 18) t. uložení, moc a umínění tvé. 19) viz výš 1, 16. 20) Ř. se

ZPŮSOB PRVOTNÍ CÍRKVE. utvrzení mnohých u víře. *Třetí:* Jaká znamení měli svého od Boha vyslyšení? 1. Země pohnutí. 2. Skutečné jich Duchem svatým naplnění k jejich potěšení i v pracích posilnění. — IV. O způsobu prvotní církve: 1. Jednotu Ducha ve všem dobrém zachovávala. 2. Věcmi časnými s oudy svými se zdělovala, tak níž v. 35. 3. Učení čisté měla. 4. Milostí Boží v pomoci, ochraně i požehnání užívala.

I. *O strestání pro neupřímnost a lež Ananiáše a Zafiry:* *Jedno:* Jak se to dalo? 1. Svatý Petr ďábla původem té neupřímnosti býti ukazoval. 2. Že ten hřích proti Duchu svatému čelí, svědčil. 3. Výmluvu Ananiášovi jako braň z rukou tím vyrážel, že s svým prvé činiti mohl co chtěl, proč své svobody neužil. 4. Ananiáš pojednou zdechl. 5. Na Zafiru svatý

31. * A když se oni modlili, zatřáslo se to místo, na kterémž byli shromážděni; † a naplnění sou všickni Duchem svatým a mluvili slovo Boží směle a svobodně. ** Níž 16, 26. † Vjš 2, 4.*

32. * Toho pak množství věřících bylo jedno srdce a jedna duše; aniž kdo co z těch věcí, kterěz měl, svým vlastním býti pravil, ale měli všecky věci obecné. *Vjš 2, 44. 1 Petr 3, 8.*

33. A mocí velikou vydávali apoštolé svědectví o vzkříšení Pána Ježíše; * a milost veliká²² přítomná byla všechněm jim, *Zach. 12, 10.*

34. Žádný zajisté mezi nimi nebyl nuzný; * nebo kteříž koli měli pole neb domy, prodávajíce, přinášeli peníze, za kterěz prodávali, *Vjš 2, 45.*

35. A kladli před nohy apoštolské; i bylo rozdělováno to jednodmu každému, jakž komu potřebí bylo.

36. ²³ Jozes pak, kterýž příjmi měl od apoštolů Barnabáš (což se vykládá syn utěšení²⁴), z pokolení levitského z Cypru rodem,

37. Měv pole, prodal je a přinesl peníze a položil k nohám apoštolským.

KAPITOLA V.

Ananiáš i manželka jeho pro neupřímnost a klam pozdychali; 12. velici divové a zázrakové dáli se skrze apoštoly Páně, 17. kteříž od biskupů do žaláře dáni byvše, 19. od anděla vězení zproštěni.

M

už pak nějaký, jménem Ananiáš, s Zafirou manželkou svou prodal statek;

2. A ¹lstivě něteo těch peněz ujal ²s vědomím manželky své; a přinesa díl nějaký, položil k nohám apoštolským.

3. I řekl Petr: Ananiáši, proč naplnil satan srdce tvé lstí, tak aby lhal Duchu svatému a lstivě ujal částku; peněz za to ³pole?

4. ⁴Zdaliž nebylo tvé, kdyby ho byl sobě nechal? a když bylo ⁵prodáno, v moci tvé bylo; i proč si tuto věc složil v srdci svém? Neselhal si lidem, ale Bohu.

vší svobodou neb doufánlivostí, tak níž. 21) t. moc. 22) t. darové Ducha Páně velici vyhliti byli na ně na všechny. 23) neb Jozef. 24) t. tak sloužil od zvláštní přichylnosti a svědomí podlé Boha zarmoucených potěšování i lidem

nuzným v časných věcech se propůjčování a jim jich udělování (níž v. 37.), až i pro jeho ode všech pobožných milování.

1) chytře sobě zachoval, poujal, usmekl. 2) s vědomostí. 3) roli. 4) Ř. zdaliž zů-

SKUTKOVÉ

V.

ANANIAŠ Petr buď pro její se upamatování, buď vlastními slovy jejími ji obvinění otázku učinil. 6. Hřích její ztížil. 7. Ortel na ni jako meč břídký vynesl. *Druhé:* A ZAFIRA. Co tím trestáním způsobeno: 1. Bázeň mezi domácími i cizími jest vzdělána. 2. Stalo se modliteb vyslyšaných osvědčení, výš 4, 30. 3. K náboženství a horlivosti sou nejedni probuzeni. 4. Církev v čistotě jako pšenice bez plev jest zachována. 5. Pobožní chvály došli. 6. Mnozí sou i jiní získáni. — II. O zjímání i vysvobození apoštolů, a tu se vypravuje, že: 1. Biskup a jiní s ním je zjímali dali. 2. Závistí k tomu zbuzení byli. 3. Do vězení je dáti poručili, z něhož však oni vysvobozeni sou, a tu viděti sluší: 1: Kdy sou vysvobozeni? 2: Skrže koho a jakým způsobem? 3: Co, vysvobození jsouce, činiti měli

5. Tedy uslyšav Ananiáš ta slova, padna, zdechl. I ⁶spadla bázeň veliká na všecky, kteříž to slyšeli.

6. A vstavše mládenci, ⁷vzali jej a vynesše ven, pochovali.

7. I stalo se po chvíli, jako po třech hodinách, že i jeho žena, nevěduci, co se bylo stalo, přišla.

8. I ⁸řekl jí Petr: Pověz mi, za toliko-li ste pole své prodali? A ona řekla: Ano, za tolik.

9. Tedy dí jí Petr: I pročez ste se ⁹smluvili, abyste pokoušeli Ducha Páně? Aj, nohy těch, kteříž pochovali muže tvého, přede dveřmi jsou, a vynesouť také i tebe.

10. I padla hned před nohy jeho a zdechla. A všedše mládenci, našli ji mrtvou, i vynesše, pochovali podlé muže jejího.

11. I byla bázeň veliká po vší ¹⁰církvi i mezi všemi, kteříž to slyšeli.

12. *Skrže ruce pak apoštolů dáli se divové a zázrakové mnozí v lidu (a bývali všickni jednomyslně † v sínci Šalomounově.

** Vjš 2, 43. Mar. 16, 17. † Vjš 3, 11. 3 Král. 6, 3. Jan 10, 23.*

13. Jiný pak žádný nesměl se připojiti k nim; ale ¹¹velebil je lid.

14. Anobř vždy více se rozmáhalo množství věřících Pánu, mužů i také žen.)

15. Tak že i na ulice vynášeli nemocné a kladli na ložcích a na nosidlách, aby, ¹²když by šel Petr, aspoň stín jeho stínil na některé z nich.

16. Scházelo se pak množství z okolních měst do Jeruzaléma, nesouce nemocné a trápené od duchů nečistých; *a uzdravování byli všickni.

Niž 8, 7. Item 16, 18.

17. *Tedy povstav biskup a všickni, kteříž byli s ním (jenž byli saducejské sekty), naplněni sou závistí.

Vjš 4, 1.

18. I ¹³vztáhli ruce na apoštoly a vsázeli je do žaláře obecného.

19. *Ale anděl Páně v noci otevřev dvěře u žaláře, vyvedl je ven a řekl:

Niž 12, 7. Item 16, 26.

20. Jděte a postavice se, mluvte lidu v chrámě všecka slova života tohoto.

21. Tedy oni uslyševše, vešli na úsvitě do chrámu a ¹⁴učili.

stávaje, tobě nezůstávalo? 5) prodané. 6) ř. | spikli. 10) zboru. 11) zveličoval. 12) jdoucího stala. 7) odvarovali. 8) ř. odpověděl. 9) | Petra. 13) sáhli na apoštoly. 14) kázali.

VYPROŠTĚNÍ APOŠTOLŮ i činili? 4: Jaký způsob nepřátelé při tom zachovali? Radu svolali; pro apoštoly do žaláře poslali; divnému skutku Božímu vyrozuměti nemohli; v zlosti své více se posilnili; více lidí nežli Boha se báli. — III. O postavení apoštolů před soudem: *Jedno*: Od koho a pod kterými osobami sou postaveni? *Druhé*: Z čeho sou obviňováni? Z nového učení; z sčítání na lid vraždy. *Třetí*: Co k tomu říkali? 1. Z nářku se vyvozovali: Vůle Boží nad lidskou vůli vystavováním; odvoláváním se na učení a náboženství otců s jejich se učením srovnávajícím; na skutek od nich stálý a na jejich svědomí ukazováním. 2. Krista v známost uvozovali: 1: Kdo jest? 2: Čeho po práci došel? 3: Co nám dobrého způsobil? 4: Čím to všecko osvědčil? 1. Svědky služebními. 2. Podstatným, to jest Duchem svatým. *Čtvrté*: Co tím jejich se postavením a odpovědí způsobeno? 1. Někteří v zlosti sou rozpálení. 2. Gamaliel jest nakloněn, aby se podlé apoštolů zasadil, protož: 1: Jim vystoupiti roz-

Přišed pak biskup a ti, kteříž s ním byli, svolali radu a všechny starší synů Izraelských; i poslali do žaláře, aby oni byli přivedeni.

22. A služebníci přišedše, nenalezli jich v žaláři; a navrátivše se, vypravovali,

23. Řkouce: Žalář zajisté nalezli sme zavřený se vši pilností a strážné vně stojící u dveří; ale otevřevše, žádného sme tam nenalezli.

24. A když uslyšeli řeči tyto, i ¹⁵biskup, i úředník chrámu, i přední kněží, ¹⁶nerozuměli, co by se to stalo.

25. A přišed ¹⁷kdosi, pověděl jim, řka: Aj, muži, kteréž ste vsázeli do žaláře, v chrámě stojí a ¹⁸učí lid.

26. Tehdy odšed úředník s služebníky, přivedl je ¹⁹bez násilí (nebo se báli lidu, aby nebyli ukamenováni.)

27. A přivedše je, postavili je v radě; i otázal se jich biskup,

28. Řka: *Zdaliž sme vám ²⁰přísně nepřikázali, abyste neučili v tom jménu? a aj, naplnili ste Jeruzalém učením svým a chcete na nás uvesti krev člověka toho. *Vjš 4, 17.*

29. Odpověděv pak Petr a apoštolé, řekli: *Více sluší poslouchati Boha než lidí. *Vjš 4, 19.*

30. Bůh otců našich vzkřísil Ježíše, kteréhož ste *vy zamordovali, pověsivše na dřevě. *Vjš 2, 23.*

31. *Toho Bůh, jakožto ²¹knížete a Spasitele povýšil ²²pravici svou, aby bylo dáno lidu Izraelskému pokání a odpuštění hříchů. *Vjš 2, 33. Filip. 2, 9.*

32. A my jsme svědkové ²³toho, což mluvíme*; ano i Duch svatý, kteréhož dal Bůh těm, jenž jsou poslušni jeho. *Jan 15, 27.*

33. Oni pak slyševše to, ²⁴rozzlobili se a radili se o to, kterak by je vyhledali.

34. Tedy povstav v radě jeden farizeus, jménem *Gamaliel, Zákona učitel, vzácný u všeho lidu, rozkázal, aby na malou chvíli ven vyvedli apoštoly. *Niž 22, 3.*

35. I řekl jim: Muži Izraelští, pilně se rozmyslte při těchto lidech, co máte činiti.

15) kněz nejvyšší. 16) rozjímali o nich. 17) jakýs člověk. 18) kdž. 19) ne kvaltem. 20) Ř. prikazujíce, nepřikázali. 21) vývody. 22) rukou. 23) slov těchto, věcí těchto.

RADA kázav, srdce nepřátel jejich pěknou řečí jal. 2: Toho, že jim překážino býti nemá, dovedil ukazováním toho dvěma příklady, jestliže učení jejich z lidí původ svůj má, tedy že neostojí. Pročež nepřátelé hnouti sic sebou dali, aby apoštolů nevyhlazovali; však přes jeho radu: 1. Je zmrskali. 2. Služby jim zapověděli, oni pak: Z kříže na sebe vzloženého se těšili; úřad svůj předce věrně konali.

Zpráva o zřízení sedmi jahňů od svatého Lukáše daná: Jedno: Vůbec o všechných, při čemž dotýká věci trojích: Předně: Kterých řízení to předešly, totiž: 1. Příčina k tomu řízení reptáním některých daná. 2. Řeč od apoštolů k tomu zboru učiněná, v níž: Příčinu dostatečnou ukázali, že o věci vezdejší pečovatí nemohou; témuž zboru jahny voliti porou-

36. *Nebo před těmito ²⁵časy byl povstal Teudas, pravě se býti něčím velikým, jehož se přidrželo v počtu mužů okolo čtyř set, kterýžto zahynul, i všickni, kteříž ²⁶pristoupili k němu, rozptýleni sou a v nic obrázení. *Niž 21, 38.*

37. Po něm pak povstal Judas Galilejský za dnů ²⁷popisu a mnoho lidu po sobě obrátil; ale i ten zahynul a všickni, kteříž koli pristoupili k němu, rozptýleni sou.

38. A protož nyní pravím vám: ²⁸Dejte pokoj těmto lidem a nechte jich; *nebo jestližeť jest z lidí rada tato aneb dilo toto, rozprchneť se; *Přisl. 21, 30.*

39. Pakliť jest z Boha, nebudete moci toho ²⁹zkaziti; *abyšte snad i ³⁰Bohu odporní nalezení nebyli. *Niž 9, 4. Item 22, 7.*

40. I povolili jemu; a povolavše apoštolů *a zmrskavše je, ³¹přikázali, aby nemluvili ve jménu Ježíšovu; i propustili je. *Mat. 23, 34.*

41. Oni pak šli ³²z toho shromáždění, *radující se, že sou hodni ³³učinění trpěti protivensství pro jméno ³⁴Pána Ježíše. *Mat. 5, 12.*

42. Na každý pak den nepřestávali v chrámě i po domích ³⁵učiti a zvěstovati Ježíše Krista.

KAPITOLA VI.

K přísluhování vezdejšími věcmi sedm mužů zřízeno, 8. z nichž jeden, t. svatý Štěpán, listivě jsa obžalován, 12. před staršími a zákonníky stál.

Av těch dnech, když se ¹rozmnožovali učedníci, stalo se reptání Řeků ²proti Židům, proto, že by ³zanedbávány byly v přísluhování vezdejším vdovy jejich.

2. Tedy dvanácte apoštolů, svolavše množství učedníků, řekli: Není ⁴slušné, abychom my, opustíce slovo Boží, přísluhovali stolům.

3. Protož, bratří, vyberte z sebe mužů sedm ⁵dobropověstných, plných Ducha svatého a moudrosti, ⁶jinž bychom poručili tu práci.

24) zubami škrípěli. 25) dny. 26) věřili jemu, povolili jemu, poslouchali ho; tak niž. 27) přiznávání. 28) Ř. zdržte se, odstupte. 29) roztrhati. 30) s Bohem bojující. 31) výpověď učinili. 32) z té rady. 33) jminí podnikati hanbu, neúctu, lehkost. 34) Ř. jeho. 35) učice a zvěstující.

1) rozmáhali. 2) t. pohanů, kteříž byli

le více přivedeni a získáni. Vidí se pak tuto zvláštní chytrost satanova. Nebo v předešlé kapitole vypravuje se, že tím pokušením na církev od cizích příšlým díla Božího zkaziti nemohl; protož tuto jinou cestu vynalezl a samy domácí zrotil, aby ten milostný jejich svazek, jenž jest svatá láska, roztrhl. 3) opouštěny. 4) dobré, náležité. 5) majících

S. APOŠTOLŮ.

VI.

ŘÍZENÍ. čeli, a to: 1: Domáci víry. 2: Zachovalé. 3: Moudrostí Ducha Páně obdařené. JAHNŮ. *Potom:* Kteréž se při tom řízení daly, a tu ukazuje: 1. Osoby, t. od koho sou a kteří volení ti jahnové? 2. Jak se volení i řízení to dalo? Před apoštoly sou postaveni; modlitby za přidání jim darů činěny; ruce na znamení jich Bohu obětování na ně vzkládány. 1 Tim. 4, 14. Item 5, 22. 2 Tim. 1, 6. *Naposledy:* Kteréž z toho řízení s užitekem církve pošly, totiž že: 1. Volněji apoštolé Boží slovo kázali. 2. Mnohé získali i z lidu obecného i z duchovních. *Druhé:* Obzvláště o svatém Štěpánovi, jehož před oči naše staví: *Předně:* Dary a práci v slovu i v činění zázraků vedenou. *Potom:* Žalobníky, o nichž se vypravuje: 1. Kdo jej obžalovali? Lidé v umění literárním zběhlí. 2. Čím k tomu vzbuzení byli? Závistí a pýchou. 3. Jak k němu přikročili? 1: V hádku se s ním dali, aby ho v řeči polapili, v. 9. 2: Falešné svědky naň nastrojili. 3: Obec proti němu zbouřili. 4: Násilně ho jali. 5: Žalobu křivou proti němu vedli: že by se Bohu rouhal, když v jeho milosrdenství pouhém spasení ukazoval; Zákon i Mojžíše zlehčoval; chrámu pohrůžku činil. *Naposledy:* O svatém Štěpánovi dokládá i toho, jaký on způsob při svém obžalování

4. My pak modlitby a služby slova Páně pilni budeme.

5. I líbila se ta řeč všemu množství; i vyvolili Štěpána, muže plného víry a Ducha svatého, *a Filipa, a Prochora, a Nikánora a Timona, a Parména, †a Mikuláše Antiochenského k víře v nově obráceného.

*Nř 21, 8. †Zjev. 2, 6.

6. *Ty postavili před obličejem apoštolů, kteřížto pomodlivše se, vzkládali na ně ruce.

Vjš 1, 23.

7. I rostlo slovo Boží a rozmáhal se počet učedníků v Jeruzalémě velmi; mnohý také zástup kněží poslouchal víry⁷.

8. Štěpán pak jsa plný víry a moci, činil divy a zázraky veliké v lidu.

Na sv.
Štěpána.

9. I povstali někteří z školy, kteráž sloula Libertinských⁹ a Cyrenenských a Alexandrinských a těch, kteříž byli z Cilicie a Azie, hádající se s Štěpánem.

10. *Ale nemohli odolati moudrosti a Duchu,¹⁰ kterýž mluvil.

Luk. 21, 15.

11. Tedy lstivě nastrojili muže, kteříž řekli: *My sme jej slyšeli mluvití slova rouhavá proti Mojžíšovi a proti Bohu.

Mat. 26, 61. Mar. 14, 58.

12. A tak zbouřili lid a starší, i zákonníky; a obořivše se na něj, chytli jej a vedli do rady.

13. I vystavili falešné svědky, kteříž řekli: Člověk tento nepřestává mluvití slov rouhavých proti místu tomuto svatému, i Zákonu.

14. Nebo sme slyšeli jej, an praví, že ten Ježíš Nazaretský¹¹ zkazí místo toto a promění ustanovení, kteráž nám vydal Mojžíš.

dobré svědectví. 6) kteréž bychom zřídili k té potřebě. 7) t. učení toho, jenž víře v Krista vyučovalo. 8) koleje. 9) Libertini ti slouli, kteříž někdy služebníci a otroci byvše, osvobození byli; odkudž se rozumí, že nižšího stavu byvše, od urozených se dělili a zvláštní svou školu měli. Jiní smyslí, že by ten, kterýž na tu školu náklad učinil a ji vzdělal, Libertinus sloul, aneb z stavu a rodu Libertinských byl, a tak od něho že by ta

škola tím jménem sloula a nazývána byla, jako podobně kdyby ona škola, kterouž setník vzdělal, setníská neb setníkova sloula. Luk. 7, 5. 10) v kterémž. 11) zboři, rozmece. Rozumí se pak tuto, že svatý Štěpán, chtěje ten lid zoufalý židovský předěsiti a ku pokání jemu posloužití, kázání Kristova o zkáze města Jeruzaléma i chrámu činěná (Mat. 24, 1. Luk. 19, 44.), připomínal; oni pak jemu to naopak vyložili, a jako by on

OBRANA zachoval, že totiž těch nářků se nic nelekl, ale na svědectví svého svě-
SV. ŠTĚPÁNA. domí dobrého a budoucího oslavení veselou tvář ukázal.

Mučednictví aneb smrt svatého Štěpána, při níž vypsány jsou věci dvoje: *Jedno*: Jeho se očistování, kteréž tu smrt jeho předešlo, a to ze všech tří nářků, o nichž v předcházející kapitole: *Předně*: Z toho nářku, že ruhačem Božím nikoli není, nebo: 1. Téhož Boha ctí jako i patriarchové. 2. Ne on první, ale všickni svatí víře ospravedlnění připisovali a z ní ospravedlnění docházeli, čehož potvrzuje šesti příklady: *Nejprv*: Abrahamovým, kterýž z milosti jest povolán i ospravedlněn, nebo: 1. Bůh jej povolal, kterýž mu nic dlužen nebyl a to ne z země svaté, ale nečisté, v níž i jeho předkové modlářství provodili. Joz. 24, 2. 2. Abraham teprv po ospravedlnění z víry ovoce libé Pánu nesl, t.: Poslušensství; na řečech Božích proti svému rozumu spoléhání; trpělivost a dlouho čekání. 3. Tentýž

15. A pilně patřice na něj všickni, kteříž seděli v radě, viděli tvář jeho, jako tvář anděla.

KAPITOLA VIII.

Smělá, horlivá a široká svatého Štěpána řeč, 54. pro kterouž přílišně se rozhněvavše posluchači, Štěpána vyzývajícího jméno Páně při přítomnosti Saule ukamenovali.

Tedy řekl biskup: Jest-liž to tak?

2. A on řekl: Muži bratří a otcové, slyšte! Bůh slávy¹ ukázal se otcí našemu Abrahamovi, když byl v Mezopotamii, prvé než bydlil v Cháran.

3. A řekl jemu: *Vyjdi z země své a z příbuznosti své a pod do země, kterouž ukáži tobě. *Gen. 12, 1.*

4. Tedy vyšed z země Kaldejské, bydlil v Cháran. A odtud, když umřel otec² jeho, přestěhoval jej do země této, v kteréžto vy nyní bydlíte.

5. A nedal jemu dědictví v ní, ani šlepěje nožné; *ač byl jemu jí slíbil dáti k vladařství i semeni jeho po něm, když ještě neměl syna. *Gen. 12, 7. Item 13, 15.*

6. Mluvil pak jemu Bůh takto: ³*Budeť símě tvé pohostinu v zemi cizí a bude v službu podrobena a zle s ním budou nakládati †za čtyři sta let. **Gen. 15, 13. †Exod. 12, 40. Gal. 3, 17.*

7. *Ale národ ten, jemuž sloužiti budou, já souditi⁴ budu, pravíť Bůh; a potom zase vyjdou a sloužiti mi budou na tomto místě. *Gen. 15, 14.*

tomu městu i chrámu vypálením hrozil, takovou na něho žalobu vedli. Takovým duchem i oni dýchali, kteříž svatého Pavla učení o milosti Boží činěné převraceli. Řím. 5, 20. Item. 6, 1.

1) t. důstojnosti a velebnosti pilný, viz podob. 1 Kor. 2, 8. Touto pak svou omluvou neb obranou svatý Štěpán nejvíce směřuje k tomu, aby toho dokázal, že se nikoli ani Zákonu ani chrámu nerouhá, když ospravedlnění v samé pouhé milosti Boží ukazuje. Ty pak důvody jeho kdo by chtěl na tré sobě rozebrati, může, totiž že toho dovodí: 1. Ukazováním na ten čas, v němž sou patriarchové ospravedlnění; totiž že Abraham, Izák, Jákob i Jozef ospravedlnění došli před vydáním Zákona i před vystavením chrámu,

tedy nic jim ani Zákon ani chrám k ospravedlnění nepomohl. 2. Svědectvím Mojžíšovým, kterýž v samém Kristu Pánu, proroku tom zaslíbeném, a ne v Zákoně neb zásluhách lidských ospravedlnění ukazoval. Při čemž dotýká Mojžíšova narození, vychování, cvičení, povolání i věrného ouřadu konání. Viz verš 20. až do 41. atd. 3. Cílem stánku i chrámu. Nebo stánek byl vzdělán ne proto, aby ospravedlňoval, ale aby figurou jiného stánku byl, v. 44. 45. 46. Takž podobně i chrám nebyl k tomu cíli vystaven, aby k němu Bůh měl býti přivázan, čehož svědectvím Izaiáše proroka svatý Štěpán potvrzuje. Verš 47. 48. 49. A protož ani chrámu taková svatost nebyla, aby komu k spasení bez víry v Krista pomoci mohla. 2) t.

VII.

S. APOŠTOLŮ.

JÁKOB, Abraham před obřezáním Bohu se líbil a teprv po jeho ospravedlnění obřízka jest ustavena. *Druhé:* Patriarchů některých, kteříž přijetím obřízky nic lepší sami JOZEF. z sebe nebyli, ale z milosti ospravedlnění potřebovali. *Třetí:* Jozefovým, jemuž Bůh ne pro jeho hodnost, ale z milosti přítomen byl a jej etnostmi, milostí u lidí, moudrostí i slávou obdařil. *Čtvrté:* Jákobovým, kterýž poněvadž podlé těla nejináče než pouhou milostí Boží jest potravou opatřen a při životu zachován, tedyť ovšem ospravedlnění a věčného života jinak než pouhou milostí Boží nedošel. *Páté:* Vší tehdejší svaté církve, kteráž v zemi cizí ani Zákona, ani chrámu, ani ceremonií zákonních nemajíc, z víry ospravedlnění docházela a Bohu se líbila, při čemž se ukazuje: 1. Za jakou příčinou a v jak velikém počtu do země cizí se dostala, i jak dlouho tam byla. 2. Ze podlé Božích slibů z pouhé

8. *I vydal jemu ⁵smlouvu obřízky; **a tak on zplodil Izáka, a obřezal jej osmého dne; †a Izák zplodil Jákoba, ††a Jákob dvanaácte patriarchů. *Gen. 17, 10. **Gen. 21, 2. †Gen. 25, 26. ††Gen. 29, 33. Item 35, 5.

9. A patriarchové v nenávisti měvše Jozefa, *prodali jej do Epypta; ale Bůh byl s ním. Gen. 37, 27. Žal. 105, 17.

10. A vysvobodil ho ze všech úzkostí jeho *a dal jemu milost a moudrost před tváří Faraona, krále egyptského, kterýž ho ustanovil úředníkem nad Egyptem a nade vším domem svým. Gen. 41, 38.

11. Potom přišel hlad na všecku zemi Egyptskou i⁶ Kananejskou a ssoužení veliké; aniž měli pokrmů otcové naši;

12. *A uslyšev Jákob, že by obilé bylo v Egyptě, poslal tam otce naše nejprvé. Gen. 42, 1.

13. *A když je poslal po druhé, poznán jest Jozef od bratří svých a zjevena jest Faraonovi rodina Jozefova. Gen. 45, 4.

14. Tedy poslav Jozef ⁷posly, ⁸přistěhoval otce svého Jákoba i všecku rodinu svou ⁹v osobách sedmdesáti a pěti¹⁰.

15. *I vstoupil Jákob do Egypta †a tam ¹¹umřel on, i otcové naši. *Gen. 46, 5. †Gen. 49, 33.

16. *I přeneseni sou do Sichem¹² a pochováni v hrobě, kterýž byl koupil Abraham¹³ za stříbro od synů Emorových, otce Siche-mova. Gen. 50, 13. Jozue 24, 32.

17. *Když se pak přibližoval čas zaslíbení¹⁴, o kterémž byl přísáhl ¹⁵Bůh Abrahamovi, rostl lid a množil se v Egyptě,

Exod. 1, 7. Žal. 105, 24.

18. Až v tom povstal jiný král, kterýž neznal ¹⁶Jozefa.

Thare. 3) aneb že bude símě jeho v podružství. 4) t. trestati. 5) zákon obřízky; t. smlouvu své milosti plnou, kterouž tou obřízkou utvrdil. 6) kánanskou. 7) vozy. 8) Ř. povolal. 9) v dušech. 10) viz Gen. 46, 27. 11) dokonat. 12) t. kosti dvanácti patriarchů přeneseny jsou do Sichem s kostmi Jozefa, bratra jejich. Gen. 50, 25, 26. Jozue 24, 32. Nebo sic jinak kosti Jákoba, otce jejich, přenesl Jozef do Hebronu, a tam je pochoval v jeskyni na poli Machpela. Gen. 50, 13. 13) Poněvadž z Písem svatých jest známé, že to místo ku pohřbu Jákoba a ne Abraham koupil (Gen. 33, 19. Jozue 24, 32), tou příčinou někteří učitelé praví, že tuto

v textu nebývalo žádného jméno vlastní zejména položeno, ale z předešlého verše že to na Jákoba slyšáno býti má a rozuměti se mohlo. Někdo pak toho nesoudě a v Písmích o tom, že Abraham podobnou koupí učinil (Gen. 23, 8. atd.), čítaje, že by tuto do textu jméno Abrahamovo položil. 14) t. aby k svému splnění přišlo. 15) t. kteréž s přísahou učinil. 16) t. v krátkém času, jen toliko, (jakž někteří počítají), v padesáti letech to dobrodění od Jozefa Egyptu a jeho králi učiněné v zapomenutí přišlo a v nevděčnosti bylo. Aneb, jakž jiní smyslí, království to na jiný dům aneb jiný rod jest přeneseno, pročť ten král, co se dobrého přede-

MOJŽÍŠ. milosti jeho činěných, jest i proti vůli Faraonově rozmnožena, ješto svými hříchy mrzutými ne rozmnožení ale vyhlazení vrchovatě sobě zaslulovala. *Sesté:* Mojžíšovým, kterýž ani těla svého, ani své duše opatřiti nemohl, ale samou pouhou milostí Boží jest při obojím životu zachován. *Potom:* Z toho nářku se očisťuje, že Zákona ani Mojžíše nezlehčuje. Ten pak nářek z sebe svozuje svým o Mojžíšovi slavným smýšlením: 1. Že Božím divným řízením za syna královského byl přijat. 2. Zvláštní moudrosti od Boha obdařen. 3. Božím působením ruku ochrannou nad tím lidem nevděčným bedlivě držel, a v tom Krista figuroval, i toho, že z milosti Boží jejich časné i věčné vysvobození původ svůj má, mocně dokazoval. 4. Rádně jest povolán, při čemž se ukazuje: Kdy jest povolán? Kde? Skrze koho? Jakým způsobem?

19. Ten lstivě nakládaje s pokolením naším, trápil otce naše, *tak že musili vyhazovati nemluvnátka svá, aby se nerozplozovali.

Exod. 1, 22.

20. *V tom času narodil se Mojžíš a byl ¹⁷velmi krásný, kterýžto chován jest za tři měsíce v domě otce svého.

Exod. 2, 2.

Num. 26, 59. Žid. 11, 23.

21. A když vyložen byl na řeku, vzala jej dcera Faraonova a vychovala jej sobě za syna.

22. I vyučen jest Mojžíš vši moudrosti egyptské; a byl mocný v řečech i v skutcích.

23. A když jemu bylo čtyřiceti let, vstoupilo na srdce jeho, aby navštívil bratří své, syny Izraelské.

24. *A uzřev jednoho, an ¹⁸bezpraví trpí, zastal ho a ¹⁹pomstil toho, kterýž bezpraví trpěl, zabiv Egyptského.

Exod. 2, 11.

25. Domníval se zajisté, že bratří jeho rozumějí tomu, že skrze ruku jeho chce jim dáti Bůh vysvobození; ale oni nerozuměli.

26. Druhého pak dne ukázal se jim, když se vadili, i vedl je ku pokoji, řka: Muži bratří jste; i proč křivdu činíte sobě ve spolek?

27. Ten pak, kterýž činil křivdu bližnímu, odehnal ho, řka: Kdo tě ustanovil knížetem a soudcím nad námi?

28. Což ty mne chceš zamordovati, jako si včera zabil Egyptského?

29. I utekl Mojžíš pro to slovo a bydlil pohostinu v zemi Madiánské, kdežto zplodil dva syny.

30. *A když se vyplnilo let čtyřiceti, ukázal se jemu na poušti hory Sinai anděl Páně²⁰ v plameni ohně ve kří²¹.

Exod. 3, 2.

31. A Mojžíš uzřev to, divil se tomu vidění; a když blíže přistoupil, aby to pilněji spatřil, stal se k němu hlas Páně:

šlým králům stalo, na to dbáti nechtěl. Snadně tedy i znamenití lidé na dobrodiní sobě učiněná se zapomínají; a protož marné jest v lidech doufání. Gal. 146, 3. 17) R. krásný Bohu; t. ku podivení téměř i samému Bohu. (Viz podobně avšak o jiné věci Jonáš 3, 3.) Aneb aby vyloženo bylo: krásou (obdařený) od Boha, (viz Exod. 2, 2.) t. kterouž by dcera Faraonova pohnuta byla k vzetí ho sobě za syna. 18) křivdu. 19) t. učinil za

spravedlivé tomu. 20) ten anděl hned tu níže v verši 32. nazývá se Bohem, odkudž snadně se vidí, že se jím míní Kristus Pán, ten pravý anděl, působce smlouvy Boží (Mal. 3, 1), o němž apoštol svědčí, že za lidem Izraelským jako skála nějaká šel a jejich žízeň uhašoval. 1 Kor. 10, 4. 21) t. k významnému tím zevnitřním znamením bžhu tehdejšího v Egyptě ssoužené církve, kteráž jako nějaký keř plamenem divných pokušení

MOJŽÍŠ. K jaké práci a potřebě? 5. Lid Izraelský u figuře z Egypta, Kristus pak v pravdě z zatracení vysvobodil. 6. Vyvolené Boží ne k sobě, ale k Kristu obracel a tím věrnosti i toho, že z pouhé milosti Boží jde ospravedlnění, příkladem svým dokazoval. 7. S Bohem pro vyznamenání pravého prostředníka mluvil. 8. Zákon skrze něho jest vydán, ježž předkové těchto soudců rušili. Protož svatý Štěpán tuto z toho, což oni neprávě na něj epali, je obviňuje, že t.: 1: Mojžíšem ani Zákonem zpravovati se nechtěli. 2: Po Egyptu toužili. 3: Modlářství mrzuté páchali, za čímž pokuty Boží šly, nebo: 1. Bůh je opustil, a aby šli po svých hlavách, pustil. 2. V moc nepřátelům vydal. *Naposledy: Třetí*

32. *Jáť jsem Bůh otců tvých, Bůh Abrahamův, a Bůh Izákův, a Bůh Jákobův²²; i zhroziv²³ se Mojžíš, nesměl patřiti. *Mat. 22, 32. Mar. 12, 29. Žid. 11, 16.*

33. I řekl jemu Pán: *Zzůj obuv²⁴ s noh svých; nebo místo, na kterémž stojíš, země svatá jest. *Exod. 3, 5. Jozue 5, 15.*

34. ²⁵Viděl sem, viděl trápení lidu svého, kterýž jest v Egyptě a vzdychání jejich uslyšel sem a sstoupil sem, abych je vysvobodil; protož nyní pod, pošli tě do Egypta.

35. Toho Mojžíše, kteréhož se odepřeli, řkouce: *Kdo tě ustanovil knížetem a soudcím? tohoť Bůh kníže a vysvoboditele poslal; skrze ruku²⁶ anděla, kterýž se jemu ukázal ve kři. *Exod.-2, 14.*

36. *A ten je vyvedl, čině divy a zázraky v zemi Egyptské a na moři červeném, †i na poušti za čtyřiceti let. **Exod. 7, 9. Item 8, 5. Item 9, 8. Item 10, 13. Item 11, 4. Item 14, 21. †Exod. 16, 4. Žid. 3, 9.*

37. Toť jest ten Mojžíš, kterýž řekl synům Izraelským: *Proroka vám vzbudí Pán Bůh váš z bratří vašich, jako mne; †toho poslouvejte. **Vjš 3, 22. Deut. 18, 15. †Mat. 17, 5. Mar. 9, 7. Luk. 9, 35.*

38. *Onť jest, kterýž byl²⁷ mezi lidem na poušti s andělem, kterýž mluvil k němu na hoře Sinai i s otcí našimi, kterýž přijal²⁸ slova živá, aby je nám vydal. *Exod. 19, 3. Gal. 3, 19.*

39. Jehož nechtěli poslušni býti otcové naši; ale zavrhlí jej a odvrátili se srdci svými do Egypta,

40. Řkouce Aronovi: *Učín nám bohy, kteříž by šli před námi; nebo Mojžíšovi tomu, kterýž nás vyvedl z země Egyptské, nevíme, co se přihodilo. *Exod. 32, 1.*

41. *I udělali v těch dnech tele a obětovali oběti té modle a²⁹ veselili se v díle rukou svých³⁰. *Řim. 1, 23.*

42. I odvrátil se³¹ od nich Bůh a vydal³² je, aby sloužili vojsku nebeskému³³; jakož napsáno jest v knihách prorockých: Zdaliž

hořela, avšak majíc uprostřed sebe Syna Božího, neshořela, totiž na nic přivedena a zkažena nebyla. *Exod. 3, 2. 22) viz Exod. 3, 6. 23) třásl se. 24) viz Exod. 3, 5. 25) Ř. vida, viděl sem. Viz Exod. 3, 7. 26) t. moc. 27) Ř. v shromáždění; t. když se lid shromáždil k hoře Sinai. Exod. 19, a jinde. 28) výmluvnosti živé. Tak Boží zákon nazývá jakož proto, aby se očistil nepřátelům, že ho nezlehčuje, tak ovšem proto, že hlasem živým a ne u vidění neb skrze sen předložen byl (Num. 12, 6. 7. 8.), ano i pro ukázání*

toho, že zákon Boží toho, kdož by jej cele naplnil, k životu věčnému přivesti by mohl, (Lev. 18, 5. Deut. 30, 15.), a nad to i proto, že lidi k Kristu, dárci života, vede, pročez jej i apoštol pěstounem k Kristu nazývá (Gal. 3, 24.); a summou proto, že Zákon, jako nějaký živý, na věky zůstává. *Izai. 40, 8. 29) těšili; t. jedouce, pijíce a hrajíce. Exod. 32, 6. 1 Kor. 10, 7. 30) t. v tom teleti. 31) t. své otcovství v přísnou zůřivost a spravedlnost proměnil. 32) t. pustil je v smysl převrácený. 33) t. měsíci, slunci a*

MODLÁŘSTVÍ nářek (že t. nezlehčuje chrám a poety Boží, by pak o jeho budoucím
IZRAELSKÝCH. zkažení předpovídal), tím z sebe svozuje, že Bůh i s svou poetou není
k jednomu místu přivázan, nebo: 1. Stánek i s chrámem figurou toliko
byl a jen do Krista trvati měl. 2. Stánek ne na jednom místě zůstával, ale na jiná i
s svým přísluhováním přenášin býval. 3. Pravá pocta i ctitelé Boží mnohem prvé bývali,
nežli chrám byl vzdělán. 4. Bůh chrámem a jakým koli jedním místem obsažen býti ne-
může, protož jakož všudy jest, tak také všudy chce býti etěn. 5. Bůh všecko v rukou
maje, nic lidí nepotřebuje a vnitřní poety víc než zevnitřní hledá; protož tuto svatý Štěpán
nepřátelům na věcech zevnitřních se zakládajícím, to v čem doufali, s přísným domlouvá-
ním smítá, totiž: 1: Obrázku zevnitřní bez pravdy vnitřní. 2: Původ z otců bez činění
pokání, nýbrž zlých otců v zlosti následování. 3: Zákona přijetí, čítání i slýchání bez

ste mi³⁴ oběti aneb dary obětovali³⁵ za čtyřidceti let na poušti,
dome Izraelský?

43. Nýbrž nosili ste stánek modly Moloch a hvězdu Boha svého
Remfan³⁶, ta³⁷ podobenství, kteráž ste zdělali sobě, abyšte se jim
klaněli; protož přestěhuji vás za Babylon.

44. Stánek svědectví³⁸ měli otcové naši na poušti, jakož byl
nařídil ten, jenž řekl Mojžíšovi, aby jej udělal *podlé³⁹ způsobu
toho, kterýž byl viděl.

Exod. 25, 40. Žid. 8, 5.

45. Kterýžto přijavše otcové naši, *vnesli s Jozue tam, kdež
bylo prvé vládařství pohanů, kteréž vyhnal Bůh⁴⁰ od tváři otců
našich, až do dnů Davida.

Jozue 3, 3. 14.

46. *Jenž nalezl milost před obličejem Božím; † a prosil, aby
nalezl⁴¹ stánek Bohu Jákobovu.

**Nž 13, 22. 1 Král. 16, 13. Žal. 89, 21.*

†2 Král. 7, 2. 1 Par. 17, 1. Žal. 132, 5.

47. *Šalomoun pak udělal jemu dům;

3 Král. 6, 1.

48. *Ale Nejvyšší⁴² nebydlí v chrámech rukou udělaných; jakož
dí prorok:

Nž 17, 24. 2 Par. 6, 18.

49. *Nebe jest mi stolice a země podnož noh mých, i jakýž mi
tedy dům uděláte, praví Pán? aneb jaké jest místo odpočívání mého?

Izai. 66, 1. Mat. 5, 34. Item 23, 22.

50. Zdaliž ruka má všeho toho neučinila?

51. *Tvrdošijní a neobřezaného srdce i uší, vy ste se vždycky
Duchu svatému⁴³ protivili, jakož otcové váši, takž i vy.

Deut. 9, 13.

2 Ezdr. 9, 16. 17. Jer. 6, 10.

52. Kterému z proroků otcové váši se neprotivili? Zmordovali
zajisté ty, jenž předzvěstovali příchod spravedlivého tohoto⁴⁴, je-
hožto vy nyní zrádci a vražedníci jste.

53. *Kteríž ste vzali Zákon působením andělským⁴⁵ a neostří-
hali ste ho.

Exod. 24, 2. Jan 7, 19.

hvězdám. Deut. 17, 3. 34) t. ne mně, ale
důblu ste obětovali. Deut. 34, 17. 35) viz
Amos 5, 25. 36) Smyslí někteří, že by se
psáti mělo: Refa, to jest obrové a to proto,
že Herkules, jemuž božskou čest činili Egypt-
ští, na způsob obrů formován neb malován
byl. Jiní pak praví, že by psáno býti mělo:
Remon, tak jakž tím jménem sloula modla
Syrských. 4 Král. 5, 18. Jiní pak píší, že

tím slovem Remfan míní se planeta Satur-
nus, jiní že Venus, a jiní že Mars; viz Amos
5, 26. 37) ty figury. 38) tak slouž proto,
že Bůh ne jedná svědectví a znamená své při-
tomnosti tu ukazoval, i odtud v věcech nesna-
dných odpovědi dával. Exod. 25, 8. 39) for-
my ukázané neb figury. 40) před. 41) t.
vzdělal neb vystavěl. 42) nepřebývá. 43) na
odpor postavovali. 44) t. Kristu, jehož ste vy

VIII.

S. APOŠTOLŮ.

KAMENOVÁNÍ SV. ŠTĚPÁNA. ostřihání. *Druhé:* Vypsány sou věci, kteréž se při smrti svatého Štěpána dály: *Předně:* Od Krista, kterýž: 1. Duchem svým jej naplnil. 2. Jemu se ukázal, a tím: 1. Slávu svou zjevil. 2: Tím, že mu ku pomoci pohotově stojí a jeho duši hned při smrti přijíti chce, jej velice potěšil. *Potom:* Od nepřátel, ti pak: 1. Uši své před Štěpánem, jako by ruhačem byl, zacpávali. 2. Rozlívivše se, na něj se obořili a jej ukamenovali. *Naposledy:* (Od svatého Štěpána, a ten: 1. Poručením Pánu Bohu duše své víry dokázal. 2. Modlením se za nepřátely ovoce lásky pronesl.

I. *O pokušení na církev přišlém:* 1. Kdy přišlo? 2. Na kterou její částku? 3. Kdo původem jeho byl? 4. Co z toho pošlo? Dána příčina apoštolům, aby i jinde evangelium svaté kázali. — II. *O získání Samařských:* 1. Od koho sou získáni? 2. Jaký způsob při

54. Tedy slyšice to, rozzlobili se v srdcích svých a škřipěli zuby na něho.

55. On pak pln jsa Ducha svatého, pohleděv do nebe, uzřel slávu Boží a Ježíše stojícího * na pravici Boží; *Mar. 16, 19.*

56. I řekl: *Aj, vidím nebesa otevřená a Syna člověka stojícího na pravici Boží; *Jan 1, 52.*

57. A oni⁴⁶ zkřikše hlasem velikým, *zacpali uši své a obořili se⁴⁷ jednomyslně na něj. *Žal. 58, 5.*

58. A⁴⁸ vyvedše jej z města, kamenovali ho; *a svědkové složili roucha svá⁴⁹ u noh mládence, kterýž sloul Saul. *Niž 22, 20.*

59. I kamenovali Štěpána,⁵⁰ vzývajícího Boha a řkoucího: Pane Ježíši, *přijmi ducha mého. *Žal. 31, 6. Luk. 23, 46.*

60. A poklek na kolena, zvolal hlasem velikým: *Pane, nepokládej⁵¹ jim toho za hřích. A to pověděl, usnul⁵². *Mat. 5, 44. Luk. 23, 34. 1 Kor. 4, 13.*

KAPITOLA VIII.

Svatý Štěpán pohřben; 5. Filip kázal v Samaří, 12. i Šimona čarodějníka pokřtil; 17. Duch svatý na věřící vylit; 18. Šimon svatokupcem prokletým zůstal; 27. komorník královny Kandáces od Filipa svatého pokřtěn.

Saul¹ pak také² přivolil *k usmrcení jeho. I přišlo v ten³ čas veliké⁴ protivenství na církev, kteráž byla v Jeruzalémě; † a všickni se rozprehli po krajinách Judských a Samařských, kromě apoštolů. **Niž 22, 20. †Niž 11, 19.*

2. I⁵ pochovali Štěpána muži pobožní a plakali velmi nad ním.

3. *Saul pak hubil církev, do domů vcházeje a⁶ jímaje muže i ženy, dával je do žaláře. *Niž 9, 1. Item 22, 5. Item 26, 10. 1 Kor. 15, 9. Gal. 1, 13. 1 Tím. 1, 13.*

4. Ti pak, kteříž se byli rozprehli, chodili, kážíce slovo Boží.

5. A Filip všed do města Samaří, kázal jim Krista.

6. I pozorovali zástupové jednomyslně toho, což se pravilo od Filipa, slyšice a vidouce divy, kteréž činil.

7. *Nebo duchové nečistí z mnohých, kteříž je měli, křičíce

jako zločince zamordovali. 45) t. skrze službu andělů. Gal. 3, 19. 46) křičíce. 47) všickni spolu. 48) vyvrhše. 49) t. aby volněji na

něho házeti mohli. 50) modlícího se. 51) nepočítej. 52) t. umřel.

1) Šavel. 2) spolu s jinými líbost v tom

SAMARŠTÍ tom zachovali? 1. Pilně Božího slova poslouchali. 2. Zázraky mnohými pomoc sobě k víře činili. 3. Z milosti sobě učiněné se těšili. 4. Od čarodějníka odstoupili, jehož sobě někdy velice vážili. 5. Křest svatý důvěrně přijali. 6. Příkladem svým tomu čarodějníku k témuž příčinou byli. 3. Jakého užítka z toho ze všeho došli? 1: V péči apoštolskou přijati byli. 2: Ducha svatého sobě daného měli, a to se dalo: S modlitbami; s vzkládáním rukou. — III. O Šimonovi čarodějníkovi: *Jedno*: Jakého se hříchu dopustil? 1. Pýchy, když apoštolům, anobř Bohu rovnou moc v udělování Ducha svatého míti chtěl. 2. Svatokupectví, jež pod zástěrou náboženství provozovati mnil. *Druhé*: Co jemu svatý Petr k tomu říkal? 1. Hřích jeho ztížil, i pomstu za ním jdoucí jemu osvědčil. 2. Ku pokání ho napomínal, předkládaje jemu: Milost Boží; jeho vlastní

hlasem velikým, vycházeli; a mnozí šlakem poražení a kulhaví uzdraveni sou. *Vjš 5, 16. Níž 16, 18. Item 19, 12. Mar. 16, 17. Luk. 4, 33.*

8. A stala se radost veliká v tom městě.

9. *Muž pak nějaký, jménem Šimon, před tím v tom městě čáry provodil a lid Samaršský mámil, pravě se býti nějakým velikým. *Níž 13, 8.*

10. Na něhož pozor měli všickni od nejmenšího až do největšího, říkajíce: Tentot jest Boží moc veliká.

11. ⁸Pozor pak měli na něho, proto že je za mnohý čas mámil čáry.

12. A když uvěřivše Filipovi, zvěstujícímu o království Božím a o jménu Ježíše Krista, ⁹křtili se muži i ženy;

13. Tedy i ten Šimon uvěřil a pokřtěn byv, přídržel se Filipa; a vida zázraky a moci veliké činěné, ¹⁰děsil se.

¹⁰ *outerej* 14. Uslyšavše pak v Jeruzalémě apoštolé, že by Samarí přijala *svatodušní.* slovo Boží, poslali k nim Petra a Jana.

15. Kteríž ¹¹přišedše k nim, modlili se za ně, aby přijali Ducha svatého.

16. (Nebo ještě byl na žádného z nich ¹²nesstoupil¹³; ale pokřtění toliko byli ve jménu Pána Ježíše.)

17. *Tehdy vzkládali na ně ruce a oni přijali Ducha svatého. *Vjš 6, 6.*

18. I uzřev Šimon, že skrze vzkládání rukou apoštolských dává se Duch svatý, ¹⁴přinesl jim peníze.

19. Řka: Dejte i mně tu moc, ať na kohož bych koli vložil ruce, přijme Ducha svatého.

20. I řekl jemu Petr: ¹⁵Peníze tvé budtež s tebou na zatračení, proto že si se domníval, že by *dar Boží mohl býti zjednan za peníze. *Mat. 10, 8.*

21. Nemáš ¹⁶dílu ani ¹⁷losu¹⁸ v této věci; nebo srdce tvé není upřímé před Bohem.

22. Protož ¹⁹čin pokání z této své nešlechetnosti a pros Boha, zda by²⁰ odpuštěno bylo tobě to myšlení srdce tvého.

měl, schválil usmrcení jeho. 3) Ř. den. 4) pokušení. 5) Ř. vynesli; t. z toho místa, na němž byl ukamenován. 6) natáhaje se s muži i ženami, vláděje muže i ženy. 7) s čínsi. 8) přídrželi se pak ho. 9) křtění byli, dali

se křtiti. 10) s strachem se divil. 11) Ř. sstoupivše. 12) Ř. nespádl. 13) t. viditelně a zázračně jako na apoštoly (vjš 2, 3.) a na ony od svatého Petra získané. Níž 10, 44. 14) dával. 15) stříbro. 16) částky. 17) dě-

MOUŘENIN ZÍSKÁN. toho potřebu. *Třetí:* Jak Šimon to napomenutí přijal: 1. Předěsil se. 2. K napravování se neozval, ale aby to jiní za něj činili, žádal. — IV. O komorníku královny mouřeninské. *Jedno:* Jaký byl? 1. Slavný, v. 27. 2. Pobožný, čehož potvrdil: 1. Vypravením se k službám do Jeruzaléma, v. 27. 2. Pilným čítáním sv. Písem, v. 28. *Druhé:* Kde, od koho i skrze koho k víře jest obrácen? I jak se to dalo? 1. Vnitř Duchem svatým. 2. Zevnitř slovem Božím; pilným jeho čtením, i od Filipa vykládáním, v. 35., v němž předložena jemu: 1. Smrt Páně dobrovolná. 2: Užitékové její, totiž že: 1. Smrt věčná jest umořena. 2. Pán života nesmrtného došel a své království

23. Nebo v žluči hořkosti²¹ a v svazku²² nepravosti tebe býti vidím.

24. I odpověděv Šimon, řekl: Modltež vy se za mne Pánu, aby na mne nepřišlo nětco z těch věcí, kteréž ste mluvili.

25. Oni pak osvědčovavše a mluvivše slovo Páně, navrátili se do Jeruzaléma a ve mnohých městečkách Samaritánských kázali evanjelium.

26. Anděl pak Páně mluvil k Filipovi, řka: Vstaň a jdi ku poslední straně na cestu, kteráž vede od Jeruzaléma, do města²³ Gázy,²⁴ kteréž jest pusté.

27. I vstav, šel; a aj, muž mouřenin, kleštěnec,²⁵ komorník královny mouřeninské Kandáces²⁶, kterýž vládl všemi poklady jejími * a byl přijel do Jeruzaléma, aby²⁷ se modlil; *3 Král. 8, 41. Jan 12, 20.*

28. Navracoval se, na voze svém sedě a četl Izaiáše proroka.

29. I řekl Duch Filipovi: Přistup a přiviň se k vozu tomu.

30. A příběh Filip, slyšel jej, an čte Izaiáše proroka; i řekl:²⁸ Rozumíš-liž medle, co čteš?

31. A on řekl: Kterakž bych mohl rozuměti, leč by mi kdo²⁹ vyložil? I prosil Filipa, aby vstoupil na vůz a seděl s ním.

32. Místo pak toho Písma, kteréž četl, toto bylo: *Jako ovce k zabití veden jest a jako beránek němý před tím, kdož jej stráže, tak neotevřel úst svých; *Izai. 53, 7.*

33. V ponížení jeho odsouzení jeho vyhlazeno jest³⁰; ³¹rod pak jeho kdo vypraví³²? ačkoli ³³zahlazen byl z země život jeho.

dictví. 18) aneb: v tomto slovu; t. v tom učení, kteréž my vedeme. 19) usmysliž sobě. 20) V jakém smyslu Písma svatá užívají takového mluvení, kteréž se zdá, že z pochybování pochází, viz Jozue 14, 12. 21) t. proti Boží záповědi (Deut. 29, 18.) všecken jsi zlostí jako nějakým jedem prošlý a v hříchy pohřížený, anobřz Boha jsi k hořkosti a hněvu popudil, tak aby všecky věci tvé v mrzkosti jako hořké a odporné míti ráčil. 22) t. jakož dlužníci do vězení a řetězů sáztní bývaj, tak podobně ty jsi hříchy svázán, přemožen a v osidla satanova zapleten. Podob. 2 Tim. 2, 26. 23) Gáza bylo někdy město znamenité a pevné, při pomezí Kana-nejském v stranu Egypta ležící, kteréž losem přišlo pokolení Judovu. (Joz. 15, 47.) Za času pak apoštolů pusté bylo, podlé předpo-

vědění prorockého. Amos. 1, 6. Sof. 2, 4. Zach. 9, 5. 24) aneb: kterážto cesta jest pustá; t. kterouž pro mnohá nebezpečnosti a vpády nemnoho se chodívalo. O tom pak proto se tu zmínka činí, aby vidno bylo, že Božím řízením tam Filip šel, ješto sic jinak, věda, že by tam nemnoho získal, kdež málo lidí bylo, nebyl by tou cestou šel, kdyby sobě daného návštěví od Boha neměl; ale raději by se byl cesty hlučnější držel, kdež by někoho k víře obrátil. 25) hejtman, úředník. 26) tím jménem Kandáces obecně nazývány byly královny mouřeninské, jako u Římanů císařové Caesares. 27) modliti se. 28) víš-li? také-li rozumíš, co čteš? 29) na cestu mne navedl, cestu ukázal, provedl mne. 30) t. podstoupením pokut ortel smrti zrušil. Viz Izai. 53, 8. 31) rodinu, věk jeho. 32)

OBRÁCENÍ SV. PAVLA. I. *Obrácení na víru a povolání k úřadu svatého Pavla, při čemž považme této trojí hlavní částky: Jedno: Samého toho povolání jeho neb obrácení, t.:* 1. Kdy jest obrácen? 2. Kde? 3. Co se při tom dalo? 1: Na znamení moci Kristovy a své vnitřní slepoty bleskem jest zaražen. 2: Hlas se k němu s nebe stal, v němž mu oznámeno, komu se protiví a co jej za tím očekává. 3: Vnitř jsa osvěcen, Pána poznal i na vůli jeho se tázal. 4: K služebníku Páně pro zkušeni a pro posloužení jemu i jiným k vážení sobě služeb i služebníků do Damašku jest odeslán. 5: Chtěje jiné svázané věsti, sám od svých drabantů jest veden. 6: Hněvu Božího byv čitedlen, zámutkem nic nejedl. *Druhé: Zřízení jeho neb potvrzení od Ananiáše k úřadu apoštolskému, při čemž dotýká se toho čtvrtého: Předně: Kdo Ananiášovi Pavla svatého k úřadu posvětití poručil?*

KAPITOLA IX.

Saul byv protivníkem, 15. nádobou vyvolenou ode Pána učiněn; 18. slepý byv, uzdraven, 20. Krista vyznával 22. a Židy přemáhal; 32. Petr svatý Eneáše uzdravil 37. a Tabitu vzkřísil.



Saul* pak ještě ¹dychtě po pohružkách a po mordu proti ²učedníkům Páně, šel k biskupovi; Ka deu
Vjš 8, 3. so. Pavla

2. A vyžádal od něho listy do Damašku² do škol; nalezl-li by tam té cesty které muže neb ženy, aby svázané přivedl do Jeruzaléma. na víru
obrácení.

3. A když ³byl na cestě, stalo se, že již přibližoval se k Damašku; tedy pojednou rychle ⁴obklíčilo jej světlo s nebe;

4. A padna na zem, uslyšel hlas k sobě řkoucí: Saule, Saule, proč mi se protivíš?

5. A on řekl: I kdo jsi, Pane? A Pán řekl: Já jsem Ježíš, jemuž ty se protivíš. Tvrdot jest tobě proti ostnům se zpěčovati⁵.

6. A on třesa se a boje se, řekl: Pane, co chceš, ⁶abych činil? A Pán k němu: Vstaň a jdi do města, a bude tobě povědino, co by ty měl činiti.

7. Ti pak muži, kteříž šli s ním, stáli, ohromeni jsouce⁷; hlas zajisté slyšice⁸, ale žádného nevidouce.

8. I vstal Saul z země a otevřev oči své, ⁹nic neviděl; tedy pojavše ho za ruce, uvedli jej do Damašku.

9. I byl tu za tři dni nevida; a nejedl nic, ani nepil.

10. Byl pak jeden učedník apoštolský v Damašku, jménem Ananiáš; i řekl jemu Pán u vidění: Ananiáši! A on řekl: Aj, já Pane!

11. A Pán k němu: ¹⁰Vstaň a jdi do ulice, kteráž slove přímá

1) *dýchaje pohružkou a mordem.* 2) *Damašek bylo město staré a bohaté v zemi Syrské od Jeruzaléma okolo 40 mil k straně půlnocní.* 3) *šel, bral se.* 4) *zablesklo.* 5) *t. jakož hovado ostnem neb ostruhou ubodnuto jsuc, daremne se jezdeci protiví, anobř jestiže po ubodnutí více bouří, tedy ne jezdeci ale sobě tím škodí a větší trestání na sebe uvozuje a třebaš samo sobě osten neb ostruhu hloube vráží; tak podobně ti, kdož se Bohu a jeho vyvoleným protiví, sami sobě více nežli jim škodí (Zach. 12, 3.) a aby hloube jako osten*

*pomsty jeho pronikaly, toho sobě zasluhují, čehož příklad při Faraonovi (Exod. kap. 7, 8, 9, 10, 11.), Saulovi (1 Král. 31, 4.), Senacheribovi (Izai. 37, 36.), Amanovi (Ester 7, 9.), Antiochovi (2 Mach. 9, 8.) a Heródesovi. Níž 12, 21. 6) *což mám činiti?* 7) *t. proto: 1. Že je blesk veliký obklíčil. 2. Že Pavla s někým jiným mluvícího slyšeli, žádného pak viděti nemohli.* 8) *Níž 22, 9. praví se, že oni toho hlasu neslyšeli, což takto zpraveno býti může, že na tomto místě o samém hluku a hlaholu slyšení se praví, na onom**

ANANIÁŠ. Sám Pán Bůh, kterýž o svatém Pavlovi zprávu dával: Kdo jest? Odkud jest? Co tehdaž činil? Že se horlivě milosti jeho Božské modlil, v. 11. 12. *Potom:* Jak to poručení Ananiáš přijal? S částky choulostivě, při čemž se ukazuje, čím se v tom vynmlouval? Předešlým jeho ukrutenstvím (v. 13.), též přítomnou mocí jemu od biskupů danou, v. 14. A čím v tom od Boha jest zpraven? Jmenovitě svědectvím Božím svatému Pavlovi od Boha daným: Kdo jest ten Pavel? Co měl dobrého způsobiti a co i proč trpěti? S druhé stránky přijal to poručení poslušně. *Za tím:* Jak jest svatý Pavel v tom úřadu potvrzen? t. že sou ruce na něho vzloženy na jistotu Boží milosti a jeho se Bohu posvěcení. *Naposledy:* Co se při tom jeho řízení zběhlo? 1. Na znamení vnitřního osvětlení a pokut za hříchy s něho snětí, zrak mu tělesný navrácen. 2. Křest svatý přijal. 3. K učedníkům Páně, to jest k křesťanům pravým se připojil. *Třetí:* Při tom jeho obrácení souditi sluší začátek toho úřadu apoštolského konání, a to: *Jedno:* V Damašku, při čemž se dotýká: *Předně:* Jeho učení, t. co kázal? Krista, v. 20. S jakým užitkem to činil? S mnohým. *Potom:* Pokušení jeho, o němž se vypravuje: Kdo je proti němu vzbudil? Židé. Jak ho

a hledej v domě Judově Saule, jménem Tarsenského; nebo aj, modlí se;

12. A viděl u vidění muže Ananiáše jménem, an jde k němu a vzkládá naň ruku, aby prohlédl.

13. I odpověděl Ananiáš: Pane, slyšel sem od mnohých o tom muži, kterak mnoho zlého činil svatým tvým v Jeruzalémě.

14. A i zdeť má moc od biskupů, aby¹¹jímal všecky, kteříž vyzývají jméno tvé;

15. I řekl jemu Pán: Jdi, neboť¹² on jest má nádoba¹³ vyvolená, aby¹⁴ nosil jméno mé před¹⁵ pohany, i krále, i před syny Izraelské;

16. Jáť zajisté ukáži jemu, kterak on mnoho musí trpěti pro jméno mé.

17. I šel Ananiáš a všel do toho domu a vloživ ruce naň, řekl: Saule bratře, Pán Ježíš poslal mne, kterýž se ukázal tobě na cestě,¹⁶ po níž si šel, aby prohlédl a naplněn byl Duchem svatým.

18. A hned spadly s očí jeho jako¹⁷ lupiny, i prohlédl pojednou; a vstav, pokřtěn jest.

19. A přijav pokrm, posilnil se; i zůstal Saul s učedníky, kteříž byli v Damašku za několiko dní.

20. A hned¹⁸ v školách kázal Krista, pravě, že on jest Syn Boží.

21. I¹⁹ divili se náramně všickni, kteříž jej slyšeli, a pravili: Zdaliž toto není ten, jenž²⁰ hubil v Jeruzalémě ty, kteříž vyzývali jméno toto? a sem na to přišel, aby je svázané vedl k biskupům?

22. Saul pak mnohem více²¹ se zmocňoval a²² zahanboval Židy, kteříž bydleli v Damašku,²³ potvrzuje toho, že ten jest Kristus.

23. A když přeběhlo drahně²⁴ dnů, radu mezi sebou na tom zavřeli Židé, aby jej zabili.

pak, kdež dí, že toho hlasu neslyšeli, tolikéž jest, jako by řekl, že tomu, co se pravilo, jako někdy i oni Jan 12, 29. nic nerozuměli. Jiní smyslí, že by hlas Pavlův toliko slyšeli a že by jako omámený a v outřepách mluvil, tak smyslili; hlasu pak Kristova neslyšeli. 9) žádného. 10) vstana. 11) sva-

zoval. 12) tento. 13) t. zvláštní můj nástroj, skrze něž vůli svou konati budu. 14) nesl. 15) národy. 16) kterouž. 17) šupiny. 18) t. nic se s tělem a krví neporadiv. Gal. 1, 16. 19) užasli. 20) vybojovával, plénil. 21) t. i v darčích hojnějších, i v práci věšit a v užitcích jejich. 22) přemáhal. 23) aneb: a srov-

UZDRAVENÍ PAVLA. Pavel znihl? S pomocí některých křesťanů. *Druhé:* V Jeruzalémě, při čemž vypsan jest mír mezi Pavlem a svatými apoštoly, kterýžto mír některé věci předešly, jako jest: Bázeň opatrná křesťanů; Barnabášovo prostředkování mezi Pavlem a apoštoly. Některé se po smíření jich zběhly, a to: *Předně:* S strany Pavla, totiž že: 1. K apoštolům se připojil. 2. Mocně nepřátely přemáhal. 3. Od nepřátel sobě úklady učiněné měl, i jich znihl, což skrze koho a jak se to stalo, tu se vypisuje. *Potom:* S strany způsobu církve po obrácení svatého Pavla, že totiž: 1. Pokoj měla. 2. V dobrém rostla. 3. Bázní Páně se vážala. 4. Potěšení Ducha svatého okoušela. — II. Divové některých od svatého Petra učinění, totiž: *Jedno:* Uzdravení nějakého Eneáše, při čemž se vypisuje: 1. Příčina Petrovým navštěvováním zborů k tomu skutku daná, čas i místo, kde a kdy se to dalo. 2. Nemoc toho Eneáše, od níž uzdraven, v. 33. 3. Způsob toho uzdravení, totiž, že se to slovem moci Kristovy dalo, v. 34. 4. Užitek z toho uzdravení pošlý, v. 35. Druhý skutek byl vzkříšení Tabity, při němž se před oči staví: 1. Osoba její, kdo

24. Ale zvěděl Saul o těch úkladech jejích. *Ostříhali²⁵ také i bran ve dne i v noci, aby jej zahubili. 2 Kor. 11, 32.

25. Ale učedníci v noci vzavše ho, spustili jej po provaze přes zed v koši.

26. Přišed pak Saul do Jeruzaléma, ²⁶ pokoušel se přitovaryšiti k učedníkům; ale báli se ho všickni, nevěříce, by byl učedníkem.

27. Barnabáš pak přijav jej, vedl ho k apoštolům²⁷ a vypravoval jim, kterak na cestě viděl Pána a že mluvil s ním a kterak v Damašku svobodně mluvil ve jménu Ježíše.

28. I bydlil s nimi²⁸ v Jeruzalémě;

29. A směle mluvil ve jménu Pána Ježíše a hádal se s Řeky; oni pak usilovali ho²⁹ zabítí.

30. To zvěděvše bratří, dovedli ho do Cesaree a poslali jej do Tarsu³⁰.

31. A tak³¹ zborové po všem Judstvu a Galilei i Samaří měli pokoj, vzdělávajíce se a chodíce v bázní Páně a rozhovňovali se potěšením Ducha svatého.

32. Stalo se pak, že Petr, když procházel všecky zbory, přišel také k svatým, kteříž bydleli v³² Liddě.

33. I našel tu člověka jednoho, jménem Eneáše, již od osmi let na loži ležícího, kterýž byl šlakem poražený.

34. I řekl mu Petr: Eneáši, ³³ uzdravuješ tebe Ježíš Kristus; vstaň a ustel sobě; a hned vstal.

35. I viděli jej všickni, kteříž bydlili v Liddě a v³⁴ Saroně, kteříž se obrátili ku Pánu.

36. Byla pak jedna učednice v Joppen³⁵ jménem Tabita, což

návaje Písma jedna s druhými i s skutkem stalým, potvrzoval toho atd. 24) t. jakž některých smysli, přeběhla tři léta, o nichž k Galatům píše (Gal. 1, 17. 18.), po jejichž přeběhnutí z Arabie do Damašku se zase navrátil a to pokušení měl, z něhož vysvobozen jsa, do Jeruzaléma se vypravil. 25) hlídali. 26) chtěl. 27) t. k svatému Petrovi a Jakubu. Nebo s těmi toliko apoštoly tu se shledal. Gal. 1, 18. 19. 28) Ř. i byl s nimi, vcházeje i vycházeje. Co se takovým mluvením v Písmích

svatých mluví, viz výš 1, 21. Deut. 31, 2. 1 Par. 27, 1. 2 Par. 1, 10. Jan 10, 9. 29) zahladili. 30) Tarsus, město Cilické, od Jeruzaléma téměř 80 mil. Niz 22, 3. 31) církve. 32) Lidda, pomorské město v Palestýnské zemi blízko od Joppen, jinak Diospolis, od Jeruzaléma okolo 6 mil. 33) zdravít dáva. 34) Saron neb Assaron, město blízko od Liddy. (Viz 1 Par. 27, 29. Izai. 33, 9.) J. Saronas praví býti krajinu mezi Cesarií a Joppen. 35) Joppen město v dílu přišlo po-

TABITA. byla? Kde bydlila? Jak hotově skutky milosrdné činila? 2. Příčina dvoje k tomu zázraku, totiž posláním k svatému Petrovi a pláčem některých vdov chudých daná. 3. Způsob, jež při tom skutku svatý Petr zachoval, t. že: Všechněm tu přítomným ven vyjítí rozkázal; Pánu Bohu se horlivě modlil; pro ukázaní moci slova Božího k mrtvému tělu mluvil a je vzkřísil. 4. Užitek z toho skutku pošlý, totiž že: 1: Slávu Boží tím skutkem rozšířil. 2: Mnohé k víře získal.

Vypravuje o dvou osobách, totiž: I. O Kornelioví: Jedno: Kdo a jaký byl? 1. V světě slavný. 2. Pobožný, čehož potvrdil: 1: Dobrým svého domu zpravováním. 2: Almužen dáváním. 3: Modliteb činěním. Druhé: Kdy a jaké sobě vidění zjevené měl, i k čemu ho užil? že totiž k vzdělání svému: 1. U víře. 2. V bázni svatě.

se vykládá Dorkas³⁶; ta byla plná skutků dobrých a almužen, kteréž činila;

37. I stalo se v těch dnech, že roznemohši se, umřela, kteroužto umyvše, položili na síň vrchní.

38. A že byla blízko Lidda od Joppen, uslyšavše učedníci, že by tam byl Petr, poslali k němu dva muže, prosíce ho, aby sobě³⁷ neobtěžoval přijíti až k nim;

39. Tedy vstav Petr, šel s nimi; a když přišel, vedli jej na síň; i obstoupily ho všecky vdovy, plačíce a ukazující sukně a pláště, kteréž jim³⁸ dělala, dokudž s nimi byla, Dorkas.

40. I³⁹ rozkázav všechněm vyjítí ven Petr, poklek na kolena, modlil se a obrátiv se k tomu tělu, řekl: Tabito, vstaň! A ona otevřela oči své a uzřevši Petra, posadila se;

41. A podav jí ruky Petr, pozdvihl jí; a povolav svatých a vdov,⁴⁰ ukázal jim ji živou.

42. I⁴¹ rozhlášeno jest to po všem městě Joppen; a uvěřili mnozí v Pána.

43. I stalo se, že za mnohé dni pozůstal⁴² Petr v Joppen u nějakého Šimona koželuha.

KAPITOLA X.

Petr svatý Kornelia získal 44. a pokrtil ho i ty všecky, na kteréž Duch svatý s nebe v přítomnosti Židů přišel.

Muž pak nějaký byl v Cesarii, jménem Kornelius, setník z¹ zástupu, kterýž sloužil vlaský;

2. Nábožný a bohobojný se vším domem svým, čině almužny mnohé lidu a modlívaje se Bohu vždycky.

3. Ten viděl u vidění zřetelně, jako v hodinu devátou na den anděla Božího,² an všel k němu a řekl jemu: Kornéli!

4. A on pilně popatřiv naň a sstrašiv se řekl: Co³ chceš Pane? I řekl jemu: Modlitby tvé a almužny tvé vstoupily na paměť před tváří Boží.

kolení Dan, od Cesaree 10, od Jeruzaléma pak 5 mil. 36) t. srna. 37) nemeškal, neliknoval se. 38) dávala. 39) vypudiv všecky.

40) postavil jí, dal. 41) známo učiněno. 42) Ř. on.

1) z houfu, z drabantů, od praporce, z voj-

KORNELIUS. 3. V poslušenství. — II. O svatém Petrovi, o němž se toto dvě pokládá: *Jedno*: Že jest mu zvláštní vidění ukázáno, a tu souditi: 1. Jaké to vidění bylo? v. 11. 2. Kdy mu zjeveno? 3. Kde? 4. Při jaké příčině? 5. Odkud? 6. Jakým způsobem? 7. Proč? Pro ukázaní toho, že Bůh vyvolené své i z pohanů nečistých pošle,

5. Protož nyní posli muže některé do Joppen a povolej Šimona, kterýž má přijmí Petr.

6. Tentě hospodu má u nějakého Šimona koželuha, kterýž má dům u moře; onť poví tobě, co by ty měl činiti.

7. A když odšel anděl, kterýž mluvil Korneliovi, zavolal dvou služebníků svých a rytíře pobožného⁴ z těch, kteříž vždycky při něm byli;

8. A oznámiv jim všecko to, poslal je do Joppen.

9. Nazejtří pak, když oni šli a přibližovali se k městu, všel Petr⁵ na horu, aby se modlil, okolo hodiny šesté⁶.

10. A potom velice zlačněv⁷, chtěl pojísti; když pak oni strojili, připadlo na něj myslí vytržení⁸.

11. I uzřel nebe otevřené a sstupující k sobě nádobu⁹ jakous, jako prostěradlo veliké, za čtyři rohy uvázanou¹⁰, ana se spouští na zem,

12. Na níž byla všeliká zemská hovada čtvernohá a zvířata a zeměplazové, i ptactvo nebeské¹¹.

13. I stal se hlas k němu: Vstaň, Petře, bí a jez¹²!

14. I řekl Petr: Nikoli, Pane; nebť sem nikdy nejedl nic obecného¹³ aneb *nečistého.

Lev. 11, 3. atd. Deut. 14, 3.

15. Tedy opět po druhé stal se hlas k němu: *Cožť Bůh očistil,¹⁴ neměj ty toho za nečisté. *Mat. 15, 11. Řím. 14, 14. 1 Tim. 4, 4. Tit. 1, 15.*

16. A to se stalo po třikrát¹⁵. I vzata jest zase ta nádoba do nebe¹⁶.

ska. 2) vcházecího. 3) Ř. jest. 4) Slavným a vzácným člověkem byl u světa Kornelius tento, avšak i sám pobožný byl, i při jiných pobožnost miloval a za ni se nestyděl, čehož chováním při sobě pobožných služebníků dokazoval. Ó by do dnešního dne povýšení v světě svatého tohoto příkladu následovali, a místo bezbožně zdořilých služebníků, opilců, marnotraticů atd., ke všemu zlému dopomáhajících, raději pobožné při sobě mívali, mnohem by zistnější na duši i na statku byli, nýbrž i na slávě před Bohem i lidmi umenšení žádného by nebrali. Ale milejší jsou jim kratochvilní, statky (vymyšlením těžkostí na poddané), jakž říkají, zlepšující atd. Izai. 10, 1. 5) vrchní podlahu. Ř. na dům. Jaké tam bývaly střechy, viz Jozue 2, 6. 2 Král. 11, 26. 6) t. okolo poledne. Viz Jan 11, 9. 7) t. zvláštním Božím řízením k ukázaní toho, že Petr svatý laění rozšíření Kristovy slávy a vyvolených spasení. Viz podobně o Kristu Pánu Mat. 21, 19. Mar. 11, 12. 8) t. při rozmlouvání s Bohem

na modlitbách svatých a zpytování tajemství Božích. 9) t. kterouž vyznamenána jest církev svatá, původ svůj s nebe i měšťanství své v nebi mající. Fil. 3, 20. Pročť i svrchním Jeruzalémem slove. Gal. 4, 26. 10) t. k ukázaní toho, že na všech čtyřech stranách světa měla církev býti rozšiřována a vzdělávána. Mat. 8, 11. 11) t. pro vymalování toho, že všickni lidé z přirození svého jsou tělesní a hovadní (1 Kor. 2, 14.), a že ze všelijakých národů, stavů a povolání, všelijací lidé s těmi i jinými vášněmi, bez rozdílu a přijímání osob do církve přijíti měli. Izai. 11, 6. Kolos. 3, 11. 12) t. mečem duchovním, jenž jest kázání čistého slova, lidí v obět Pánu připravuj, a jim k mrtvení starého člověka příčinou buď, a tak do církve za měšťany a obyvatele je přijímej. Efez. 2, 19. 13) t. zprzněného neb poškvrněného. 14) nečin toho nečistým; t. ko- hož sobě Bůh i z pohanů očisťuje, toho ty za nečistého nepokládej. Ř. nezobecňuj, nečin obecného. 15) t. proto, aby viděno bylo, že to vidění není nějaké myslí omámení, ale jest

KORNELIUS. sobě očišťuje. 8. Jak toho vidění užil? 1: Pilně to, co se jím míní, rozvažoval. 2: Povolně šel, kamž ho Bůh tím viděním a svým Duchem vedl. 3: Nic se tím viděním nepovýšil; ale k těm poslům ochotně se ukázal. 4: Poklony sobě činiti, ovšem noh svých líbatí a na kolenou k sobě lezti nedopustil. 5: Mdlých šetřil, aby jich neurazil; protož se jim i omlouval.

17. A když Petr sám u sebe rozjímal, ¹⁷ co by znamenalo vidění to, kteréž viděl: Aj, muži ti, kteříž posláni byli od Kornelia, ptajíce se na dům Šimonův, stáli přede dveřmi,

18. A zavolavše kohosi, tázali se: Má-li zde hospodu Šimon, kterýž má přijmí Petr?

19. A když Petr přemýšloval o tom vidění, řekl jemu Duch: Aj, muži tři hledají tebe.

20. *Protož vstana, sejdi dolů a jdi s nimi, nic se ¹⁸ nerozpačuje, neboť sem já je poslal.

Niž 11, 12. Item 15, 7.

21. Tedy sšed Petr k těm mužům, jenž posláni byli k němu od Kornelia, řekl: Aj, jáť jsem ten, kteréhož hledáte; jaká jest příčina, pro niž ste přišli?

22. Oni pak řekli: Kornelius setník, muž spravedlivý a Boha bojící i svědectví dobré mající ode všeho národu židovského, u vidění napomenut jest od anděla svatého, aby povolal tebe do domu svého a slyšel ¹⁹ řeč od tebe;

23. Tedy zavolav jich do domu, přijal je do hospody. Druhého pak dne Petr šel s nimi, *a někteří bratří z Joppen šli s ním;

Niž 11, 12.

24. A na zejtrí přišli do Cesaree. Kornelius pak očekával jich, svolav příbuzné své a ²⁰ přátely blízké.

25. I stalo se, když vcházel Petr, ²¹ vyšel proti němu Kornelius a padna k nohám jeho, klaněl se mu.

26. Ale Petr pozdvihl ho, řka: *Vstaň; i jáť také sám člověk jsem.

Niž 14, 15. Zjev. 19, 10. Item 22, 9.

27. A rozmlouvaje s ním, všel do domu a našel mnoho těch, kteříž se byli sešli;

28. I řekl jim: *Vy víte, že neslušné jest muži Židu připojiti se aneb přistoupati k cizozemci²²; ale mně ukázal Bůh, abych žádného člověka nepravil obecným neb nečistým býti. *Gen. 43, 32.*

Deut. 7, 2. Jan 4, 9. Niž 11, 3.

29. Protož bez ²³ odporu přišel sem, povolán jsa. I ptám se vás, pro kterou příčinu poslali ste pro mne?

30. A Kornelius řekl: Přede čtyřmi dny postil sem se až do této hodiny a v hodinu devátou modlil sem se v domě svém; a aj, postavil se přede mnou muž v rouše bělostkvoucím,

pravé. 16) t. pro ukázaní toho, že se to vidění s nebe od Boha stalo, a že z lidu pohanského věřící, kteříž někdy za nečisté anobř za štěnata držáni byli (Mat. 15, 26.), místo sobě také v nebi připravené mají. 17) Ř. jaké by bylo. 18) beze vší nedověry. 19) ká-

zaní tvé. 20) tovaryše neb přátely zvláštní. 21) vyběhl. 22) t. pro Boží záповěd, v níž Židům zapovídá s pohany v smlouvu vcházeť, v manželství vstupovati a s nimi se jakkoli přizniti. Deut. 7, 2. a t. d. Jozue 23, 7. Což do času toliko trvati mělo. 23) nesnáze, roz-

KORNELIUS. *Druhé:* Že v domě Korneliově kázání činil, při kterémžto kázání posouditi sluší toho trého: *Předně:* Přístupu k tomu učiněného, v němž: 1. Milost Boží zveličuje. 2. Předkládá to, k komu se ona vlastně vztahuje. *Potom:* Věci o Kristu kázaných, totiž: 1. O jeho osobě. 2. O dařích v něm složených. 3. O práci, kde a jakou vedl? 4. O utrpeních, od koho a jaká snášel? 5. O jeho vzkříšení, od koho jest vzkříšen a komu zjeven? 6. O jeho zvelebení a za soudce ustanovení? 7. O užitecích v něm složených a jak se k účasti jich přichází? *Naposledy:* Závěrky toho kázání, v níž se pokládá:

31. A řekl: Kornéli, uslyšánat jest modlitba tvá, a almužny tvé jsou v paměti před tváří Boží.

32. Protož posli do Joppen a povolej Šimona, kterýž slove Petr; tenť má hospodu v domě Šimona koželuha u moře; on přijda, bude mluvit tobě.

33. Já pak hned té chvíle sem poslal k tobě, a ty si dobře učinil, žes přišel. Nyní tedy my všickni před obličejem Božím hotovi jsme slyšeti všecko, což jest koli přikázáno tobě od Boha.

34. Tedy Petr otevřev ústa, řekl: V pravdě ²⁴sem shledal, * že ²⁵poudeť Bůh není přijímač osob; *Deut. 10, 17. 2 Par. 19, 7. Job 34, 19. Moudr. 6, 8. velíkoucí. Řím. 2, 11. Gal. 2, 6. Kolos. 3, 25. 1 Petr 1, 17.*

35. * Ale v každém národu, kdož se ho ²⁵bojí a činí ²⁶spravedlnost, příjemný jest jemu. *Izai. 56, 3. atd.*

36. ²⁷Jakž to oznámil synům Izraelským, * zvěstuje pokoj skrze Ježíse Krista ²⁸, † jenž jest Pánem všeho ²⁹. ** Izai. 9, 7. Jan 16, 33. Řím. 5, 1. Efez. 1, 14. Kolos. 2, 20. † Vjš 2, 36. Filip. 2, 10.*

37. O čemž i vy sami víte, ³⁰co se dalo po všem Židovstvu, * počna od Galilee, po křtu, kterýž kázal Jan; *Mat. 4, 12. Luk. 4, 14.*

38. * Kterak Ježíse od Nazaréta ³¹pomazal Bůh Duchem svatým a mocí, kterýžto chodil, dobře čině † a uzdravuje všechny posedlé od ďábla; nebo Bůh s ním byl. ** Žal. 45, 8. Izai. 61, 1. Luk. 4, 18. † Mat. 8, 16. Luk. 4, 36.*

39. A my jsme svědkové všeho toho, což činil v krajině Judské a v Jeruzalémě, kteréhožto zamordovali, pověsivše na dřevě.

40. * Toho Bůh vzkřísil třetího dne † a způsobil to, aby zjeven byl; ** Vjš 2, 24. † Mar. 16, 14. Luk. 44, 36. Jan 20, 19. 1 Kor. 15, 5.*

41. Ne všemu lidu, ale svědkům prvé k tomu zřízeným od Boha, nám, kteříž sme s ním jedli a pili po jeho z mrtvých vstání.

42. * A ³²přikázal nám kázati lidu a svědčiti, že on jest ten ³³poudeť ustanovený od Boha † soudce živých i mrtvých. *Mat. 28, 19. soatodušit. * Mar. 16, 15. Jan 15, 27. † Niž 17, 31. Řím. 2, 16.*

43. * Jemuť ³⁴všickni proroci svědectví vydávají, že odpuštění

pakování. 24) nalézám, vidím, spatřuji. 25) t. kdož jemu z víry pravé počtu i jinou všelikou povinnost vykonává. 26) dobře; t. svým bližním, což jest spravedlivě povinen, navrácuje. 27) Ř. Slovo, kteréž poslal. 28) t. jakž té své přívětivosti a ochotnosti ke všelikým lidem dokázal Syna svého na světě pro všechny posláním, a skrze něho míru a pokoje buď Židům, buď pohanům, zvěstováním. 29) t.

poněvadž jest Kristus Pánem milostivým nejen národu jednoho ale všechněch, tedyť ke všechněm věřícím, z jakéhož koli národu pošlým, jeho zasloužení se vztahuje. Podob. Řím. 1, 16. Item 3, 29. 30) jaká vyšla pověst, jaké jsou se věci zběhly. 31) t. s strany našeho človecenství dary hojné v něm složil a jej v obojím přivození za krále a kněze ustanovil. 32) poručil. 33) předzřízený. 34) to-

KORNELIUS. 1. Že toho kázání Duch svatý svým sstoupením potvrdil, v. 44. 2. Židé přítomní, osvícení došedše, tomu se divili, že i pohané spasení býti mají, v. 45. 3. Věřící svědectví odpuštění svých hříchů křtem svatým přijali. 4. K svatému Petrovi vděčnost prokázali.

I. *Omlouvání se Petrovo některým věřícím*, při čemž sudme toto dvě: *Jedno*: Obviňování jeho, totiž: 1. Od koho jest obviňován? 2. Z čeho viněn? *Druhé*: Způsob: *Předně*: Petrův, kterýž při tom se omlouvání zachoval: 1: Nezpouzel se o to, že jiným k soudu státi má. 2: Zprávu místnou dával, že ne o své újmě, ale Božím řízením pohanům kázal,

hříchů vezme skrze³⁵ jméno jeho všeliký, kdož koli uvěřil by v něho.

Niž 15, 9. Jer. 31, 34. Mich. 7, 18. Luk. 1, 77. Jan 1, 29.

44. A když ještě Petr mluvil slova tato, ³⁶sstoupil Duch svatý na všechny, kteříž poslouchali slova Božího.

45. I užasli se ti, jenž z obřezaných³⁷ věřící byli, kteříž byli přišli s Petrem, že i na pohany dar Ducha svatého jest vylit.

46. *Nebo slyšeli je, ani mluví jazyky rozličnými a velebí Boha. Tehdy odpověděl Petr:

Mar. 16, 17.

47. *Zdali může kdo zabrániti vody, aby tito nebyli pokřtěni, kteříž Ducha svatého přijali, jako i my?

Vjš 8, 36. Niž 11, 17.

48. A rozkázal je pokřtiti ve jménu Páně. I prosili ho, aby u nich pobyl za některý den.

KAPITOLA XI.

Dával zprávu Petr svatý bratřím v Jeruzalémě, proč ku pohanům šel; 19. v Antiochii Kristus rozhlásán; 28. Agabus budoucí hlad předpověděl.

Uslyšeli pak apoštolé a bratří, kteříž byli v Judstvu, že by i pohané přijali slovo Boží.

2. A když přišel Petr do Jeruzaléma, ¹domlouvali se naň ti, kteříž byli z obřezaných,

3. Řkouce: *K mužům neobřezaným všel si a jedl si s nimi.

Vjš 10, 28. Gen. 43, 32. Deut. 7, 2.

4. Tedy začav Petr, vypravoval jim pořád, řka:

5. *Byl sem v městě Joppen, modle se; i viděl sem u vytržení mysli vidění, nádobu nějakou sstupující jako prostěradlo veliké, za čtyři rohy přivázanou, ana se spouští s nebe a přišla až ke mně.

Vjš 10, 9.

6. Do kteréž pohleděv pilně, spatřil sem hovada zemská čtvernohá, i zvířata a zeměplazy, i ptactvo nebeské.

7. Slyšel sem k sobě také hlas řkoucí: Vstaň Petře, bí a jez!

8. I řekl sem: Nikoli, Pane! nebo nic obecného aneb nečistého nikdy nevcházelo v ústa má.

9. I odpověděl mi hlas po druhé s nebe, řka: Co Bůh očistil, ²neměj ty toho za nečisté.

10. A to se stalo po třikrát³; i vtrženo jest zase to všecko do nebe.

11. A aj, hned té chvíle tři muži ⁴stáli u domu, v kterémž sem byl, poslání souce ke mně z Cesaree.

mut. 35) ve jménu. 36) případl. 37) t. z Židů,

1) svařili se, hádali se s ním. 2) neprav toho býti obecním. 3) viz výš 10, 16. 4) přišli

VÝMLUVA
SVATÉHO PETRA.

a toho potvrdil: 1. Viděním sobě ukázaným. 2: Zjevným Duchu svatého poručením. 3: Svědectvím andělským skrze Kornelia připomenutým. 4: Božího požehnání na svou práci vylitím. *Potom*: Způsob těch, jimž se omlouval: 1. Na jeho upřímné zprávě přestali. 2. Z milosti jejich bližním učiněné Boha chválili. — II. Získání mnohých a zvláště Antiochenských k víře křesťanské, o nichž vypravuje: 1. Že se to stalo v čas hrozného pokušení. 2. Že se to dalo skrze prostředek slova Božího a vnitřní dílo Ducha svatého. 3. Že po svém získání opatření byli věrným služebníkem, kterýž se: 1: Z milosti jim od Boha učiněné těšil. 2: K stálosti

12. *I řekl mi Duch, abych šel s nimi, nic se ⁵ nerozpakuje. A šlo se mnou i těchto šest bratrů, a vešli sme do domu muže toho ⁶,
Výš 10, 20. Niž 15, 7.

13. Kterýžto vypravoval nám, kterak viděl anděla v domě svém, an se před ním postavil a řekl jemu: Pošli do Joppen muže některé a povolěj Šimona, kterýž slove Petr;

14. Onť tobě ⁷ bude mluvití slova, skrze něž spasen budeš ty i všecken tvůj dům.

15. Když sem pak já mluvití začal, sstoupil Duch svatý na ně, *jako i na nás na počátku.
Výš 2, 4. Niž 19, 6.

16. I rozpomenul sem se na slovo Páně, kteréž byl pověděl: *Jan zajisté křtil vodou, †ale vy pokřtěni budete Duchem svatým.
**Výš 1, 5. Mat. 3, 11. Mar. 1, 8. Luk. 3, 16. Jan 1, 33. †Výš 2, 3. Item 8, 17. Item 19, 5.*

17. *Poněvadž tedy jednostejný dar dal jim Bůh, jako i nám, věřícím v Pána Ježíše Krista; i kdož sem já byl, abych mohl zabrániti Bohu?
Niž 15, 8.

18. To uslyšavše, ⁸spokojili se a slavili Boha, řkouce: Tedy i pohanům Bůh pokání dal ⁹k životu.

19. *Ti pak, kteříž se byli rozprchli příčinou ¹⁰ssoužení, kteréž se bylo stalo pro Štěpána, přišli až do Fenycen ¹¹, a Cypru ¹², a do Antiochie ¹³, žádnému nemluvice slova Božího, než samým toliko Židům ¹⁴.
Výš 8, 4.

20. A byli někteří z nich ¹⁵muží z Cypru a z Cyrénu ¹⁶, kteřížto přišedše do Antiochie, mluvili Řekům ¹⁷, zvěstující Pána Ježíše.

21. *A byla ruka ¹⁸ Páně s nimi; a veliký počet věřících obrátil se ku Pánu.
Výš 2, 47. Item 5, 14.

22. I ¹⁹přišla pověst o tom ²⁰k církvi, kteráž byla v Jeruzalémě; i poslali Barnabáše, aby šel až do Antiochie.

23. Kterýžto přišed tam a uzřev milost Boží ²¹, zradoval se; a napomínal všech, aby ²² v úmyslu srdce svého ²³trvali *v Pánu.
Niž 13, 43. Item 14, 2.

k domu. 5) důvěrně. 6) t. do domu Kornelia, o něhož ste se mnou se nesnadnili. 7) oznámí ty věci. 8) umlkli. 9) t. srdce jejich Duchem svým a slovem čistým obměkčil, i času jim k napravování života propůjčil. 10) pokušení, protivnosti. 11) Fenicia jest krajina v zemi Syrské, připojená Židovské zemi od strany půlnocní. 12) Cyprus jest ostrov mezi Cilickým a Syrským břehem ležící, Barnabáše svatého vlast. Výš 4, 36. 13) ta Antiochia jest v Syrské zemi přední

město, od Jeruzaléma 79 mil. 14) t. v tom smyslu ještě byvše, že evangelium nemá žádnému jinému kázáno býti než Židům, a o tom, co bylo svatému Petrovi zjeveno, nevěděvše. Výš 10, 11. atd. 15) t. osvěcenější, kteříž to znali, že i ku pohanům Boží království přísluší. 16) t. z Cyréne města, kteráž jest v Africe. 17) t. pohanům. 18) t. moc, ochrana a požehnání. 19) Ř. slyšána jest řeč v uších. 20) k zboru jeruzalémskému. 21) t. dary Boží a v učení prospěch, i ovoce víry. 22)

ANTIOCHENŠTÍ, u víře jim sloužil. 3: Mnohé jiné k nim připojil. 4: Svatého Pavla sobě ku pomoci v svaté práci přivzav, věrně mezi nimi a užitečně pracoval. — III. Opatření od Boha s strany vezdejšího života některých církve oudů: 1. Posláním k nim proroka, kterýž by jim o budoucím hladu předpověděl. 2. Nastrojením bohatších, aby se s nimi věcmi časnými zdělili.

I. *Vypisuje evangelista svatého Petra: Jedno:* Do vězení vzeti, při čemž dotýká: 1. Času, v němž se to stalo. 2. Osoby, kteráž ho vzíti poručila. 3. Příčiny toho jetí. 4. Místa, do něhož vsazen. *Druhé:* Vysvobození z toho vězení, a tu pokládá: 1. Modlitbu,

24. Nebo byl muž dobrý a plný Ducha svatého a víry; i přibyl jich tu veliký zástup Pánu.

25. *Tedy odšel Barnabáš do Tarsu hledati Saule; a nalezna jej, přivedl ho do Antiochie. Výš 9, 30.

26. I byli přes celý rok při tom zboru a učili zástup veliký, tak že nejprv tu v Antiochii učedníci nazváni sou ²⁴křesťané.

27. V těch pak dnech přišli z Jeruzaléma proroci do Antiochie.

28. *I povstav jeden z nich, jménem Agabus, oznamoval, ponuknut jsa skrze Ducha, že bude hlad veliký po všem okršlku zemském, kterýžto i stal se za císaře Klaudia ²⁵. Níž 21, 11.

29. Tedy učedníci jedenkaždý podle možnosti své umínili *poslati něco ²⁶ku pomoci bratřím přebývajícím v Judstvu.

1 Kor. 16, 1. 2 Kor. 8, 3. Item 9, 1.

30. Což i učinili, poslavše k starším skrze ruce Barnabáše a ²⁷Saule.

KAPITOLA XIII.

Jakuba svatého Heródes zamordoval; 7. ale Petra k ustavičným svatých modlitbám skrze anděla vysvobodil Pán; 19. strážní utrpěli; 23. Heródesa pak hrozná pomsta Boží zachvátila.

Na den
sv. Petra
a Pavla.

A při tom času ¹dal se v to Heródes ²král, aby ssužoval některé z církve.

2. I zamordoval Jakuba, bratra Janova, mečem.

3. A vida, že se to líbilo Židům, umínil ³jíti i Petra; (a byli dnové přesnic).

4. *Kteréhož ⁴jav, do žaláře vsadil, poručiv jej ⁵šestnácti žoldnéřům k ostříhání, chtěje po velikonoci vyvesti jej lidu. Jan 21, 18.

5. A byl Petr ⁶ostříhán v žaláři; modlitba pak ⁷ustavičná k Bohu dala se za něj od církve.

6. A když jej již vyvesti měl Heródes, té noci spal ⁸Petr mezi dvěma žoldnéři, svázán byv dvěma řetězy; a strážní přede dveřmi ostříhali žaláře.

v předsevzetí. 23) stáli byli. 24) Kristiáni. 25) t. šestého léta kralování jeho. Počal pak kralovati léta Kristova 43. 26) Ř. k přísluhování; t. aby měli almužníci neb šafáři almužen, z čeho chudým udělovati. Výš 6, 3. 27) Šavla.

1) Ř. uvrhl, neb vztáhl ruce. 2) t. Agrippa

syn Aristobulů a vnuk Heródesa velikého, bratr pak oně Herodiady (Mar. 6, 17.), a otec toho Agrippy, o němž se zmínka činí níž 25. Item 26; viz Mat. 2, 1. 3) do vězení vzíti. 4) když jal. 5) Ř. čtyřikrát čtyrem, t. kteříž se čtyřikrát za den měnili, vždycky čtyři přítomni byli. 6) hlídán. 7) vroucí.

VYSVOBOZENÍ od koho, komu, i jak se za to vysvobození dala? 2. Čas, v němž se to vysvobození stalo. 3. Jak se to dalo? Světlo se zastkvělo; anděl Petra SV. PETRA. vzbudil; volně se mu připravití poručil; skrze všechna nebezpečství jej provedl. Třetí: Věci, kteréž se po tom vysvobození daly: Jedno: Od Petra, kterýž: 1. Vyrozuměv, co se mu dobrého stalo, ne andělu, ale Bohu to připsal. 2. Věda o nebezpečství církve, předce se k ní připojil, a jí o Boží ochraně vypravoval, níž v. 17. Druhý: Od církve, kteráž: 1. V čas nebezpečný tajně služby mívala. 2. Smysl svůj o Boží ochraně, kterouž on skrze anděly koná, pronesla. Třetí: Od nepřátel, nebo: 1. Žoldnéri se děsili,

7. *A aj, anděl Páně postavil se, a světlo se zastkvělo⁹ v žaláři; a udeřiv Petra v bok, zbudil ho, řka: Vstaň rychle! I spadli jemu ti řetězové z rukou. *Výš 5, 19. Item 16, 26.*

8. Tedy řekl jemu anděl: Opaš se a¹⁰ podvaž obuv svou. Tedy učinil tak. I řekl jemu: ¹¹Oděj se pláštěm svým a pod za mnou.

9. Tedy vyšed, bral se za ním a nevěděl, by to pravé bylo, co se dalo skrze anděla; ale domníval se, že by vidění viděl.

10. A prošedše skrze první i druhou stráž, přišli k bráně železné, kteráž vede do města¹², a ta se jim sama od sebe otevřela; a ¹³vyšedše, přešli ulici jednu, a hned odšel anděl od něho.

11. Tedy Petr ¹⁴přišel sám k sobě, řekl: *Nyní právě vím, že poslal Pán anděla svého a vytrhl mne z ruky Heródesovy a ze všeho očekávání lidu Židovského. *Dan. 6, 22.*

12. A ¹⁵pováživ toho, šel k domu Marie, matky Janovy, kterýž ¹⁶přijmí měl Marek, kdež se jich bylo mnoho sešlo a modlili se.

13. A když Petr potloukl¹⁷ na dvéře, vyšla¹⁸ děvečka, aby poslechla, jménem Ródé.

14. A poznavši hlas Petruv, pro radost neotevřela dveří; ale vběhši, zvěstovala, že Petr stojí u dveří.

15. A oni řekli jí: I co blázníš? Ona pak potvrzovala, že tak jest. Tedy oni řekli: Anděl jeho jest¹⁹.

16. Ale Petr předce tloukl; a otevřevše, uzřeli jej, i ²⁰ulekli se.

17. A pokynuv na ně rukou, aby mlčeli, vypravoval jim, kterak jej Pán vyvedl z žaláře; a řekl: Pověztež to Jakubovi²¹ a bratrům²². A vyšed, bral se na jiné místo²³.

18. A když byl den, stal se rozbroj nemalý mezi žoldnéri o to, co se stalo při Petrovi²⁴.

8) t. ne proto že by nějaký byl rozmařilý a ospánlivý, ale svědomí dobré a doufání v Bohu pravé to při něm způsobilo, aby bezpečně mohl usnouti, ješto bezbožní šustění listu děsiti se musejí. Lev. 26, 36. 9) t. proto, aby svatého Petra osvitilo a Božské přítomnosti i nebeské slávy znamením bylo. Podob. Luk. 2, 9. 10) uvaž pantofle své. 11) vrz na sebe. 12) t. od žaláře. 13) všedše. 14) Ř. učiněn v sobě. 15) pomysliv na to. 16) stou; t. jakž smyslí, byl evanjelista Kristův; viz summu na evanjelium svatého Marka. 17) na dvéře u brány neb u síně, u vrat. 18) t. z toho pokoje, do něhož se byli

shromáždili. 19) t. kterýž ho ochraňuje, jakž i Kristus Pán anděly svých vyvolených nazývá. Mat. 18, 10. Nemát pak s mnohými pověrnými tak smyšleno býti, že by každý měl při sobě anděla jednoho dobrého a druhého zlého. Nebo příkladové jsou, že některé osobě dva, tři, anobř vojska svatých andělů k ochraně posílána byla. Gen. 19, 1. Item 28, 12. 4 Král. 6, 17. 20) zděsili se, užasli se. 21) t. synu Alfeovu. 22) t. jiným spoluapoštolům a starším. Zvěstovati pak jim kázal o svém vysvobození proto, aby se o něho nestarali a jeho příkladem, že i jim Bůh na pomoc přispívati bude, se utvrdili.

HERÓDESOVA SMRT. Heródesovu ukrutnost znáve. 2. Heródes ty žoldnéře trestal. — II. Vypravuje se o zahynutí Heródesovu pro hříchy jeho: 1. Odkud příčinu sobě vzal v ten čas k hřešení? Že totiž z žádosti některých za příměří. 2. Jakého se hříchu proti Bohu i bližním dopustil? 3. Kterak zahynul? 4. Co dobrého církvi z jeho zahynutí pošlo?

I. O zvláštním svatého Pavla s Barnabášem povolání ku práci, a tu souditi to dvě: Jedno: Vyvolení jich: 1. Odkud sou vyvoleni? 2. Kdy? 3. Od koho? 4. Jakým způsobem?

19. Heródes pak ptaje se na něj a nenalezna, ²⁵vytazovav se na strážných, kázal je pryč vésti²⁶; a odebrav se z Judstva do Cesaree, přebýval tam.

20. A v ten čas Heródes rozzlobil se proti Tyrským a Sidónským²⁷, kteřížto jednomyslně přišli k němu a namluvivše sobě Blasta, předního komorníka královského, žádali za pokoj; proto že jejich krajiny potravu měly ²⁸z zemí královských.

21. ²⁹V uložení pak den, Heródes obleka se v královské roucho a posadiv se na soudné stolici, učinil k nim řeč.

22. I zvolal lid, řka: Boží jest ³⁰toto hlas a ne lidský.

23. A ihned ranil jej anděl Páně, proto že nevzdal slávy Bohu³¹; a rozlez se červy, ³²umřel.

24. *A slovo Páně rostlo a rozmáhalo se³³. *Izai. 55, 11.*

25. Barnabáš pak a Saul navrátili se z Jeruzaléma, vykonavše ³⁴službu; pojavše s sebou *i Jana, kterýž přijmí měl Marek.

Níž 13, 13.

KAPITOLA XIII.

Vyvolení, oddělení i posvěcení jsouce Barnabáš a Pavel, 46. kázali Krista pohanům, Elimasa, proroka falešného, hrozně zahanbivše.

Bylí pak v církvi, ¹kteráž byla v Antiochii, někteří proroci² a učitelé, ³jako Barnabáš a Šimon, kterýž měl přijmí Černý, a Lucius Cyrenenský a Manahen, kterýž byl spolu vychován s Heródesem Tetrarchou, a Saul.

2. A když oni služby Páně konali a postili se, dí jim Duch svatý: *Oddělte mi Barnabáše a Saule ⁴k dílu, k kterémuž sem jich povolal. *Výš 9, 15. Níž 22, 14. Řím. 1, 1. Gal. 1, 15. Efez. 3, 7. 1 Tim. 2, 7.*

3. *Tedy postice se a modlíce se, a vzkládajíce na ně ruce, propustili je. *Výš 6, 6. Item 8, 17. Níž 19, 5.*

23) t. na místo bezpečnější. **24)** t. kam se poděl Petr. **25)** dav je trápati, mučiti. **26)** t. na popravu. **27)** městům znamenitým a slavným v krajině, jež sloula Fenicia, o jejichž moci a slávě i bohatých kupectvích Ezech. 17, item 28. obšírně vypisuje. **28)** z polí, z rolí, z gruntu. **29)** viz Joseph. Antiquit. Lib. 19. kap. 7. **30)** tento. **31)** t. (jakž se rozumí z Jozefa, kterýž o tom píše) těch pochlebníků Bohem ho nazývajících že neokřikl, jako to v příměří podobně svatý Pavel a Barnabáš učinil. *Níž 14, 14. 32)* zdechl. **33)** t.

hojný prospěch v lidu činilo, od mnohých přijímáno bylo, ano i těch přibývalo, kteříž jemu věřili a z něho nového rodu docházeli. Nebo sic jinak Boží slovo ani větší ani menší býti nemůže. **34)** to poselství; t. tu zbirku a almužnu od sebe odvedše, s níž do Jeruzaléma posláni byli, výš 11, 30.

1) Antiochenské. **2)** t. jakož ti, kteříž z vnutnutí Ducha Páně budoucí věci předpovídali, jakýž byl onen Agabus (výš 11, 28.), tak i ti, kteříž Pisma prorocká vlastně vykládali. **1 Kor. 14, 3. 4. 3)** totiž. **4)** ku práci.

SEGIUS *Druhé: Práci, kterouž konali: Předně: Na ostrově Cypru, kdežto: 1. Kázali.*
 A ELIMAS. *2. Nekající trestali, čehož příklad při Elimasovi, o němž dí: 1: Kde byl?*
2: Co zlého činil? 3: Jaký způsob svatý Pavel k němu zachoval? 1. Zúřivě
na něj pohleděl. 2. Hřích mu ukázal i jej ztížil. 3. Pomstu Boží na něj uvedl, jíž k do-
brému Sergius užil. Potom: V Antiochii Pisidické: 1. V shromáždění se posadivše, pří-
činy k kázání hledali. 2. Pomuknutí byvše k kázání, k tomuto dvěmu jím směřovali, totiž:

4. A oni posláni byvše od Ducha svatého, přišli do Seleucie⁵ a odtud plavili se do Cypru⁶.

5. A přišedše do Salaminy⁷, zvěstovali slovo Boží v školách židovských; a měli s sebou *i Jana⁸ k službě. *Výš 12, 25.*

6. A když zchodili ten ostrov až do Páfu⁹, našli jakéhoš *čarodějníka, falešného proroka, Žida, jemuž jméno bylo Barjezus, *Výš 8, 9.*

7. Kterýž byl¹⁰ u znamenitého vládaře Sergia Pavla, muže opatrného. Ten povolav Barnabáše a Saule, žádal od nich slyšeti slovo Boží.

8. Ale protivil se jim Elimas¹¹, totiž čarodějník ten; (nebo se tak vykládá jméno jeho), usiluje odvrátiti vládaře od víry.

9. Tedy Saul, kterýž slove i Pavel¹²; naplněn byv Duchem svatým a pilně pohleděv na něj,

10. Řekl: Ó plný vši lsti a vši nešlechtnosti, synu ďáblův, nepříteli vši spravedlnosti, což nepřestaneš převraceti cest Páně přímých¹³?

11. A aj, nyní ruka¹⁴ Páně¹⁵ nad tebou; a¹⁶ budeš slepý, nevidá slunce až do času. A pojednou připadla na něj mrákota a tma; a jda vůkol, hledal,¹⁷ kdo by ho za ruku vedl.

12. Tehdy¹⁸ vladař uzřev, co se stalo, uvěřil, divě se učení Páně.

13. A pustivše se od Páfu, Pavel a ti, kteříž s ním byli, přišli do města Pergen¹⁹ v Pamfilii. *Jan pak, odšed od nich, vrátil se do Jeruzaléma²⁰. *Níž 15, 37.*

14. Oni pak šedše z Pergen, přišli do Antiochie²¹ Pisidické, a všedše do školy v den sobotní, posadili se.

15. A když bylo po přečtení Zákona a proroků, poslali k nim²² knížata školy té, řkouce: Muži bratří,²³ máte-li úmysl jaké napomenutí učiniti k lidu, mluvte.

5) Seleucia, nejpřednější město v zemi Syrské, od Seleucia Nykanora, prvního krále Syrského, jméno mající. 6) viz výš 11, 20. 7) Salamina aneb Salamis jest město na ostrově Cypru, od Seleucie 24 mil. 8) služebníka, t. kterýž měl přijmí Marek. Výš 12, 25. 9) Pafus, přední město na ostrově Cypru od Salaminy 25 mil. 10) při znamenitém konšelu římském, u hejtmana římského. 11) Barjezus a Elimas jedna osoba byla. 12) napřed evangelista všudy svatého Pavla jménem syrským neb hebrejským nazýval Saulem, proto že jeho práci mezi syrským neb židovským národem více než kde jinde konanou vypisoval. Tuto pak až do konce knihy této, poněvadž k tomu povolán zvláště

byl, aby pohanům kázal, také jménem pohanům známějším a obvyklejším, totiž Pavlem, jej nazval a jakž někteří smyslí, jméno jemu to proto dáno, že Pavla Sergia získal. 13) t. učení čistého, kteréž jako nějaká cesta přímá k Bohu vede. 14) t. moc Boží k strestání tebe. 15) na tebe, proti tobě. 16) oslepněš. 17) R. rukovodů. 18) hejtman. 19) Pergen jest od Páfu 38 mil. 20) t. v pracích úsilných a v nebezpečnostech mnohých sobě posteskna a jakž někteří smyslí, matkou odovělou (výš 12, 12.) se vymlouvaje, a ji opatřiti chtěje. Pro kteroužto příčinu svatý Pavel při navštěvování zborů Páně jeho s sebou vzíti nechtěl (Níž 15, 38.), odkudž mezi ním a Barnabášem tuhý odpor vznikl. 21) od Pergen

ANTIOCHIA *Jedno:* Dobrodiní Božská lidu Izraelskému učiněná připomínali, že t. Bůh: PISIDICKÁ. 1. Je sobě vyvolil. 2. Z Egypta vyvedl. 3. Mrzkostí jejich nejedny dosti dlouho snášel. 4. Zemi hojnou jim dáti ráčil. 5. Vrchlosti je opatřil. 6. Syna svého za Spasitele jim dal, při čemž toho dovodí, že Kristus jest Spasitelem: 1: Rodem jeho, z něhož podle zaslíbení posel. 2: Svědectvím Jana Křtitele. *Druhé:* K přijetí Krista a varování se pohoršení z usmrcení jeho jdoucího jim sloužil předkládáním: 1. Toho, že k nim on vlastně přísluší. 2. Slepoty nepřátel, z níž ho zamordovali. 3. Uložení Božského skrze proroky oznámeného. 4. Nevinností Páně.

16. Tedy Pavel povstav a rukou, aby mlčeli, pokynuv, řekl: Muži Izraelští a kteříž se bojíte Boha, slyšte:

17. Bůh lidu tohoto Izraelského vyvolil otce naše a lidu ²⁴ povýšil, když byl pohostinu v zemi Egyptské *a v rameni ²⁵ vztaženém vyvedl je z ní.

Exod. 13, 14.

18. *A za čas čtyřicítí let snášel jejich obyčeje na poušti.

Exod. 16, 2. Num. 14, 34. Žal. 95, 10. Ezech. 4, 6.

19. A zahladiv sedm národů v zemi Kanán, *rozdělil losem mezi ně zemi ²⁶ jejich.

Jozue 13, 7. Item 14, 2.

20. A potom ²⁷ téměř za čtyři sta a padesáte let *dával jim soudce až do Samuele proroka.

Judik. 2, 16. Item 3, 9.

21. *A v tom žádali za krále, †i dal jim Bůh Saule, syna Cis, muže z pokolení Benjaminova, za čtyřiceti let. *1 Král. 8, 5. Oz. 13, 10.

†1 Král. 9, 6. Item 10, 1.

22. *A když toho zavrhl, vzbudil jim Davida krále, kterémužto svědectví dávaje, řekl: †Nalezl sem Davida, syna Jesse, muže podle srdce svého, kterýž bude činiti všecku vůli mou. *1 Král. 15, 26. †Výš 7, 46.

1 Král. 13, 14. Žal. 89, 21.

23. Z jehožto semene Bůh podle *zaslíbení vzbudil Izraelovi Spasitele Ježíše;

Výš 2, 30. Žal. 132, 11. Izai. 11, 1.

24. Před jehožto ²⁸ příchodem *kázal Jan křest pokání všemu lidu Izraelskému.

Výš 1, 5. Jan 3, 22.

25. A když Jan ²⁹ dokonával běh svůj, pravil: Kteréhož se mne domníváte býti, nejsem já ten; ale aj, jďte po mně, jehožto noh obuvi ³⁰ rozvázati nejsem hoden.

³⁰ *outeřij* 26. Muži bratří, synové rodu Abrahamova a kteříž mezi vámi *veliko-* bojí se Boha, *vám slovo spasení tohoto posláno jest.

uoči.

Výš 3, 26. Niž v. 46. Mat. 10, 5.

27. Nebo ti, kteříž přebývají v Jeruzalémě a knížata jejich, toho Ježíše *neznajíce, odsoudili a tak hlasy prorocké, kteříž se na každou sobotu čtou, naplnili; ³¹ *Výš 3, 17. Jan 16, 3. 1 Kor. 2, 8. 1 Tm. 1, 13.*

28. A nižádné příčiny smrti na něm nenalezše, *prosili Piláta, aby zamordován byl.

Mat. 27, 20. Luk. 23, 18.

34 míle. Jiná byla Antiochia Syrská, od této 96 míl; o níž *výš 11, 19. Niž 13, 1. 22)* zprávcové. 23) Ř. jest-li v vás jaké napomenutí k lidu. Címž se to ukazuje, že cožkoli v nás je darů spasitelných, že to všecko jest nám od Boha dáno a jako v nádobkách

hlíněných složeno. 2 Kor. 4, 7. 24) zvelebil; t. když Jozefa a podle něho i Jákoba s jinými syny jeho k veliké důstojnosti přivedl. 25) vyvýšeném; t. moci svou velikou. 26) t. tu Kananějskou, neb Kanán. 27) Někteří praví, že má státi téměř za 350, jakž ukazují

XIII.

S. APOŠTOLŮ.

ANTIOCHIA 5. Vzkříšení jeho, kteréhož dovedl svědky dvojími: Tehdáž ještě živými. Předšlymi již v Pánu odpočívajícími, jejichž svědectví že se k samému PISIDICKÁ. Kristu vztahuje, dovedl toho stavěním na odpor porušitelnosti Davidovy a neporušitelnosti Kristovy. 6. Užitek jeho svatými pracemi způsobených, jichž každý věřící účasten býti může. 7. Pomst na nevděčné a Krista nepřijímající se valcích. — II. O posluchačích svatého Pavla a Barnabáše: *Předně*: Dobrých a zvláště z pohanů po-

29. A když dokonali všecko, což o něm psáno bylo, složivše s dřeva, do hrobu jej položili.

30. *Bůh pak vzkřísil jej z mrtvých. *Vjš 1, 3. Mat. 28, 1. Mar. 16, 1. Luk. 24, 1. Jan 21, 1.*

31. Kterýžto vidín jest po mnohé dni od těch, jenž spolu s ním byli přišli z Galilee do Jeruzaléma, kteřížto jsou svědkové jeho k lidu.

32. A my vám zvěstujeme to *zaslíbení, kteréž se stalo otcům, že Bůh naplnil je nám, synům jejich, vzkřísiv Ježíše. *Izai. 7, 14.*

Item 9, 6. Luk. 1, 73. Jan 1, 46.

33. Jakož i v druhém žalmu napsáno jest: *Syn můj jsi ty, já dnes zplodil sem tebe. *Žal. 2, 7. Žid. 1, 5. Item 5, 5.*

34. A že jej z mrtvých vzkřísil, aby se již více nenavracoval v porušení³¹, takto o tom řekl: *Dám vám³² ³³svaté věci Davidovy³⁴ věrné. *Izai. 55, 3.*

35. Protož i v jiném žalmu dí: *Nedáš svatému³⁵ svému viděti porušení. *Vjš 2, 31. Žal. 16, 10.*

36. *David zajisté za³⁶ svého věku, poslouživ vůli Boží, usnul³⁷ a přiložen jest k otcům svým a viděl porušení; *3 Král. 2, 10.*

37. Ale ten, kteréhož Bůh vzkřísil, neviděl porušení;

38. Protož známo vám buď, muži bratří, *že skrze toho zvěstuje se vám odpuštění hříchů; *Luk. 24, 47. 1 Jan 2, 2.*

39. *A to ode všech, od kterýchž ste nemohli skrze zákon Mojžíšův³⁸ ospravedlnění býti, skrze tohoto každý, ³⁹kdož věří, bývá ospravedlněn. *Řím. 3, 21. Item 8, 2. Item 10, 4. Gal. 2, 16. Žid. 7, 25.*

40. Protož vizte, ať na vás nepřijde to, což jest v prorocích povědíno⁴⁰:

41. *Vizte, ⁴¹potupníci, a podivte se, a ⁴²na nic přídte; nebo já dílo dělám za dnů vašich, dílo to, jemuž neuvěříte, byť vám kdo o něm vypravoval. *Abak. 1, 5.*

42. A když vycházeli⁴³ ⁴⁴ze školy⁴⁵ židovské, prosili jich pohané, aby jim v druhou sobotu mluvili táž slova.

historie. 28) příchodem. Ř. před tváří příchodu jeho. 29) doplňoval. 30) zrouči. 31) t. do hrobu. Nebo sic jinak nikdá tělo Kristovo není porušeno, než verš 37., protož se v porušení navracovati nemohlo. 32) t. naplním vám to, což sem slíbil Davidovi, což jest pevné a jisté. 33) dobrodiní, milosrdenství, viz Izai. 55, 3. 34) stálé, pevné. 35) viz výš 2, 27. 36) J. věku svému poslouživ, z uložení Božího umřel. 37) připojen. 38) očistění.

39) věřící. 40) t. skrze proroka Abakuka, jehož se proroctví mezi jinými proroky pokládá. 41) pohrdaví. 42) zahyřte, zmizíte. 43) t. apoštolé, aneb vlastněji zlostní Židé. Jako by řekl: Když Židé, pro velikou zlost nemohše kázání přečkatí, zlostí na větším díle z něho ušli, tedy pohané učení apoštolské sobě oblíbili a tak toho potvrdili, že ačkoli evanjelium některým jest smradem k smrti (2 Kor. 2, 16.), avšak kamž je Bůh

NEVDĚČNOST ŽIDOVSKÁ. šlych, při nichž viděti: *Jedno*: Co čínil? 1. Učení čisté sobě libovali. 2. Apoštolů se přidrželi. 3. Z milosti sobě učiněné se těšili, v. 48. 4. Boha chválili, v. 48. *Druhé*: Jak se k nim apoštolé ukázali? 1. Rady jim udíleli. 2. Slovo Boží jim kázali. *Potom*: Zlých: *Jedno*: Čím svou zlost pronesli? 1. Z kázání ujitím, v. 42. 2. Záviděním Boží milosti jiným. 3. Služebníkům a čistému učení odporováním. 4. Proti týmž služebníkům jiných bouřením, v. 50. *Druhé*: Co jim ti služebníci říkali? 1. Nevděčnost Božské milosti jim před oči stavěli. 2. Vyloučili je a na jiné milost Boží obrátili, jakž sobě to od Boha poručené měli, níž v. 47. 3. Na znamení jejich rozptýlení prach na ně vyrazili.

I. *Vypsání věci některých po vyhnání apoštolů z Antiochie starych*: *Jedno*: V Ikonii, kdežto: 1. Apoštolé kázáním svým mnohé získali. 2. Pokušení nemalé měli: 1: Kdo byli

43. A když bylo rozpuštěno shromáždění, šlo mnoho Židů a nábožných lidí znovu na víru obrácených za Pavlem a Barnabášem, *kteřížto promlouvajíce k nim, ⁴⁶radili jim, aby trvali v milosti Boží⁴⁷. *Vjř 11, 23. Níž 14, 21.*

44. V druhou pak sobotu téměř všecko město sešlo se k slyšení slova Božího.

45. A Židé, vidouce zástupy, naplnění sou závistí a ⁴⁸odporovali tomu, co bylo praveno od Pavla, protivíce a rouhajíce se.

46. Tedy svobodně Pavel a Barnabáš řekli: Vámt mělo nejprv mluveno býti slovo Boží; *ale poněvadž je zamítáte a za nehodné sebe soudíte věčného života, aj, obracíme se ku pohanům.

Mat. 8, 11. Item 21, 43.

47. Neboť nám tak přikázal Pán, řka: *Položil sem tebe světlo pohanům, aby ty byl spasení⁴⁹ až do končin země. *Izai. 42, 6.*

Item 49, 6. Luk. 2, 32.

48. *A slyševše to pohané, radovali se a ⁵⁰velebili slovo Páně, a uvěřili všickni, což jich koli bylo předzřízeno k životu věčnému.

Izai. 55, 5.

49. I ⁵¹rozhlašovalo se slovo Páně po vší té krajině.

50. Tedy Židé zbouřili ženy nábožné a poctivé a přední ⁵²měšťany *a vzbudili protivenství proti Pavlovi a Barnabášovi, i vyhnanli je z končin svých.

2 Tím. 3, 11.

51. *A oni vyrazivše prach z noh svých na ně, přišli do Ikonie⁵³.

Níž 18, 6. Mat. 10, 14. Mar. 6, 11. Luk. 9, 5.

52. Učedníci pak naplnění byli radostí a Duchem svatým.

KAPITOLA XIV.

Židé i pohané někteří uvěřili v Krista; 4. jiní se apoštolům protivili. 8. Chromý uzdraven; 11. Pavel nejprvé s Barnabášem ctěn, 19. potom kamenován; 20. ale uzdraven jsa, předce Krista kázal.

Istalo se tolikéž v Ikonii¹, že vešli do školy židovské a mluvili, tak že uvěřilo i Židů i Řeků veliké množství.

posílá, nenavrací se prázdné. *Izai. 55, 11. 44) ze zboru. 45) Židé. 46) napomínali jich. 47) t. v tom jich z milosti Boží očistění a ospravedlnění. 48) odpovídali Pavlovi v kázání. 49) t. spasitelem, aneb spasení půso-*

bitelém a dárcím. Viz Luk. 2, 30. 50) oslavovali. 51) roznášelo. 52) Ř. z města. 53) Ikonium, město v Lykaonii při pomezí Kappadocie a Cilicie, od Antiochie Pisidické okolo 26 mil.

UZDRAVENÍ příčinou toho pokušení? 2: Jaký způsob při tom apoštolé zachovali? Směle předce kázali; divy činili; podle Kristova naučení do jiných měst utekli. CHROMÉHO. *Druhé:* V Lystře, kdežto: 1. Apoštolé učili. 2. Člověka chromého uzdravili. 3. Dábel toho skutku k modlářství užiti chtěl. 4. Apoštolé lid chtějící je počtou Božskou ctíti spokojili, předkládajíce o sobě to, kdo jsou a jaký jest cíl práce jejich. 5. Vstříc

2. Ale kteříž z Židů² nepovolní byli, ti zbouřili a zdráždili myslí pohanů proti bratrům.

3. I byli tu za dlouhý čas, svobodně mluvíce v Pánu, *kterýž svědectví vydával slovu milosti³ své a působil to, aby se dále divové a zázrakové skrze ruce jejich. *Níž 19, 10. Mar. 16, 20. Žid. 2, 4.*

4. I⁴ rozdělilo se množství města; a jedni byli s Židy a jiní s apoštolý.

5. A když se obořili na apoštolý, i pohané i Židé s knížaty svými, aby je⁵ utiskli a kamenovali,

6. Oni srozuměvše tomu, utekli do měst lykaonitských, do Lystry⁶ a do Derben⁷ a⁸ do toho okolí.

7. A tu kázali evanjelium.

8. *Muž pak nějaký v Lystře⁹ nemocný na nohy, sedával, byv chromý z života matky své, kterýž nikdy nechodil. *Vjš 3, 2.*

9. Ten poslouchal Pavla mluvícího, kterýžto pohleděv naň a vida, an věří, že uzdraven bude,

10. Řekl velikým hlasem: ¹⁰Postav se¹¹ přímě na nohách svých, *i zchopil se a chodil. *Izai. 35, 6.*

11. Zástupové pak viděvše, co učinil Pavel, pozdvihli hlasu svého, lykaonitsky říkouce: *Bohové připodobnivše se lidem, sstoupili k nám. *Níž 28, 10.*

12. I nazvali Barnabáše Jupiterem, a Pavla Merkuriášem; nebo on¹² mluvil slovo Boží.

13. Tedy kněz Jupiterův, kterýž byl před městem jejich, přivedl býky a přinesl věnce před bránu a chtěl s lidem oběti obětovati.

14. To když uslyšeli apoštolé, Barnabáš a Pavel, roztrhše sukne své,¹³ vyběhli k zástupům, křičíce,

15. A říkouce: *Muží, ¹⁴což to činíte? však i my lidé jsme týmž bídám jako i vy poddáni, kteříž vám¹⁵ zvěstujeme, abyšte se obrátili od těchto¹⁶ marností k Bohu živému, †kterýž učinil nebe i zemi, i moře, i všecko, což v nich jest. **Vjš 10, 26. Zjev. 19, 10.*

Item 22, 9. †Vjš 4, 24. Níž 17, 24. Žal. 33, 6. Item 102, 26. Item 104, 2. atd.

Item 146, 6. Jan 1, 1. Zjev. 14, 7.

16. Kterýžto za předešlých věků všech¹⁷ pohanů nechával, aby chodili po cestách svých¹⁸.

1) t. jakož před tím v Antiochii Pisidické, *vjš 13, 14.* 2) odporní, nevěřící pak Židé. 3) t. evanjelium, v němž se milost jeho věřícím a kajícním zvěstuje. 4) rozdějilo. 5) zohavili, posměch jim učinili. 6) Lystra, vlast Timoteova. *Níž 16, 1.* 7) Derben jest město izau-

ritské. 8) do té okolní krajiny. 9) mdlý, nemožný, nečacký na nohy. 10) někteří exemplárové tak mají: Tobě pravím: ve jménu Pána Ježíše Krista postav se atd. 11) rovně. 12) Ř. byl vůdce řeči, totiž kázal. 13) prchli, vyskočili. 14) proč. 15) ohlašujeme. 16) marných

UZDRAVENÍ 6. Zástupové svou vrtnost prokázali, kteříž prvé svatého Pavla za Boha CHROMÉHO. měli. — II. Navracování se Pavlovo a Barnabášovo do Antiochie: 1. Kdy se navraceli? 2. Co na stavuňcích i tam na místě činili? 1: Získaným k stálosti sloužili. 2: Pohoršením z pokušení jdoucím vstříc vycházeli. 3: Služebníkům od zborů vyvolených potvrdili. 4: Zprávu zboru Antiochenskému o svých pracích dali, i jejich užitek požehnání Božím připsali. 5: Po svých pracích tu v Antiochii odpočinuli.

I. Rozepře v Antiochii vzniklá o ospravedlnění, t. dochází-li se ho z milosti Boží čili také z zásluh lidských neb z obřizky: 1. Kdo tu nesnáz začal? 2. Jak jest zpravována?

17. *Ačkoli proto nenechal sebe bez osvědčení, dobře čině, dávaje nám s nebe déšť a ¹⁹časy úrodné, naplňuje pokrmem a potěšením srdce naše. Řím. 1, 19.

18. A to mluvíce, sotva spokojili zástupy, aby jim neobětovali.

19. A ²⁰v tom přišli od Antiochie a Ikonie Židé, kteřížto navedše zástupy *a ukamenovavše Pavla, vytáhli jej před město, domnívavše se, že umřel. 2 Kor. 11, 25.

20. A když jej obstoupili učedníci, vstal a všel do města, a na zejtrí odšel s Barnabášem do Derben.

21. A kázavše evangelium městu tomu a učedníků mnoho získavše, navrátili se do Lystry a do Ikonie a do Antiochie²¹,

22. Potvrzující duší učedníků* a napomínající, aby trvali u víře; a pravíce, †že musíme skrze mnohá ²²ssouzení vjíti do království Božího. *Vjš 11, 23. Item 13, 43. †Job 7, 3. Žal. 34, 20. Eklus 2, 1. 4 Ezdr. 7, 4. Mat. 7, 14. Item 10, 16. Luk. 13, 24. Item 21, 16. 2 Tim. 3, 12. 1 Petr 5, 10. Zjev. 13, 10. Item 14, 12.

23. ²³A zřídívše jim podlé daných hlasů starší po ²⁴církvech a modlivše se s postem, poručili je Pánu, v kteréhož uvěřili.

24. A prošeďše Pisidii, přišli do Pamfylie.

25. A mluvivše slovo Boží v Pergen, šli do Attalie²⁵;

26. A odtud plavili se do Antiochie²⁶, odkudž poručeni byli milosti Boží²⁷ *k dílu, kteréž vykonali. Vjš 13, 2.

27. A když tam přišli a shromáždili ²⁸církev, vypravovali, kteraké věci Bůh skrze ně učinil a že otevřel pohanům dvěře víry²⁹.

28. I byli tu za nemalý čas³⁰ s učedníky.

KAPITOLA XV.

Nesnáz o obřizku apoštolé a starší v Jeruzalémě spokojili, pohanů jhem nesnesitelným neobtěživše. 37. Potom mezi Barnabášem a Pavlem vznikla nevole o Jana.

Přišedše pak někteří¹ z Židovstva, učili bratří, *že nebudete-li se obřezovati podlé obyčeje †Mojžíšova, nebudete moci spasení býti. *Gal. 6, 11. †Gen. 17, 9. Lev. 12, 3.

bohů, t. modl. Viz Deut. 32, 21. Jer. 2, 5. 17) národů, všeliké rodiny. 18) t. po své vůli. 19) počasi příhodná. 20) k tomu. 21) t. do Antiochie Pisidické, z níž byli vyhnáni. Vjš 13, 50. Do té pak Antiochie se navrátili proto, aby k víře získané v tom dobrém utr-

dili. 22) zámulky, pokušení. 23) a skrze vzkládní rukou zřídívše starší. 24) zbořích. 25) Attalia jest město pomořské v Pamfylvii. 26) t. do Antiochie yrské, z níž byli kázati posláni, vjš 13, 1., o níž vjš 11, 19. 27) t. kdež k tomu z milosti Boží zřízení byli, aby

ANTIOCHIA PISIDICKÁ
I SYRSKÁ.

Předně: Ústně, totiž: Jedno: Skrze Pavla a Barnabáše, kteříž: 1. Na odpor se kacířům postavili. 2. Na cestě, do Jeruzaléma šedše, o získání pohanů vypravovali. 3. Apoštolům věci potěšené i zarmoucené s jejich původními příčinami zvěstovali. Druhé: Skrze svatého Petra, kterýž svou řečí v tom sněmě učiněnou: 1. Dovedil toho, že se darmo z milosti Boží dochází ospravedlnění, a to: Svým od Boha ku pohanům posláním; Ducha svatého svědectvím; skutkem při pohanech zásluh nemajících stalým. 2. Některých potrestal, že: Doufáním v zásluhách lidských Boha pokoušeli a na lidi jho nesnesitelné vzkládajíce, milosti Boží

2. A když různici a nemalou ² hádku Pavel a Barnabáš s nimi měl, *i zůstali na tom, aby Pavel a Barnabáš, a někteří jiní z nich šli k apoštolům a starším do Jeruzaléma o tu³ otázku. *Gal. 2, 1.*

3. Tedy oni, jsouce vyprovoceni od církve⁴, šli skrze Feniceu a Samaří, vypravujíce o obrácení pohanů; i⁵ způsobili radost velikou všem bratřím.

4. A když se dostali do Jeruzaléma, přijati sou od církve a od apoštolů a starších; i zvěstovali jim, kteraké věci činil ⁶skrze ně Bůh.

5. Ale pravili, že povstali někteří z sekty farizejské, kteříž byli uvěřili, pravíce, že musejí obřezováni býti, a aby jim bylo přikázáno zachovávatí zákon Mojžíšův.

6. Tedy sešli se apoštolé a starší, aby toho povážili.

7. A když mnohé ⁷vyhledávání toho bylo, povstav Petr, řekl jim: *Muži bratří, vy víte, že ⁸od давních dnů mezi námi⁹ Bůh vyvolil mne, aby skrze ústa má slyšeli pohané slovo evanjelium a uvěřili. *Vjš 10, 19. Item 11, 12.*

8. A *Bůh, zpytatel srdce, svědectví jim vydal, dav jim † Ducha svatého, jako i nám. **1 Král. 16, 7. 1 Par. 29, 17. Žal. 7, 10. Jer. 11, 20.*

Item 17, 10. Item 20, 12. Luk. 16, 15. † Vjš 10, 44. Item 19, 6.

9. *A neučinil rozdíl mezi nimi a námi, věrou očistiv srdce jejich. *Vjš 10, 43. Luk. 7, 50.*

10. Protož nyní proč pokoušíte Boha, *vzkládajíce na hrdlo učedníků jho, kteréhož ani otcové naši, ani my nésti sme nemohli? *Mat. 23, 4.*

11. *Ale skrze milost Pána Ježíše Krista věříme, že spasení budeme, rovně jako i oni¹⁰. *Efez 2, 8. 2 Tim. 1, 9. Tit. 3, 4.*

12. I mlčelo všecko to množství a poslouchali Barnabáše a Pavla, vypravujících, kteraké divy a zázraky činil Bůh skrze ně mezi pohany.

vesměs Židům i pohanům z nesmírné lásky Boží kázali, o čemž kapit. třináctá i tato čtrnáctá světle vypravuje. 28) zbor. 29) t. Duchem svým srdce jejich nastrojil, aby učení čistému uvěřili. To též Kristus k Olci při tržením mluvit ráčí. Jan 6, 44. 30) t. po cestě odpočívající a mezi tím předce povinnosti úřadu svého konající. Podobně Kristus učedníkům po cestě odpočinouti v soukromním místě rozkládal. Mar. 6, 31.

1) t. (podlé smyslu Epifaniova) Cerinthus kacíř s pomocníky svými z farizeů posláni. Níž verš 5. 2) rozepři, vyhledávání. 3) rozepři, nezář. 4) t. měřše k sobě připojené některé od toho zboru, kteříž by jim toho svědkové byli, že své pře neličili a od toho zboru se neloučili. 5) obveselili tím všecky bratři. 6) s nimi. 7) hádání. 8) před lety. Ř. ode dnů starých. 9) t. z této naší jednoty a z počtu dvanácti apoštolů. J. mezi vámi.

SNĚM je zbavovali; od otců věrou ospravedlněných se odlučovali. Třetí: Skrze APOŠTOLSKÝ. Jakuba, syna Alfeova, kterýž: 1. Řeči Petrovy o ospravedlnění z milosti jdoucím učiněné Písmem potvrdil. 2. Radil: 1. Aby věřící jhem Zákona obtěžování nebyli. 2: Věci zlých se vystříhali, a to dvojích: 1. Kteréž sami z sebe jsou zlé vždycky, jako jest: Modlářství; smilství. 2. Kteréž jsou zlé pro užívání s pohoršením, jako jest: Hovádka udávené; pokrm se krví strojený. *Potom:* Ta nesnáz zpravována jest

13. A když oni umkli, odpověděl Jakub, řka: Muži bratří, slyšte mne.

14. Šimon teď vypravoval, kterak Bůh nejprvé popatřil na pohany, aby z nich přijal lid ¹¹jménu svému.

15. A s tím se srovnávají i řeči prorocké; jakož psáno jest:

16. *Potom se navrátím a vzdělám zase stánek Davidův ¹², kterýž ¹³byl klesl, a ¹⁴zbořeny jeho zase vzdělám a vyzdvihnu jej.

Amos 9, 11.

17. Tak aby ti ¹⁵ostatkové toho lidu hledali Pána, i všickni pohané, nad kterýmiž jest vzýváno jméno mé, dí Pán, jenž činí tyto všechny věci.

18. Známať sou Bohu od věků všechna díla jeho ¹⁶.

19. Protož já tak ¹⁷soudím, aby nebyli kormoucení ti, kteříž se z pohanů obracejí k Bohu.

20. Ale aby jim napsáno bylo, ať se zdržují *od poškrvn modl ¹⁸, †a smilstva a toho, což jest udáveného a od krve. **Exod. 20, 4.*

†Efez. 5, 3. 1 Tes. 4, 3.

21. Nebo Mojžíš ¹⁹ od давних věků má po městech, kdo by jej kázal, poněvadž v školách na každou sobotu čítán bývá.

10) *t. jako i otcové naši. 11) ve jménu svém, t. samému sobě, aneb aby věřící od jména Kristova slouli křesťané. 12) viz Amos 9, 11. 13) padlý, zbořený. 14) zříceniny. 15) lidé pozůstali. 16) t. Bůh hodné a spravedlivé příčiny má, proč, co a jak dělá, a protož sluší na jeho soudech přestávati a ty kteréž on očistil, za čisté míti. Výš 10, 15. 17) usuzují. 18) t. od pokrmů (niz verš 29.) obětovaných modlám a tak modlářstvím zpravených, jichž někteří křesťané, byvše někdy pozváni k obětem a posvěcením pohanským, užívali, a vědouce, že modla nic na světě není (1 Kor. 8, 4.), užívání pokrmů takových za žádný hřích, (jakž pak sám v sobě žádný hřích nebyl), míti nechtěli. Že pak svatý Jakub mezi ty některé zákonné ceremonie, z nichž sme skrze Krista vykoupení, smilstvo pokládá, to učitelé svaté církve způsobem dvojím zpravují. Někteří, že v té radě apoštol věci dvoje před oči mysli naší staví: Jedny, z nichž propuštění od Boha nejsme, ale pod zbavením milosti jeho všelijak se jich varovati máme, jako jest modlářství a smilství (1 Kor. 6, 9.), jehož pohané za hřích neměli, jakkoli v něm sobě volně uzdu pouštěli, a tak je mezi ty věci, kteréž adiafóra slovou, pokládali. Druhé pak věci staví takové, kteréž do času toliko nějakého*

trvati měly, jako bylo užívání něčeho udáveného a pokrmové se krví, což křesťané s dobrým svědomím jísti mohli, s tou výminkou, jestliže by tím mdlých u víře neuráželi. Jiní pak hledíce na to, že v tom sněmě nic nebylo toho do potazu podáno, jest-li smilství na svobodě, tak aby mohl kdo by chtěl s dobrým svědomím jeho se varovati, aneb jím se poškrvnovati, anobř předkládajíc sobě záповěd Boží neproměnitelnou proti smilství vynesenou, z níž nás Kristus Pán nevysvobodil a nepropustil, a tak na svobodě nám ho nezanechal, tou příčinou proroků svatých příkladem, kteříž modlářství nazývají smilstvím neb eizoložstvím, i oni to smilství obracejí na modlářství, jenž jest duchovní smilství. Avšak ne na to modlářství makavé a neokrouchané, ale na to, kteréž záleží na vcházení někdy do modlářských chrámů, a v užívání pokrmů neb mas modlám obětovaných. 1 Kor. 10, 25. A tak by podlé jejich smyslu poškrvnou modl a smilstvím jedna a táž věc se mínila. Toliko by v tom rozdíl byl, (jakž oni říkou), že s jedné částky takovými pokrmy se poškrvnouvali jinde nežli v chrámě jich užívající a s druhé částky po vykonání obětí modlářských v chrámě na jejich posvěceních hodující (1 Kor. 8, 10.), a stolu ďáblova oučastní jsouce.

SNĚM skrze psání, a tu souditi: 1. Kdo je, komu i po kom učinil? 2. Co v sobě APOŠTOLSKÝ. zavírá? 1: Pozdravení. 2: Připomenutí toho, co zlého falešní proroci v zboru antiochenském učinili. 3: Slavné svědectví vydané poslům k apoštolům do Jeruzaléma, i od apoštolů z Jeruzaléma do Antiochie poslaným. 4: Úsudek Ducha Páně na tom sněmu zavřený, a to takový: 1. Že ospravedlnění na milosti Boží záleží. 2. Aby každý po přijetí milosti Boží hříchů se varoval. — II. Příchod poslů od apoštolů poslaných: 1. Kdy přišli? 2. Co činili, do Antiochie přišedše? 1: Listu apoštolského tomu zboru dodali. 2: Věřících k stálosti v dobrém napomínali. 3. Někteří rozže-

22. Tehdy vidělo se apoštolům a starším se vši církví, aby vybrané z sebe muže poslali do Antiochie s Pavlem a Barnabášem, totiž Judu, kterýž sloul Barsabáš a Sílu, muže ²⁰ znamenité mezi bratřími,

23. Napsavše ²¹ po nich toto: Apoštolé a starší i všickni bratří, těm, kteříž jsou v Antiochii, a v Syrii, a v Cilicii, bratřím, kteříž jsou z pohanů, pozdravení vzkazují.

24. *Poněvadž sme slyšeli, že někteří, vyšedše od nás, ²² zkor-moutili vás řečmi svými, ²³ zemdlévajíce duše vaše, pravíce, že se máte obřezovati a Zákon zachovávat, jimž sme toho neporučili; *Gal. 2, 4.*

25. I vidělo se nám shromážděným jednomyslně, vybrané muže poslati k vám s těmito nejmilejšími svými bratřími, Barnabášem a Pavlem,

26. Lidmi těmi, kteříž vydali ²⁴ duše své pro jméno Pána našeho Ježíše Krista.

27. Protož poslali jsme Judu a Sílu, a ti i ²⁵ ústně ²⁶ povědí vám totéž.

28. Vidělo se zajisté Duchu svatému i nám ²⁷ žádného více na vás břemene nevzkládati kromě těchto věcí potřebných;

29. Totiž, abyšte se zdržovali od obětovaného modlám, a od krve ²⁸, a od udáveného, a od smilstva; od těch věcí budete-li se ostříhati, dobře budete činiti; mějte se dobře.

30. Tedy oni propuštěni byvše, přišli do Antiochie, a shromáždívše množství, dodali toho listu.

31. Kterýžto čtouce, radovali se z toho ²⁹ potěšení.

32. Judas pak a Sílas, byvše i oni proroci ³⁰, širokou řečí ³¹ napomínali bratří a potvrzovali.

33. A pobyvše tu za některý čas, propuštěni sou od bratří v pokoj k apoštolům.

34. Ale Sílovi se vidělo, aby tu zůstal.

35. Tolikéž Pavel i Barnabáš pobyli v Antiochii, učíce a zvěstující i s mnohými jinými slovo Páně.

I Kor. 10, 20. 21. Podlé čehož apoštol ve dvou by slovích neb částkách to modlářství zavírel. Nech tedy každý pobožný a osvícený soudí, který jest smysl k tomuto textu případný a vlastní. 19) *t. zákon Mojžíšův.* 20) *přední.* 21) *Ř. skrze ruce jejich.* 22) *znepokojili.* 23) *v pochybování uvéstí usilující.* 24) *životy.* 25) *Ř. slovy.* 26) *zvěstovati bu-*

dou. 27) *t. nástrojům a prostředkům jeho.* Mat. 10, 20. 28) Bylo to od Boha zapovědino pro ukázaní: 1. Toho, jak v ošklivosti má krveprolití. Gen. 9, 4. 2. Budoucího krve Kristovy Bohu obětování a skrze ni věrných očištění. Protož ta záповěd, jako i jiné figury, do času trvati měla. Lev. 17, 10. 29) *na-pomenuti.* 30) *t. kazatelé zvláštními dary*

NESNÁZ MEZI PAVLEM A BARNABÁŠEM. hnavše se s tím zbořem, k apoštolům se navrátili, jiní pak tu zůstavše, Boží slovo kázali. 4: Pavel Barnabáše pobídl k navštěvování zborů. 5: Za příčinou Marka, kterýž byl někdy od apoštolů poodšel, na odpor sobě Pavel s Barnabášem vstoupili, a tak Božím řízením rozdělení byli, aby i jinde jeho dílo dělali.

I. O šťastném od sv. Pavla navštěvování i vzdělávání některých zborů: Jedno: S kým tu práci vedl? S Timoteem, o němž dí: 1. Z jakých rodičů posel? 2. Jaké svědectví pobožnosti i umění svého měl? 3. Skrze koho k církevní práci povolán byl? 3. Co pro sloužení mdlým podnikl? Druhé: V čem ta práce jejich jest vedena? V kázání o pravém ospravedlnění, jímž: 1. Získané v dobrém utvrzovali. 2. Ovce ztracené do ovčince obraceli.

36. Po několika pak dnech řekl Pavel Barnabášovi: Vracujíce se, navštívme bratří své po všech městech, v kterýchž sme kázali slova Páně a přezvíme, kterak se mají.

37. Tedy Barnabáš radil, aby pojali s sebou *i Jana, kterýž přijmí měl Marek; *Kolos. 4, 10. 2 Tim. 4, 11. Filem. 24.*

38. *Ale Pavlovi se nezdálo pojíti toho s sebou, kterýž byl odšel³² od nich z Pamfylie, aniž šel s nimi ku práci. *Vjš 13, 13.*

39. ³³I vznikl mezi nimi tuhý odpor, tak že se rozešli různě; Barnabáš pak pojav s sebou Marka, plavil se do Cypru;

40. A Pavel ³⁴připojiv k sobě Sílu, odšel, poručen byv milosti Boží od bratří.

41. I procházel Syrii a Cilicii, *potvrzuje ³⁵církví.

Vjš 11, 23. Item 13, 43. Item 14, 22.

KAPITOLA XVI.

Timotea Pavel svatý obřezal; 9. do Macedonie, viděním jsa ponuknut, šel; 14. v Filippis Lydia získána; 16. děvčeka věští uzdravena, 22. pročez Pavel svatý do vězení byv dán, 30. žalářného získal 33. a pokřtil.

Přišel pak do Derben a do Lystry; a aj, učedník jeden tu byl, jménem *Timoteus, syn nějaké ženy Židovky věřící, ale otce měl Řeka¹. *Řím. 16, 21. Filip. 2, 19. 1 Tes. 3, 2.*

2. Tomu svědectví dobré vydávali bratří ti, jenž byli v Lystře a v Ikonii.

3. Toho sobě ²oblíbil Pavel, aby s ním šel; *i ³pojav ho, obřezal jej pro Židy, kteříž byli v těch místech; nebo věděli všickni, že otec jeho byl Řek. *1 Kor. 9, 20.*

4. A když chodili po městech, vydávali jim k ostříhání ustanovení⁴ zřízená *od apoštolů a od starších, kteříž byli v Jeruzalémě. *Vjš 15, 19.*

5. A tak církve utvrzovaly se u víře a rozmáhaly se v počtu na každý den.

6. A proedše Frygii i Galatskou krajinu, když jim zabráněno od Ducha svatého, aby nemluvili slova Božího v Azii,

Ducha Páně k vysvětlování řeči prorockých | 13, 13. 33) stalo se tedy zjitřeni. 34) zvoliv od Boha obdařeni. 31) těšili. 32) viz vjš | sobě. 35) zborů.

VIDĚNÍ
O MACEDONSKÝCH.

Třetí. Kde ta práce pro Boží záповěd není konána, a kde jest i proč vedena? 1. Pro vůli Boží, v níž svatý Pavel zvláštním viděním jest utvrzen. 2. Pro spasení a vzdělání církve, jejíž se v městě Filippis začátek stal od ženy, a tu povážiti sluší: 1: Jak slavné to město bylo a jakými obyvateli osazené? 2: Kdy a kde v něm apoštolé kázati začali? 3: Koho v něm získali? že t. nějakou Lydii, o níž dí: Jaká to žena byla? Čím se živila? Od koho sobě to dané měla, aby víru přijala? Čím tu víru pronesla? 1. Dověrným křtu svatého přijetím. 2. Domu svému k dobrému sloužení. 3. Vděčnosti k Bohu v služebnících jeho prokazováním. — II. O zlosti ďáblově, z níž chtěl tomu šťastnému dílu Páně překážku učiniti: 1. Kdy to učiniti chtěl? 2. Skrze koho? 3. Jakým způsobem? 1: Neupřímým pravdy vyznáváním,

7. Přišedše do ⁵Myzie, pokoušeli se jíti do Bitynie; ale ⁶nedal jim Duch Ježíšův ⁷.

8. Tedy pominuvše Myzii, šli do *Troady.

2 Kor. 2, 12.

9. *I ukázalo se Pavlovi v noci vidění, jako by muž nějaký macedonský stál, prose ho a řka: Přijda do Macedonie⁸, pomoz nám.

Niž 18, 9. Item 23, 11.

10. A jakž to vidění viděl, ihned sme usilovali o to, abychom šli *do Macedonie, ⁹tím ujištění jsouce, že nás povolal Pán, abychom jim kázali evangelium.

Niž 20, 1.

11. Protož pustivše se od Troady, přímým během připlavili sme se do Samotracie¹⁰ a nazejtrí do Neapolis¹¹.

12. A odtud do Filippis, kteréžto jest první město krajiny Macedonské, ¹²obyvateli cizími osazené; i zůstali sme v tom městě za několik dní¹³.

13. V den pak sobotní vyšli sme ven za město k řece, kdež býval obyčej¹⁴ modliti se; a usadivše se, mluvili sme ženám, kteréž se tu byly sešly.

14. Jedna pak žena jménem Lydia, ¹⁵kteřáž šarlaty prodávala v městě Tyatirských, Boha bojíci, poslouchala nás, jejížto srdce otevřel Pán, aby to pilně rozsuzovala, co se od Pavla pravilo.

15. A když pokřtěna byla i dům její, prosila, řkuci: Poněvadž ste mne soudili věrnou Pánu býti, vejdouce do domu mého, po-
buďte u mne; i přinutila nás.

16. I stalo se, když sme šli k modlitbě, že děvečka nějaká mající ducha věšního potkala se s námi, kteřáž veliký *užitek přinášela pánům svým ¹⁶budoucích věcí předpovídáním.

Niž 19, 23.

17. Ta šedši za Pavlem a za námi, volala, řkuci: *Tito lidé jsou služebníci Boha nejvyššího, kteřížto zvěstují nám cestu spasení.

Mat. 8, 29. Mar. 5, 7. Luk. 8, 28.

18. A to činívala za mnoho dní; Pavel pak těžce to nesa¹⁷ a

1) t. pohana. 2) Ř. chlěl. 3) přijav ho k sobě. 4) t. ta, o nichž výš 15, 19. 5) Mysia, Bithynia, Troas jsou krajiny v Menší Azii; tuto pak v verši 8. Troas míní se město té krajiny Troadské. Viz níž 20, 6. 6) nedopustil. 7) t. buď proto, že tu svých vyvolených neměl, buď proto, že čas k osvícení jich od něho uložený ještě byl nepřišel. 8) retuj nás. 9) po jistých znameních to soudice, za to cele majíce. 10) Samothracia jest

ostrov proti Tracii. 11) Neapolis město, o němž tuto zmínka, jest na pomezí Tracie a Macedonie nedaleko od Filippis. 12) v nově osazené. 13) t. čekající nějaké příhodnosti ke konání služeb svatých. 14) modlení mívati; t. k náboženství v čas pokušení s oči pohanům soukromí chodívati. 15) prodavačka šarlatů města Tyatirského. 16) hádáním, obírajíc se s hadačstvím. 17) t. znaje úmysl ďáblův (2 Kor. 2, 11.), že on, čím se více za toho

ŽALÁŘNÝ čehož Pavel svatý neoblíboval. 2: Synů svých proti věrným služebníkům zbouřením, kteříž: 1. Zisku ztraceného litovali. 2. Některé služebníky zjímali. 3. Žalobu proti nim falešnou vedli. 4. Obec i vrchnost proti nim zbouřili, kteříž je dali: Zmrskati; do vězení vházeti; pilně hlídati. — III. O vysvobození od Boha Pavla a Síla z vězení? 1. Kdy se to stalo? 2. Jak? 3. S jakým užitkem? *Předně:* Žalářný jest získán, jehož dvě způsoby se vypisuje: Jeden před obrácením, t.: 1. Že boje se vrchnosti své, hrdlo sobě chtěl odjít; ale Božím řízením z hrdla smrti jest vychvácen. 2. Vída služebníků Páně věrnost, s ponížením toho litoval, že se jich dotýkal. 3. Radil se o své spasení, i radu sobě danou důvěrně přijal. Druhý po obrácení, že t.: 1. Křest svatý

obrátil se, řekl duchu tomu: Prikazuji tobě ve jménu Ježíše Krista, aby vyšel z ní. I vyšel hned té chvíle.

19. A viděvše páni její, že odešla naděje¹⁸ zisku jejich, *chytivše Pavla a Sílu, vedli je na¹⁹ rynek před úřad; 2 Kor. 6, 5. 1 Tes. 2, 2.

20. A postavivše je před úředníky, řekli: *Tito lidé²⁰ bouří město naše, jsouce Židé; *Nž 17, 5.*

21. A zvěstují obyčej, kterýchž nám nesluší přijíti, ani zachovávat, poněvadž jsme Římané.

22. I povstala obec proti nim; a úředníci roztrhše sukně jejich, kázali je²¹ metlami *mrskati. *2 Kor. 11, 25.*

23. A²² množství ran jim davše, vsadili je do žaláře, prikázavše strážnému žaláře, aby jich pilně ostříhal.

24. Tedy on takové maje přikázání, vsadil je do nejhlubšího žaláře a nohy jejich sevřel kladou.

25. *O půl noci pak Pavel a Sílas modléce se, ²³zpívali písničky o Bohu, tak že je slyšeli i jiní vězňové. *Vjš 4, 31.*

26. A v tom pojednou zemětřesení stalo se veliké, až se poohnuli gruntové žaláře; *a hned se jim všechny dvěře otevřely a všech okovové spadli. *Vjš 5, 19. Item 12, 7.*

27. I procítiv strážný žaláře a viděv dvěře žaláře otevřené, vytrhl meč, aby se zabil, domnívaje se, že vězňové utekli.

28. I zkríkl Pavel hlasem velikým, rka: Nečín sobě nic zlého; však jsme teď všickni.

29. A požádav světla, ²⁴vběhl k nim a třesa se, padl k nohám Pavlovým a Sílovým.

30. I vyved je ven, řekl: *Páni, co já mám činiti, abych spasen byl? *Vjš 2, 37. Item 9, 6. Luk. 3, 10.*

31. A oni řekli: *Věř v Pána Ježíše Krista, a budeš spasen ty i dům tvůj. *Mar. 16, 15. Jan 3, 16. Item 6, 40. 1 Jan 5, 10.*

32. I mluvili jemu slovo Páně i všechněm, kteříž byli v domě jeho.

33. A on pojav je v tu hodinu v noci, umyl rány jejich; i pokrťen jest hned on i všechna čeled jeho.

stavit, jako by Krista a pravdu jeho velebil, tím více ho zlehčiti usiluje. Nebo tuto ďábel proměnil se v anděla světlosti (2 Kor. 11, 14.), tím svým svědectvím k tomu směřoval: 1. Aby lidem rozumným učení apoštolské v podezření uvedl, jako by oni s ním nějaké srozumění měli. 2. Aby každý, kdož

by apoštolům věřil, jeho lžem také snáze v svém srdci místo dával. 3. Apoštolu ku pýše podpáliti chtěl, aby oni tím jeho svědectvím slavným se pozdvihli a své eti hledající, Boží slávu opouštěli. 18) důchodu, výdělků. 19) táhli je na rathouz. 20) kormoutí. 21) kyjmi bítí, holemi bítí. 22) zmr-

VYŠVOBOZENÍ APOŠTOLŮ. i s svými přijal. 2. Pohodlí apoštolům učinil. 3. Z milosti sobě učiněné se těšil. *Potom:* Nepřátelé jsou zahanbeni, kteříž: 1. Tím nočním zemětřesením v svědomí obvinění byvše, tajně těch služebníků Páně vybytí chtěli, aby hlas pustili, že se z vězení vylámali. Ale oni tomu odepřeli, aby učení Božího nezlehčili. 2. Ti nepřátelé více lidí nežli Boba se báli. 3. Nenapravitedlní zůstavše, služebníků věrných pryč odbyli, kteříž však: 1. Získaných tu potěšili. 2. Jinam kázati šli.

I. *Příchod svatého Pavla do Tessaloniky*, kdež se dalo to tré: 1. Pavel svatý kázání činil, a tu souditi: Kde kázal? V škole. Komu? Židům i pohanům. Jak? Srozumitelně a důvodně. Co? Krista. S jakým užitkem? S mnohým. 2. Tentýž Pavel pokušení měl s posluchači svými, při čemž souditi: Kdo toho příčinou byli? Jaký při tom způsob zachovali?

34. A když je uvedl do domu svého, připravil jim stůl; a veselil se, že se vším domem svým uvěřil Bohu.

35. A když bylo ve dne, poslali úředníci ²⁵ služebníky, řkouce: Vypuště ty lidi.

36. I oznámil strážný žaláře slova ta Pavlovi, pravě, že poslali úředníci, abyš te byli propuštěni; protož nyní vyjdouce, jdětež v pokoji.

37. Ale Pavel řekl jim ²⁶: Zmrskavše nás zjevně a bez vyslyšení, lidi Římány, vsázeli do žaláře, a nyní nás chtějí tajně vyhnati? ²⁷ Nikoli; ale nechať sami přijdou a vyvedou nás.

38. Tedy pověděli úředníkům služebníci slova ta; i báli se, uslyšavše, že by Římané byli.

39. A přišedše, ²⁸ prosili jich; a vyvedše je, *žádali jich, aby šli z města.

Mat. 8, 34. Mar. 5, 17. Luk. 8, 37.

40. I vyšedše z žaláře, vešli k Lydii, a uzřevše bratří, potěšili jich; i šli odtud.

KAPITOLA XVII.

Pavel svatý kázal v Tessalonice, 4. jemuž někteří uvěřili; 5. jiní pokušení vzbudili, i obec zbouřili; 15. Pavel potom v Atenách neznámého Boha v známost uvedil.

Aprošedše ¹Amfipolim a ²Apollonii, přišli do ³Tessaloniky, kdež byla škola židovská.

2. Tedy Pavel podlé obyčeje svého všel k nim a po tři soboty ⁴kázal jim z Písem,

3. Otvíraje ⁵ a předkládaje to, *že měl Kristus trpěti a z mrtvých vstáti, a že ten jest Kristus Ježíš, kteréhož já zvěstuji vám.

Žal. 22, 1. atd. Izai. 50, 6. Izai. 53, 3. atd. Mat. 16, 21. Item 20, 18. Mar. 8, 31. Luk. 9, 22. Item 18, 31. Item 24, 7.

4. *I uvěřili někteří z nich a připojili se Pavlovi a Sílovi i Řeků nábožných veliké množství, i žen ⁶znamenitých nemalo.

Něž 28, 24.

5. Ale zažžení byvše závistí Židé pravdě nepovolní, a přívzavše k sobě některé lehkomyšlné a nešlechtné lidi, a shlukše se, zbou-

skavše je velmi. 23) prozpěvovali Bohu. 24) vskočil. 25) profousy. 26) t. těm vyslaným služebníkům, jejichž jménem strážný apoštolům zvěstoval, že mají propuštěni býti. 27) nestaneť se tak. 28) odprosili.

1) Amphipolis, město macedonské, okolo 10 mil od Filippis. 2) Apollonia od Tessaloniky okolo 5 mil, od Amphipolis 12. 3) Tessalonika, město v Macedonii od Filippis 28 mil, od Atén téměř 60. 4) vypravoval. 5)

BERIENŠTÍ. S jinými sobě podobnými se spuntovavše, město zbourili; na Jázona se ssuli a jej javše, naň křivě žalovali, že by ty lidi přijímal, kteříž se proti starému náboženství postavující, svět bouří; císaři se protiví. 3. Bůh své ochránil, nebo: 1: Srdece soudečů nastrojil, aby na zprávě mírné Jázonově přestali. 2: Pavla a Sílu z nebezpečnosti skrze některé pobožné vysvobodil. — II. Svědectví Berienským dané: 1. Jejich udatnosti a horlivosti. 2. Víře. 3. Vděčnosti a opatrnosti, kterouž prokázali k svatému Pavlovi v čas nebezpečnosti. — III. Kázání svatého Pavla v Atenách činěné, při němž toho trého považme: *Předně:* Cím jest k tomu kázání vzbuzen? 1. Duchem svým spasení lidského žádostivým. 2. Potřebou tu mnohých vyvolených modlářství zprzněných. 3. Zlostí nepřátel, o nichž dí: Kdo byli, i co zlého činili? 4. Všetecností některých lidí nových

řili město; a útok učinivše na dům Jazonův, hledali jich, aby je vyvedli před lid.

6. A nenalezše jich, táhli Jázona a některé bratří k starším města, křičíce: *Tito, kteříž všecken svět ⁷bouří, ti sem také přišli;

Výš 16, 20. Luk. 23, 2.

7. ⁸Kteréž přijal Jázon; a ti všickni proti ustanovení císařskému činí, pravíce býti králem jiného, jménem Ježíše.

8. A tak zbourili obec i starší města, kteříž to slyšeli.

9. Ale však ⁹přijavše dostiučinění od Jázona a jiných, propustili je.

10. Bratří pak hned v noci vyslali i Pavla i Sílu do ¹⁰Berie, kteřížto přišedše tam, vešli do školy židovské.

11. A ti byli ¹¹udatnější nežli Tessalonitští, kteřížto přijali slovo Boží se vsí ¹²chtivostí, *na každý den rozvažující Písma, †tak-li by ty věci byly ¹³. **Izai. 8, 20. Item 34, 16. Luk. 16, 29. Jan 5, 39. 1 Tim. 4, 16. 1 Petr 1, 10. †1 Tes. 5, 21. 1 Jan 4, 1.*

1 Petr 1, 10. †1 Tes. 5, 21. 1 Jan 4, 1.

12. A tak mnozí z nich uvěřili, i řecké ženy poctivé, i mužů nemalo.

13. A když zvěděli Židé v Tessalonice, že by i v Berii ¹⁴kázáno bylo slovo Boží od Pavla, přišli také tam, bouřice ¹⁵zástupy.

14. Ale hned bratří ¹⁶vyslali Pavla, aby šel ¹⁷jako k moři; Sílas pak a Timoteus pozůstali tu ¹⁸.

15. Ti pak, kteříž provodili Pavla, dovedli ho až do Atén ¹⁹; a vzavše ²⁰poručení k Sílovi a k Timoteovi, aby přišli k němu což nejspíše mohou, šli zase.

16. A když Pavel čekal jich v Atenách, ²¹rozněcoval se v něm Duch jeho, vida to město ²²oddané býti modloslužbě.

17. *I rozmlouval s Židy a nábožnými lidmi v škole, ano i na rynku po všecky dni s těmi, kteříž se koli nahodili. *Výš 9, 22.*

18. Tedy někteří z Epikureů a Stoických ²³mudrců hádali se s ním; a někteří řekli: I co tento ²⁴žvác chce pověditi? Jiní pak

t. světle vykládaje. 6) předních. 7) svodí, převracejí. 8) jimž hospodu dal. 9) vzavše jej na rukojmě, aneb přijavše jej a některé jiné za rukojmě, přestali na nich. 10) Beria, město macedonské od Tessaloniky 13, od Atén 56 mil. 11) častější, zmužilejší nežli Židé v Tessalonice přebývající. 12) opravdovostí. 13) t. jakž kázal svatý Pavel. 14) zvěstováno. 15) obec. 16) zaslali, zašikovali. 17)

jako by se měl přes moře plaviti. 18) t. proto že nebyli tak známí a na slovo vzali jako svatý Pavel; protož s menším nebezpečností svého života nežli on tu býti mohli. 19) Athenae, nejznamenitější město v zemi Řecké, pro veliké množství učených a rozličnými uměními světskými ozdobených lidí i v cizích národech velmi slavné. 20) rozkázání. 21) zapaloval. 22) pohřžené. 23) filozofů. 24)

ATÉNY. věci žádostivých, a ti: 1: V soudnici Pavla postavili. 2: Na jeho učení se dotazovali. *Potom*: Jaký sobě přístup k tomu kázání učinil a k čemu jím směřoval? *Jedno*: K známosti pravého Boha i jeho pocty sloužil, že totiž jest: 1. Stvořitel; protož jeho čest nemá býti na stvoření přenášána. 2. Neobsáhlý, a tak tedy ho ani pocty jeho k místu jednomu přivazovati nesluší. 3. Bohatý; protož darů a obětí zevnitřních nepotřebuje. 4. Spasení lidského žádostivý, protož ho hledati, s ním se mířiti, i jej ctíti náleží, k čemuž slouží krátkost i cíl života našeho a všechny věci stvořené. 5. Štědrý, prozřetelný a o všechny pečlivý; protož se modlám zpráva světa připisovati nemá. 6. Neviditelný,

pravili: Zdá se býti cizích bohů zvěstovatel; neb jim o Ježíšovi a o z mrtvých vstání vypravoval.

19. I ²⁵popadše jej, vyvedli ho do Areopágu ²⁶, řkouce: Můžeme-li věděti, jaké jest to učení nové, kteréž vypravuješ?

20. Nebo nové jakési věci ²⁷ vkládáš v uši naše; protož chceme věděti, co by to bylo.

21. (Atenští zajisté všickni i ti, kteříž tu byli ²⁸hosté, ²⁹k ničemuž jinému tak hotovi nebyli, než praviti, neb slyšeti nětco nového.)

22. Tedy Pavel stoje u prostřed Areopágu, řekl: Muži Atenští, vidím vás býti všelijak ³⁰příliš nábožné lidi.

23. Nebo procházeje a spatřuje náboženství vaše, našel sem také oltář, na kterémž napsáno jest: Neznámému Bohu. Protož kteréhož ctíte, neznajíce, tohož já zvěstuji vám.

24. *Bůh ten, kterýž stvořil svět, i všechno, což jest na něm, ten jsa Pánem nebe i země, †nebydlí v chrámech ³¹ rukou udělaných;

**Výš 4, 24. Item 14, 15. Gen. 1, 1. Žal. 33, 6. Item 104, 2. Item 146, 6. †Výš 7, 47. 2 Par. 6, 18. Izai. 66, 1.*

25. Aniž bývá ctěn ³² lidskýma rukama, jako by nětčeho potřeboval; *poněvadž on dává všechněm život, i dýchání, i všechno;

Gen. 2, 7. Deut. 30, 20. Žal. 21, 5. Item 27, 1. Item 36, 7. Jan 1, 4. Item 10, 27.

26. A učinil z jedné krve ³³ ³⁴všecko lidské pokolení, aby přebývalo na tváři vsí země, vyměřiv jim uložené časy a cíle přebývání jejich ³⁵;

27. Aby hledali Pána, zda by snad ³⁶makajíce, mohli naleztí jej; ačkoli není daleko od jednoho každého z nás.

28. Nebo ³⁷jím živi jsme a hýbeme se, i trváme; jakož i někteří z vašich poetů ³⁸ pověděli, že i rodina jeho jsme ³⁹.

29. Rodina tedy Boží jsouce ⁴⁰, *nemámeť se domnívati, že by

klevetník. 25) vzavše. 26) t. buď proto, aby v místě obecném, to jest v koleji neb v soudnici a na rathouse od většího množství obecná s ním hádka držána byla; buď proto, aby z toho viněn byl, že jím jiného boha v známost wodí. 27) přinášíš. 28) pohostinní. 29) o nic jiného nestáli. 30) pověrné. 31) t. tak, aby v nich zavřím býti mohl. 32) t. ukonjen. 33) t. všickni lidé z jednoho kmene, to jest z Adama pošli a sobě strany přirození jsou rovni; a protož nemají býti za bohy jmění, ani poctou Božskou ctěni. Podob. výš

14, 14. 34) všecken pronárod lidský. 35) t. kdo by jakého povolání měl býti, kde by dlel, jak dlouho žio býti (Job 14, 5.) i dokud které království neb knížetství atd. mělo státi. Dan. 2, 21. 36) šlakujíce jej; t. aby spatřujete v věcech stvořených moc, moudrost a dobrotu Boží předivnou, jej neviditelného, jako vymalovaného před svýma očima viděti a znáti mohli. Podobně Řím. 1, 20. 37) v něm; t. skrze něho, to jest mocí a pouhou milostí jeho. Podobně Řím. 11, 36. 38) t. Aratus, řecký poeta a astrologus. 39) t. obzvláště s strany

ATÉNY. a protož k ničemu připodobněn býti nemůže. *Druhé:* V tom kázání ku pokání napomínal, předkládaje: 1. Čas Boží milosti i přísné spravedlnosti. 2. Cíl služeb svatých. 3. Den soudný i soudce spravedlivého, kterýž: 1: K tomu jest před věky před-zřízen. 2: Svým vzkříšením to utvrdil, že jest i Bůh pravý i soudce budoucí. Řím. 1, 4. *Naposledy:* Považme, jak toho kázání kteří užili? 1. Zle, t. posměvači. 2. Dobře, a ti: Pavla více slyšeti žádostivi byli; víru pravou přijali.

I. *Příchod svatého Pavla: Jedno:* Do Korintu: 1. Odkud tam přišel? 2. Co se tam od něho i s ním dalo? 1: Práva svého strany užívání posluchačů v věcech časných ustoupiv, řemeslem svým u Akvile pracně se živil. 2: Pilně a užitečně učení své předkládal,

Bůh zlatu, neb stříbru, neb kamenu ⁴¹řemeslem aneb důvtipem lidským vyrytému byl podoben. *Níž 19, 25.*

30. Nebo časy této neznámosti přehlídaje Bůh ⁴², *již nyní zvěstuje lidem všechněm všudy, † aby pokání činili. *Řím. 16, 26. *Efez. 1, 9.*

Item 3, 5. Kolos. 1, 26. 2 Tim. 1, 10. Tit. 1, 2. 1 Petr 1, 20. †Luk. 24, 47.

31. *Proto že uložil den, v kterémžto souditi bude všecken svět ⁴³ v spravedlnosti skrze toho muže ⁴⁴, kteréhož k tomu ⁴⁵vystavil, ⁴⁶slouže k víře o tom všechněm ⁴⁷vzkříšením jeho z mrtvých.

Řím. 2, 16.

32. Uslyševše pak o vzkříšení z mrtvých, někteří se posmívali; a někteří řekli: Budeme tě slyšeti o tom po druhé.

33. A tak Pavel vyšel z prostředku jejich.

34. Někteří pak muži, přídržice se ho, uvěřili, mezi kterýmiž byl i Dionyzius Areopagitský, i žena jménem Damaris a jiní s nimi.

KAPITOLA XVIII.

Pavel svatý v Korintu Krista kázal; 9. vidění viděl; 11. mnohé získal; 12. protivenství trpěl; 21. do Jeruzaléma šel. 24. Apollo, Žid horlivý, Krista oslavoval.

Potom pak Pavel vyšel z Atén, přišel do Korintu.

2. A ¹nalez jednoho Žida, jménem *Akvilu, jenž byl rodem z Pontu, kterýž nedávno byl přišel z Vlach, ²i Priscillu, manželku jeho, (proto že byl rozkázal Klaudius, aby všickni Židé z Říma ³vyšli), i přivínil se k nim. *Řím 16, 3. 2 Tim. 4, 19.*

3. A že byl téhož řemesla ⁴jako oni, bydlil u nich a dělal; nebo řemeslo jejich bylo stany dělati.

duše, v níž obraz Boží neseme. 40) t. poně-vadž jsouce k obrazu Božímu stvořeni, duše lidské (při níž u přirovnání k Bohu velmi se malá jiskra jeho důstojnosti a velebnosti Božské stkví), žádný z lidí vyrýsovatí a vymalovatí nemůže, tedyť ovšem Boží podobnosti a tvárnosti žádným způsobem ukázati nelze. 41) řemeslně neb vtípně. 42) t. líbilo se milosti Božské, aby podle svých soudů spravedlivých za předešlých věků mnohých lidí v neznámosti po cestách jejich nechal choditi (výš 14, 16.), tak jako by o ně neráčil žádné péče míti, ani na ně hleděti. Vycházíť pak těmi slovy apoštol vstříe svým nepřítelům, kteříž mohli jemu říci: Kdyby ten pravý Bůh byl, kteréhož ty kážeš, jakž

by to mohlo býti, aby tak dlouho tolik lidí učených, moudrých, urozených nemělo ho poznati a všecken svět měl blouditi? Na to odpovídá apoštol, že to tak mohlo se státi, když Bůh neráčil se na ně milostí svou ohlédnouti, jich za ruku ujtí a z temnosti vyvésti. 43) spravedlivě. 44) t. skrze Krista, výš 10, 42. 45) zřídil. 46) dokazuje toho zjevně. 47) vzkřísiv.

1) nalezna. 2) i Priscillu, ženu jeho. 3) vy-stěhovali se. 4) t. jakž nejedni vykládají, ně-kterého z těch, to jest tkadlcovského, krejčív-ského, ševcovského, kožíšnického. Nebo za toho času byl obyčej z kůží, neb jakž někteří praví, z kožíšín stany dělati. Ale jakéhoť koli řemesla byl, vždyť se to vidí, žeť raději svjma

KORINT. tak jakž by komu posloužit mohl. 3. Nevděčným jako sviním perel učení svého předkládati nechtěl, ale s osvědčením se jim od nich odšel. 4. Mnohé důstojně i ponížené k víře získal. 5. Boží přítomností i o vyvolených byv ujistěn, ku práci jest vzbuzen i posílněn. 6. Pokušení od svého národu veliké měl. 7. Božím řízením z pokušení jest vychvácen, při čemž způsob nepřátel i zhovadilé vrchnosti jest ukázán. 8. Znikna ne-

4. I hádal se v škole na každou sobotu a ⁵k získání přivodil i Židy, i Řeky.

5. A když přišli z Macedonie Silas a Timoteus, ⁶rozněcoval se v duchu Pavel, ⁷osvědčuje Židům, že Ježíš jest Kristus.

6. A když oni odporovali a rouhali se, *vyraziv prach z roucha, řekl jim: Krev vaše budiž na hlavu váši⁸; já čist jsa, ⁹hned půjdu ku pohanům.

Vjš 13, 51. Mat. 10, 14. Luk. 10, 11.

7. A jda odtud, všel do domu člověka jednoho, jménem Justa, ¹⁰ctitele Božího, kteréhož dům byl u samé školy.

8. Krispus pak, ¹¹kníže školy, uvěřil ¹²Pánu se vším domem svým; a mnozí z Korintských slyšavše, uvěřili a křtěni byli.

9. *I řekl Pán v noci u vidění Pavlovi: Neboj se, ale mluv a nemlč.

Vjš 16, 9. Níž 23, 11.

10. Nebť já s tebou jsem a žádnýť nesáhne na tebe, ať by zle učinil; *nebo mnoho mám lidu v tomto městě.

Jon. 4, 10.

11. I byl tu půl druhého léta, ¹³káže jim slovo Boží.

12. Když pak Gallio ¹⁴vládařem byl v Achaii, povstali jednomyslně Židé proti Pavlovi a přivedli jej ¹⁵před soudnou stolicí,

13. Pravíce: Tento navodí lidi, aby ¹⁶proti Zákonu ctili Boha.

14. A když Pavel měl již otevřítí ústa, řekl Gallio Židům: Ó Židé, jestliže by *co nepravého stalo se neb ¹⁷nešlechtnost nějaká, ¹⁸slušně bych vás ¹⁹vyslyšel;

Níž 25, 11.

15. Pakliť jsou jaké hádky o slovích a o jméních a Zákonu vašem, vy sami ²⁰k tomu přihlédněte; já zajisté toho soudce býti nechci.

16. I odehnal je od soudné stolice.

17. Tedy Řekové všickni uchopivše Sostena, ²¹kníže školy židovské, bili jej před soudnou stolicí; a Gallio na to nic nedbal.

18. Pavel pak pobyv tam ještě za mnoho dní, i rozžehnav se s bratřími, plavil se do Syrie a s ním spolu Priscilla a Akvila, *oholiv hlavu²² v ²³Cenchreis; nebo byl učinil slib.

Níž 21, 23.

rukama se živil, nežli by posluchačům k obtížení byl. Níž 20, 34. 5) přemáhal. 6) troudil, svíral, rozhorloval; t. i zprávu od svých pomocníků máje, kterak dílo Páně v Macedonii velice roste, i Korint, město znamenité, mnohými nešlechtnostmi zmazané spatřuje a jeho zahynutí lituje. 7) mocně dovodě. 8) t. vy sami svým zahynutím vinni budete (Ezech. 3, 19. Item 33, 7.); já pak jinam svých povinností konati se obrátím, a toho, že od vás odjato bude království a jinému národu

dáno, tím potvrdím. Mat. 21, 43. 9) od této chvíle. 10) bohobojného, kterýž se bál Pána Boha. 11) zpráve. 12) v Krista. 13) Ř. uče. 14) hejtmanem nad řeckými krajinami. 15) na rathouz, před úřad. 16) Zákonu na odpor. 17) zlý skutek. 18) pokudž by náleželo. 19) snesl. 20) rozeznějte, sudte, v to nahlédněte. 21) t. toho, o němž se zmínka činí. 1 Kor. 1, 1. 22) t. na znamení toho, že již z slibu nazarejství má býti propuštěn. Num. 6, 5. 23) Cenchrea, městečko, kdež byl port, t. připravený k tomu

KORINT. bezpečností, ku práci své se navrátil. *Druhé*: Do Efezu, kdežto: 1. Židům k spasení sloužil. 2. K vůli jim býti nechtěl, ale tam šel, kamž jej Duch Boží vedl. 3. O svém navracení se k nim zaslíbení učinil. *Třetí*: Do Jeruzaléma: Odkud se tam dostal? 2. Co činil? 3. Kam se odtud odebral? Do Antiochie; do krajiny Galatské, kdežto získané u víře a v ovoci jejím utvrzoval. — II. Svědectví dané nějakému Apollovi s strany jeho: 1. Rodu a vlasti. 2. Darů jemu od Boha daných. 3. Pracovitosti a věrnosti v konání služeb Páně. 4. Pomocí, jichž užíval k hojnějšímu osvětlení svému. 5. Připsání jemu do Korintu daného. 6. Užítku, ježž tomu zboru přinesl, nebo: 1: Prvé od Pavla získané utvrzoval a jako štípení Páně zaléval (1 Kor. 3, 6.) i jiné mnohé získal. 2: Neprátelům ruky dosti dal.

19. I přišed do Efezu²⁴, nechal jich tu; *sám pak všed do školy,²⁵ hádal se s Židy. *Níž 19, 7.*

20. A když ho prosili, aby déle pobyl u nich,²⁶ nepovolil;

21. Ale požeňnav jich, řekl: Musím²⁷ já jistotně svátek ten²⁸, kterýž nastává, v Jeruzalémě slaviti; ale navrátím se k vám zase,²⁹ bude-li* vůle Boží. I bral se z Efezu. *1 Kor. 4, 19. Jak. 4, 15.*

22. A přišed do Cesaree, vstoupil do Jeruzaléma a pozdraviv církve, odtud šel do Antiochie.

23. A pobyv tu za některý čas, odšel a procházel pořád Galatskou krajinu a Frygii, potvrzuje všech učedníků.

24. Žid pak nějaký, jménem *Apollo, rodem z Alexandrie, muž výmluvný, přišel do Efezu,³⁰ učený v Písmě. *1 Kor. 1, 12. Item 16, 12.*

25. Ten byl³¹ počátečně naučen cestě Páně³²; a byv vroucího ducha, mluvil a učil pilně těm věcem, kteréž jsou Páně,³³ znaje toliko křest Janův.

26. A ten počal svobodně mluvit v škole. Kteréhož slyševše *Priscilla a Akvila, přijali ho k sobě a dokonaleji vypravovali jemu o cestě Boží³⁴. *Výš v. 2.*

27. A když chtěl jíti do Achaie, bratří³⁵ napomenuvše ho, psali učedníkům, aby jej přijali; kterýžto když tam přišel, mnoho prospěl těm, kteříž uvěřili skrze milost Boží.

28. Nebo³⁶ náramně přemáhal Židy, zjevně přede všemi toho dokazuje z Písem, že Ježíš jest Kristus.

břeh, u něhož bárky přistavovány bývaly, od Korintu dvě míle. 24) Ephesus, město bohaté a slavné v krajině řečené Jonia (kteráž jest v Menší Azii), od Korintu 72 míle. 25) rozmlouval. 26) odepřel. 27) t. od Ducha Páně k tomu jsa puzen, abych při té slavnosti mnohému počtu lidí evangelium kázal. 28) t. letnic. Níž 20, 16. 29) bohda. 30) zmocněný. Ř. mocný. 31) počnající. 32) t. náboženství křesťanskému, kteréž lidí jako přímá cesta k Bohu vede. 33) povědom byv toliko křtu Janova, t. jeho učení a všeho přisluhování, kteréž o Kristu Pánu předkládal a v němž křtem svatým učedníky své utvrzoval. Mat. 21, 25. Nemáť pak tak rozumno býti,

že by učení Janovo od Kristova a apoštolů rozdílné bylo; nebo na téhož Spasitele jako i apoštolé ukazoval i k víře v něho sloužil (Jan 1, 20. Item 3, 35.), ale že svatý Jan, jakž ho Duch svatý k nastrojení lidu zpravoval, summovně toliko učení čisté a začátky jeho předložil, zejména pak, aby kde o Kristovu umučení, vzkříšení, na nebesa vstoupení mluvil, nic se o tom psáno nenalézá. Protož Apollo, ač Krista za Spasitele měl, avšak nemalý nedostatek v světle Božím máje, hojnějšího osvětlení potřeboval. 34) viz výš v. 25. 35) ponukše ho, aby tak učinil. 36) mocně a uměle.

APOLLO. I. O práci svatého Pavla v Efezu konané: Předně: Při Božích vyvolených, a to: Jedno: Při těch, kteříž již počátečně získáni byli, jichž apoštol: 1. Jak jsou osvícení, zkušoval. 2. K čemu křest směřuje, v tom je zpravoval. 3. Na znamení jich Bohu obětování a Duchem svatým posvěcení ruce na ně vzkládal. Druhé: Při těch, kteříž ještě získáni nebyli, a těm: 1. Kázal, při čemž souditi: Kde kázal? V škole. Jak? Svobodně bludy tupil a pravdu velebil. Co kázal? Jak Božího království mají dojíti. 2. Pro utvrzení

KAPITOLA XIX.

Pavel svatý po dvě léta kázal; 8. učedníky od jiných oddělil; 10. velké divy činil; 13. zaklínací satan potrestal; 21. Pavel šel k Jeruzalému; 22. v Efezu obec zbouraná Diány zastávala.

Dstalo se, když *Apollo byl v Korintu, že Pavel prošel vrchní krajiny, přišel do Efezu; a nalezna tu některé učedníky,

1 Kor. 1, 12.

2. Řekl jim: Přijali-li ste Ducha svatého¹, uvěřivše? A oni řekli jemu: Ba aniž sme slyšali², jest-li Duch svatý.

3. On pak řekl jim: Načež tedy pokřtěni³ jste? A oni řekli: ⁴Křtěni sme křtem Janovým⁵.

4. I řekl Pavel: *Janť zajisté křtil křtem pokání⁶, pravě lidu, aby v toho, kterýž měl po něm přijíti, věřili, to jest v Krista Ježíše.

Výš 1, 5, 11, 16. Mat. 3, 11. Mar. 1, 8. Luk. 3, 16. Jan 1, 26.

5. Kteríž pak toho uposlechli⁷, pokřtěni sou⁸ ve jméno Pána Ježíše.

6. A když vzkládal na tyto ruce Pavel, *sstoupil Duch svatý na ně; i mluvili jazyky rozličnými, a prorokovali.

Výš 2, 4. Item 4, 31. Item 8, 17. Item 11, 15.

7. A bylo všech spolu okolo dvanácti mužů.

8. Tedy Pavel všed do školy, svobodně mluvil za tři měsíce, ⁹hádaje se a ¹⁰uče o království Božím.

1) t. zázračné dary jeho, jako jest umění rozličných jazyků a prorokování. Niž verš 6. Nebo poněvadž v Krista již byli uvěřili a nového rodu došli, nemá tedy to slyšáno býti na dary vzácná činící, bez nichž žádný nemůže býti Kristův (Řím. 8, 9.), ale slyší se to na dary Ducha svatého zvláštní, jichž v viditelném a zázračném způsobu mnozí docházeli a zvláště ti, kteříž k úřadům církevním povolávání a řízení bývali, jacíž i tito muži, podlé některých smyslu, také byli. 2) t. aby zázračně dáván býval. Nebo jakož se apoštol na dary vzácná činící, t. na víru, ospravedlnění, znovu narození a celého člověka obnovení, ani na osobu Ducha svatého netázal; tak také oni jemu o tom neodpovídali. Nebo sic jinak byvše od Jana Křtitele vyučeni a pokřtěni, bezpochyby že o Duchu svatém slyšali, že se nad vodami vznášel (Gen. 1, 2.), nebesa okrášlil (Žal. 33, 6), anobř i proroky naplňoval a posýlal. Izai. 48, 16. Item 49, 2. 3) jakž ste pak učeni přijali? 4) Ř. na Janův křest. 5) t. k tomu učení a náboženství sme přistoupili, jehož Jan Křtitel učitelem a kazatelem byl, i jeho křtem potvrzoval. Nebo to slovo křest v Písmích svatých dvojm. způsobem se bře: Jedno,

prostě za tu služebnost a svátost, kteráž s vyzváním jména Božího a vodou poléváním konána bývá, a již apoštol koupelem křtu druhého narození nazývá. Tit. 3, 5. Druhé, bře se způsobem zvláštním někdy za Ducha svatého dary (výš 1, 5.), někdy za utrpení, jichž věřící a pokřtěni prázdní býti nemohou (Luk. 12, 50.), někdy pak za učení a náboženství. Viz výš 18, 25. 6) t. Jan Křtitel svým učením s pilností ku pokání sloužil a hříchů odpuštění věřícím a kajícím v Kristu ukazoval (Luk. 3, 3. Jan 1, 29.), darů pak Ducha sv. nerozděloval, ale té etí samému Kristu nechával (Mat. 3, 11.), anobř za času jeho ani Duch sv. na věřící, prvé nežli Kristus oslaven, zázračně nesstupoval (Jan 7, 39.), protož tedy na těch samých počátečích, jimž ste se naučili, nepřestávejte, ale hojnějšího osvícení docházeti se snažujte. 7) t. učení svatého Jana Křtitele. Jiní smyslí, že se tu zase počíná řeč svatého Lukáše, kterouž ukazuje užitek práce svatého Pavla při těch počátečních vedené, že totiž oni uvěřili a na to křest ne nějaký zevnitřní znovu, ale Ducha svatého přijali, jakž se hned dále vypisuje. 8) t. od Jana Křtitele, viz výš 18, 25. 9) vypravuje. 10)

ZAKLINÁČI. jich u víře divy činil, v. 11. *Potom*: Při bezbožných, a tu souditi to tré: 1. Jak dlouho a čemu je učil? 2. Jak jest přijat od nich? 3. Jaký způsob tu zachoval? 1: Od nich se oddělil a na to, že se titulem církve odívali, nic nedbal. 2: Jiné od nich odloučil. 3: V své povinnosti pro jejich zlost neoblevil. — II. O strestání bezbožných zaklínačů, při čemž se ukazuje: 1. Kdo a kolik jich bylo? 2. Co činili? 3. Jak potrestání byli? 4. Co dobrého odtud pošlo? 1: Sláva Boží. 2: Mnohých k víře získání, kterouž pronesli: Svatou básní, v. 17.; k hříchům se přiznáváním a z nich pokání činěním; knih

9. A když se někteří zatvrdili a ¹¹nepovolovali, zle mluvíce o cestě Boží¹² přede vším množstvím, odstoupiv od nich, oddělil učedníky, na každý den kázání čině v škole nějakého ¹³Tyranna.

10. A to se dalo za dvě léta; *tak že všickni, kteříž přebývali v Azii, ¹⁴poslouchali slova Pána Ježíše, i Židé, i Řekové.

2 Tim. 1, 15.

11. *A divy ¹⁵veliké činil Bůh skrze ruce Pavlovy;

Vjř 14, 3. Mar. 16, 20.

12. Tak že i na nemocné nosívali od jeho těla ¹⁶šátky a fěrtochy, a odstupovaly od nich nemoci, a duchové nečistí vycházeli z nich.

13. Tedy pokusili se někteří z Židů, ¹⁷tuláků, kteříž se s zaklínáním obírali, vzývati jméno Pána Ježíše nad těmi, jenž měli duchy nečisté, říkajíce: Zaklínáme vás skrze Ježíše, kteréhož káže Pavel.

14. A bylo jich sedm synů jednoho Žida, jménem Scevy biskupa, kteříž to činili.

15. Tedy odpověděv duch zlý, řekl: Ježíše znám a o Pavlovi vím; ale vy kdo jste¹⁸?

16. A obořiv se na ně člověk ten, v kterémž byl duch zlý, a opanovav je, zmocnil se jich tak, že nazí a ¹⁹zranění vyběhli z domu toho.

17. A to známo učiněno jest všechněm Židům i Řekům, bydlícím v Efezu; a spadla bázeň na ně na všechny. I ²⁰oslaveno jest jméno Pána Ježíše.

18. *Mnozí pak z věřících přicházeli, ²¹vyznávajíce se a zjevujíce skutky své.

Mat. 3, 6. 1 Jan 1, 9.

19. Mnozí také z těch, kteříž se s marnými uměními obírali²², snesše knihy o těch věcech, spálili je přede všemi; a početše cenu jejich, shledali toho padesáte tisíců peněz.

20. *Tak mocně rostlo slovo Páně a zmocňovalo se. *Izai. 55, 11.*

21. A když se to dokonalo, uložil Pavel v duchu, aby projda Macedonii a Achaii, šel do Jeruzaléma, rka: Když ²³pobudu tam, musím také i ²⁴na Řím pohleděti.

slouže k víře. 11) odpírali tomu. 12) t. náboženství křesťanském. 13) tak sloul ten muž. 14) slýchali. 15) nemalé, dosti znamenité. 16) facalátky a pásy. 17) kejklířů. 18) t. jaká jest moc Pána Ježíše a služebníka jeho Pavla, o tom dobře vím, i s svým zlým toho

okouším; ale při vás, manech svých, toho nevidím, protož vy mi na prosto nic nerozkazujte. 19) utlučení. 20) zvelebeno. 21) zpo-vidajíce. 22) t. s kouzly, hádáním z lín na rukou, z tvářt neb obličje člověka atd., s planěťstvím, snů vykládáním a jinými pověr-

DIÁNA EFEZSKA. jichž k divným šibřínkům užívali, pálením. — III. O bouřce v Efezu skrze Demetria vzniklé: 1. Kdy byla? 2. Oč? 3. Jakým způsobem ji učinil? 1: Sobě podobné buřiče svolal. 2: Před nimi toužil, že příčinou rozšiřování se čistého učení: 1. O své živnosti připraveni budou. 2. Diána i s svým příslušenstvím na nic přijde, pročez mnozí: Rozzlobili se; nestydatě křičeli; obec zbourili; tovaryše Pavlovy zjímali. 4. Jaký způsob apoštol v té bouřce zachoval? 1: Pro spokojení lidu z víry a učení svého počet vydávati chtěl. 2: Rady přátel, ač menší dary nežli on měli, uposlechl.

22. I poslav do Macedonie dva z těch, jenž mu přísluhovali, Timotea a Erasta, sám pozůstal v Azii do času.

23. Tedy stala se v ten čas nemalá bouřka ²⁵pro cestu Boží.

24. Nebo ²⁶zlatník jeden, jménem Demetrius, kterýž dělával ²⁷chrámy stříbrné modly Diány, nemalý zisk přivodil řemeslníkům,

25. Kteréž svolav, i ty, kteříž byli k těm podobných věcí dělání, řekl: Muži, víte, že ²⁸z tohoto řemesla jest živnost naše;

26. A vidíte i slyšíte, že netoliko v Efezu, ale téměř po vší Azii tento Pavel svedl a odvrátil veliké množství lidu, pravě, * že to nejsou bohové, kteříž sou rukama udělaní.

Exod. 20, 3. Lev. 19, 4, 26, 1. Deut. 5, 8, 27, 15. Žalm 97, 7. Izai. 40, 18. atd. 42, 8. Jer. 10, 3. Baruch 6. Abak. 2, 18.

27. A protože ²⁹strach jest, netoliko aby se nám ³⁰v živnosti naší přítrž nestala, ale také i veliké bohyně Diány chrám, aby za nic nebyl jmn, a aby nepřišlo k zkáze důstojenství její, kteroužto ctí všecka Azia, i světa okršlek.

28. To uslyšavše a ³¹naplnění byvše hněvem, zkríkli, řkouce: Veliká jest Diána Efezských.

29. I naplněno jest všecko město ³²rozbrojem; a valili se všickni spolu ³³na plac, pochopivše *Gáia a Aristarcha Macedonské, tovaryše cesty Pavlovy.

Niž 20, 4, 27, 2.

30. Pavlovi pak, když chtěl jíti k lidu, nedopustili učedníci.

31. Ano i někteří z předních mužů Azijských, kteříž ³⁴jemu přáli, poslavše k němu, prosili, aby se nedával do toho hluku.

32. A jedni tak, jiní jinak křičeli; nebo byla ta obec ³⁵zbourěná a mnozí nevěděli, proč se zběhli.

33. Z zástupu pak někteří Alexandra nějakého ³⁶táhli ³⁷k mluvení, kteréhož i Židé k tomu ³⁸nutili; Alexander pak pokynuv rukou, chtěl zprávu dáti lidu.

34. Ale jakž poznali, že jest Žid, i hned se stal jednotejný všech hlas, ³⁹jako za dvě hodiny, volajících: Veliká jest Diána Efezských.

nými těm podobnými věcmi, což vše Pán Bůh přísně zapovídá. Deut. 18. Ř. Perieryga. 23) se dostanu. 24) Řím viděti. 25) viz výš 18, 25. 26) zlatotepec. 27) t. obraz chrámu Diány na stříbře, neb groši stříbrném. 28) v tom řemesle záleží živnost naše. 29) Ř. nebezpečnosti jest. 30) nám částka naše v potupu neb trestání a přimlouvání nepřišla; t. když by toho na nás, že jsme bludní a marní, do-

kázáno bylo. 31) rozpálení. 32) bouřkou. 33) na rathouz. 34) byli jeho přátelé. 35) zmíchána. 36) t. jakž se rozumí toho Alexandra, o němž svatý Pavel v listu k Timoteovi psaném, zmínku činí, a na něho, že mu mnoho zlého učinil, nařiká. 1 Tim. 1, 20. 2 Tim. 4, 14. Tím pak mluventm chtěl sebe i Židy omluviti, a proti Pavlovi ještě více obec podpáliti. 37) mezi sebe. 38) strkali, hnali.

DIÁNA EFEZSKÁ. 5. Kterak ji písař spokojil? 1: Opatrně Efezským toho, o čěž se bouřili, propůjčil. 2: Z nespravedlnosti je trestal. 3: Jak mají sobě nápravu učiniti a aby se v Demetrioivu při nepletli, jich napomínal. 4. Nebezpečenství jim předkládal.

I. O odchodu svatého Pavla z Efezu do země Řecké: 1. Kdy odšel? 2. Co tam činil? 1: Kázal. 2: Nebezpečenství nastávajícímu vyhnul. 3: Některé k sobě pro bezpečnost

35. A když písař pokojil zástup, řekl: Muži Efezští! i kdož z lidí jest, ješto by nevěděl, že město Efezské ⁴⁰slouží veliké bohyni Diáně a od Jupitera spadlému obrazu?

36. A poněvadž tomu odpíráno býti nemůže, ⁴¹slušné jest, abyšte se upokojili a nic ⁴²kvapně nečinili.

37. Přivedli ste zajisté lidi tyto, kteříž nejsou ani svatokrádcové, ani ruhači bohyně vaší.

38. Jestliže pak Demetrius a ti, kteříž jsou s ním řemeslníci, mají s kým jakou při, však bývá obecný soud a jsou k tomu konšelé, ⁴³nechat jedni druhé vinní;

39. Pakli čeho jiného ⁴⁴hledáte, i toť muž v pořádném svolání obce skoncováno býti.

40. Nebo ⁴⁵strach jest, abychom nedošli nesnáze pro tu bouřku dnešní, poněvadž žádné příčiny ⁴⁶není, kterouž bychom mohli předložit, proč sme se tuto zběhli. A to pověděv, rozpustil lid.

KAPITOLA XX.

Pavel svatý plavil se až do Troady; 7. tu kázal a mládence vzkřísil; 15. odtud plavili se do Milétu; 17. tu svolal starší efezské, jimž osvědčení a napomenutí i s pohružkou učiniv, 36. s nimi se s pláčem rozžehnal.

Když pak přestala ta bouřka, povolav Pavel učedlníků a ¹požehnav jich, ^{*}vyšel odtud, aby se bral do Macedonie.

¹ Tim. 1, 3.

2. A když prošel krajiny ty a napomenutí jim učiniv mnohými řečmi, přišel do země Řecké.

3. V kterězto pobyv za tři měsíce, (kdežto Židé učinili jemu zálohy,) když se měl plaviti do Syrie, umínil navrátiti se skrze Macedonii.

4. I šel s ním Sópater Berienský až do Azie, a z Tessalonienských ^{*}Aristarchus a Sekundus a Gáius Derbeus a Timoteus; z Azianských pak Tychikus a Trofimus. *Výš 19, 28. Niž 27, 2.*

5. Ti šedše napřed, dočkali nás v Troadě.

6. My pak plavili sme se ²po velikonoci ³z Filippis a ⁴přišli sme k nim do Troady v pěti dnech a tu sme pobyli za sedm dní.

39) okolo dvou hodin. 40) jest vrátným neb kostelníkem veliké bohyně Diány a od Jupitera spadlého (obrazu). 41) náležitě. 42) přitvažlivě, opovržlivě. 43) nechat na se žalují.

44) potřebujete. 45) Ř. nebezpečenství. 46) nemáme.

1) rozžehnav se s nimi, objav je. 2) Ř. po dnech přesnic. 3) Philippis, bohaté město na

EUTYCHUS. přivzal a jiné předeslal. — II. O službě slovem i svátostí od apoštola v Troadě činěné: 1. Kdy učiněna? Času nočního. 2. Co se při ní zběhlo? 1: Věc zamoučená, skrze níž ďábel učení Boží zoškliviti chtěl. 2: Potěšená. Která to věc byla potěšená? Vzkříšení mládence. Jak se dala? 1. Apoštol sešel dolů k mrtvému. 2. Příkladem Elizeovým naň spolehl. 3. Posluchačů přítomných potěšil a mládence živého ukázav, k službám se navrátil. — III. O svolání od svatého Pavla služebníků na sněm: 1. Kdy sou svolání? 2. Odkud? 3. Kam? 4. Co se na tom sněmu dalo? *Předně*: Kázání apoštol činil,

7. Tedy ⁵ první den po sobotě, když se učedníci sešli *k lámání chleba, Pavel ⁶ mluvil k nim, maje na zejtrí jíti pryč; i prodllil řeči až do půl noci. *Výš 2, 12.*

8. A bylo mnoho světel na té síni, kdež byli shromážděni.

9. Jeden pak mládenec, jménem Eutychus, sedě na okně, jsa obtížen hlubokým snem, když tak dlouho Pavel kázal, ⁷ spě, spadl s třetího ponebí dolů; a vzat jest mrtvý.

10. I sstoupiv dolů Pavel, *zpolehl na něj a objav jej, řekl: ⁸ Nermuttež se; však duše jeho v něm jest ⁹. *3 Král. 17, 21. 4 Král. 4, 34.*

11. A vstoupiv zase na síň, lámal chléb a ¹⁰ jedl, a kázání jim učiniv dlouho až do svítání, tak odšel pryč.

12. I přivedli toho mládence živého a byli nad tím ¹¹ velice potěšeni.

13. My pak ¹² vstoupivše na lodí, plavili sme se do ¹³ Asson, odtud majíce k sobě vzíti Pavla; neb byl tak poručil, maje sám jíti po zemi.

14. A když se k nám připojil v Asson, vzavše jej, přijeli sme do Mitylénu ¹⁴.

15. A odtud plavíce se, druhý den byli sme proti Chium ¹⁵; a třetího ¹⁶ dne připlavili sme se k Sámu ¹⁷, a pobyvše v Trogyllí ¹⁸, na zejtrí ¹⁹ přišli sme do Milétu ²⁰.

16. Nebo Pavel byl umínil pomínouti Efez, ²¹ aby se nemeškal v Azii. Nebo pospíchal, by možné jemu bylo, aby byl ²² o letnicích v Jeruzalémě.

17. Tedy z Milétu poslav do Efezu, povolal k sobě starších církve.

18. Kterážto když přišli k němu, řekl jim: Vy víte od prvního

pomezi Macedonie a Tracie, od Filipa, krále macedonského, zbohacené, od něhož i jméno má, nebo prvé Dathos sloulo, od Troady 52 míle. 4) přijeli po moři. 5) v neděli; vidí se tu, že den nedělní hned za apoštolů jest zasvěcen. 1 Kor. 16, 2. 6) kázal jim, promlouval. 7) tak jsa utrápen snem. 8) nebuřte se. 9) t. jest živ. Tak mluví svatý Pavel, buď že duše do toho mládence se zase navrátila tehdáž, když on objav toho mládence, se modlil, aneb že jistou nadějí měl, že se duše jeho zase navrátí. Jako podobně Kristus Pán při oné děvečce učinil, kterouž vzkřísiti měv, že neumřela, ale spí, tak o ní pověditi ráčil. Mat. 9, 24. 10) Ř. okusil, t. pokrmu na těch hodech, kteréž při večeri Páně strojeny

bývaly, a Agapae slouly. 11) nad ním. 12) Ř. šedše k lodí. 13) Asson, město v menší Azii, jinak Apollonia. 14) Mitylene, město na ostrově, kterýž slouil Lesbos proti Azii. 15) Chius, ostrov mezi Lesbem a Sámem u prostřed ležící. 16) Ř. jiného pak (dne). 17) Samus, ostrov v moři, blízko Efezu. 18) Trogyllium, městečko na břehu Azie. 19) dostali sme se. 20) Milétus, přední město v krajinně řečené Caria, od Efezu okolo 12 mil. 21) aby času nemařil, netrůvil. 22) v svátek letnic, ke dni slavnému letnic. Ne proto pak tam šel, aby figurný ten svátek slavil, nebo věděl, že již ty figury v Kristu konec svůj vzaly, ale tou příčinou tam pospíchal, aby při takové slavnosti mnohým kázal, a někoho

SNĚM v němž: Jedno: Vypravoval o sobě, totiž: 1. O svém obcování. 2. O své věrnosti v úřadu konání, při čemž souditi: Kde a co kázával? 3. O svých utrpeních, při čemž ukázal: 1. Kde naň přijíti měla? 2. Proč, věda o nich, ustoupiti jim nechtěl? 3. Jaký jich cíl býti měl? Druhé: V tom kázání služebníkům k konání povinnosti dvojí sloužil: 1. Aby na sebe i na Boží církev pozor měli, hledíce na to: Od koho jsou k úřadu povoláni; co jim svěřeno; jaké nebezpečství od falešných

dne, v kterýžto *přišel sem do Azie, kterak sem po všecken ten čas s vámi byl, *Výš 19, 9.*

19. Slouže Pánu se vši pokorou, i s mnohými slzami, a pokušenými, kteráž na mne přicházela z úkladů židovských;

20. Kterak sem ničehéhož ²³nepominul, což by vám užitečného bylo, abych vám toho neoznámil a neučil vás vůbec zjevně, i po domích;

21. Svědectví vydávaje i Židům, i Řekům *o pokání k Bohu ²⁴a o víře v Pána našeho Ježíše Krista. *Luk. 24, 47.*

22. A aj, nyní já, ²⁵sevrín jsa Duchem ²⁶, beru se do Jeruzaléma, nevěda, co mi se ²⁷v něm má státi;

23. Než že Duch svatý po městech, kudyž sem šel, *osvědčuje mi, pravě, že vězení a ²⁸ssouzení mne očekávají. *Nřž 21, 4.*

24. Však já nic na to nedbám, aniž jest mi tak drahá ²⁹duše má, jen abych běh svůj s radostí vykonal *a ³⁰přísluhování, kteréž sem přijal od Pána Ježíše ³¹k osvědčování evangelium milosti ³²Boží. *Gal. 1, 1. 2 Tim. 4, 7. Tit. 1, 3.*

25. A aj, já nyní vím, že již více neuzříte tváři mé vy všickni, mezi kterýmiž sem chodil, ³³káže o království Božím.

26. Protož osvědčujit vám dnešní den, *žeť jsem čist od krve všech ³⁴. *1 Král. 12, 3. 2 Král. 3, 28. Ezech. 33, 6.*

27. Nebt sem ³⁵neobmeškal zvěstovati vám všeliké ³⁶radý Boží.

28. Budtež tedy sebe pilni i všeho stáda, v němžto Duch svatý ustanovil vás ³⁷biskupy, abyšte pásli ³⁸církev Boží, kteréž sobě dobyl *svou vlastní krví. *1 Kor. 1, 30. Item 6, 20. Item 7, 23. Efez. 1, 7. Kolos. 1, 20. Žid. 9, 12. 1 Petr 1, 19. Zjev. 1, 5. Item 5, 9.*

29. Nebo já to vím, že po mém odjítí ³⁹vejdou mezi vás *vlci ⁴⁰hltaví ⁴¹, kteříž nebudou odpouštěti stádu; *2 Petr 2, 1.*

získal. 23) neukryl. 24) t. jímž se k Bohu lidé obraceli. 25) připuzen, ponuknut, zažhnut. 26) t. Duch svatý mocí a dílem anobř i zjevným rozkazem svým mne ku podniknutí toho nebezpečství ponouká a jako řetězy svázaného vede. To pak nemá tak bráno býti, jako by apoštol k tomu bezděk šel, poněvadž sám o svém dobrovolném jiti tu mluvil a skutek toho potvrdil; ale takového mluvení užil pro ukázání toho, že všetečně v to nebezpečství se nevydává a jeho posluchači také v tom jeho předsevzetí jemu překážeti a od něho jemu odrazovati nemají, aby se snad nezdálo, že Duchu svatému jest odporen a předpovídáním prorockým pohrdá.

27) tam. 28) úzkostí, zámutkové. 29) život. 30) službu. 31) abych svědectví vydával. 32) Tak od skutku evangelium slove, proto že se v něm milost Boží nám podává, a ono o smíření Boha s námi lidmi zvěstuje a proto se i slovem neb přísluhováním smíření nazývá. 2 Kor. 5, 18. 33) kázání čině, zvěstuje. 34) t. zahynte-li, ne na mně, ale na vás ta vina zůstane, i pomsta za to dříve. 35) nepustil, nepominul, neukryl. 36) vůle. 37) strážné, zpráve. 38) zbor. 39) přijdou. 40) hrozní. Ř. těžčí. 41) Divná a žalostná proměna, že ne pastýři ale vlci měli na místo apoštolské vstoupiti a na stoliči svatého Pavla seděti. Není tedy než pouhá

SNĚM proroků nastává, o nichž praví: Odkud přijdou? Kam? A co zlého činiti budou? Na jeho pilnost; na Boží milost a pomoc; na odměnu budoucí, jimž se všemi svatými dána bude. 2. Aby se lakomství varovali, a k tomu jich napomínal: 1. Svým příkladem. 2. Užitek odtud jdoucím. *Potom*: Na tom sněmě společně se modlitby dály a služebníci jiní lásky k apoštolu dokazovali, jeho: 1. Litováním. 2. Líbáním. 3. Vyprovázením.

1. *Kde svatý Pavel, poslední cestu maje do Jeruzaléma, stavuškem byl?* 1. V Koum. 2. V Ródu. 3. V Pataře. 4. V Týru, kdež podlé Božího zaslíbení křesťané byli (Izai. 23, 18.),

30. *A z vás samých povstanou muži, jenž budou mluvití převrácené věci, aby obrátili učedníky po sobě. *1 Jan 2, 19.*

31. Protož bděte, v paměti majíce, že sem po tři léta nepřestával dnem i nocí s pláčem napomínati jednoho každého.

32. A již nyní, bratří, poroučím vás Bohu a slovu milosti jeho⁴², kterýžto mocen jest vzdělati vás⁴³ a dáti vám dědictví⁴⁴ mezi všemi posvěcenými.

33. *Stříbra, neb zlata, neb roucha nežádal sem od žádného.

1 Kor. 9, 12. 2 Kor. 11, 7. 11m 12, 13.

34. *Nýbrž sami víte, že toho, čehož mi kdy potřebí bylo, i těm, kteříž jsou se mnou,⁴⁵ dobývaly ruce tyto. *Výš 18, 3. 1 Kor. 4, 12. 1 Tes. 2, 9. 2 Tes. 3, 8.*

35. Vše⁴⁶ ukázal sem vám, že tak pracujíce, musíme snášeti mdlé a pamatovati na slova Pána Ježíše; nebť on řekl: Blahosla-venější⁴⁷ jest dáti, nežli bráti.

36. A to pověděv, *klekna na kolena svá, modlil se s nimi se všemi. *Nž 21, 5.*

37. I stal se pláč veliký ode všech; a padajíce na hrdlo Pavlovo, líbali jej;

38. ⁴⁸Rmoutice se nejvíce nad tím slovem, kterýž řekl, že by již více neměli tváří jeho viděti; i provodili jej až k lodí.

KAPITOLA XXI.

Připlaviv se Pavel do Cesaree k Filipovi jahnu, 11. tu slyšel proroctví o budoucím svém vězení; 13. však předce šel do Jeruzaléma 24. a tam se oholiti dal, 28. proti němuž v chrámě lid zbourěn; 32. on pak od žoldněřů vzat.

Když sme se pak ¹plavili, ²rozloučivše se s nimi, přímým oběhem přijeli sme do ³Koum, a druhý den do ⁴Ródu, a odtud do ⁵Patary.

marnost a svod samým místem apoštolským a jménem posloupnosti bez pravdy se chlubití, učení pak apoštolského ani života nemítí, ale duchem bludů, pýchy, tyranství a lakomství dýchati, i sodomským životem zapáchati. 42) *t. skrze něž se milost jeho Božská zvěstuje.* 43) *t. na Kristu, svaté církve základu.* Efez. 2, 20. 21. 22. 44) *t. věčný život.* 45) *vydělávaly.* 46) *ve všem.* 47) *t. podlé toho, že kdož to činit, ti toho, že jsou dobří statku sobě svěceného šafáři, dokazují,*

a odměn časných i věčných z milosti Boží sobě zaslukují (Zalm 112, 9. Přisl. 19, 17. Izai. 58, 7. 8. Mat. 25, 35.), anobř tou štědotou k Bohu, jenž dává všem ochotně a nic neomlouvá (Jalc. 1, 5.), se připodobňují. Luk. 6, 36. 48) Ř. bolestice.

1) pustili. 2) požehnavše. 3) Cos, Cous, Coa, těmi třmi jmény nazýván byl ostrov (v krajině jenž sloula Caria) okolo 15 mil od Milélu. 4) Rhodus, ostrov v moři okolo 9 mil od ostrovu Koum. 5) Patara, město pomořské

PROROCTVÍ O VĚZENÍ SV. PAVLA. kteříž: Duchem prorockým apoštola ssouzení předpovídali; z lásky, proti však vůli Boží, aby ustoupil, jemu radili; poctivě ho vyprovodili; Pánu Bohu se spolu s ním modlili. 5. V Ptolemaidě. 6. V Cesaree, a tu: 1: K Filipovi se dostal, kterýž: Způsobný k učení jiných byl; k hostem přívětivosti dokazoval; dcery Duchem prorockým obdařené měl. 2: O svých

2. I nalezše tu lodí, kteráž měla plouti⁶ do Fenicen, a vstoupivše na ni, plavili sme se.

3. A když se nám počal ukazovati Cyprus, nechavše ho na levé straně, plavili sme se do Syrie a připravili sme se do Týru; nebo tu měli složiti náklad z lodí.

4. A nalezše tu učedníky, pobyli sme tam za sedm dní, *kterížto pravili Pavlovi skrze Ducha⁷, aby nechodil do Jeruzaléma.

5. A když sme my vyplnili ty dni, vyšedše, brali sme se pryč a sprovodili nás všickni s ženami i s dětmi až za město; *a poklekše na kolena na břehu, pomodlili sme se.

6. A když sme se vespolek⁸ rozžehnali, vstoupili sme na lodí; a oni se vrátili domů.

7. My pak přeplavivše se od Týru, dostali sme se až do Ptolemaid; a pozdravivše tu bratří, pobyli sme u nich jeden den.

8. A na zejtrí vyšedše, Pavel a my, jenž sme s ním byli, přišli sme do Cesaree; *a všedše do domu Filipa evangelisty (kterýž byl jeden z oněch sedmi¹¹), pobyli sme u něho.

9. A ten měl čtyři dcery, panny, prorokyně¹².

10. A když sme tu pobyli za drahně dní, přišel prorok nějaký z Judstva, jménem *Agabus.

11. Tentýž k nám přišel, vzal pás Pavlův a svázav sobě ruce i nohy, řekl: Totoť praví Duch svatý: Muže toho, jehož jest pás tento, *tak Židé sváží v Jeruzalémě a vydadí v ruce pohanům.

12. A jakž sme to uslyšeli, prosili sme ho¹³ i my, i ti, kteříž byli v tom místě, aby nechodil do Jeruzaléma.

krajiny Lycie. 6) t. na níž se měli plaviti. 7) t. pomuknutí jsouce od Ducha svatého. Nemá pak tak smyšleno býti, jako by Duch svatý tuto sobě odporen byl, kterýž apoštola ku podniknutí těch ssouzení do Jeruzaléma pudil (výš 20, 22.), ale toto se dalo proto, aby apoštol v poslušnosti více zkušěn byl, a větší příčinu k strojení se ku pokušení sobě danou měl; ano i jiným aby to v známost uvedeno bylo, co apoštola Páně očekávalo. K tomu pak (jakž nejedni smyslí) tito učedníci to nebezpečnosti a ssouzení toliko apoštolovo sobě oznámené měli; toho pak, co jemu Duch svatý poručil, jak se on v tom chovati má, nevěděli, protože lásky k bližnímu dokázati chtějíce, aby tam nechodil, jemu radili, odkudž jakož poslušnosti a stálost svatého Pavla se vidí, tak také i naučení

potřebné zůstává, aby žádný pobožný, byť mu od koho koli jakými koli dary obdařeného něčto odporného Duchu svatému razeno bylo, nic proti zjevné vůli Boží sobě oznámené nečinil, ale onoho proroka často sobě připomínal, kterýž na radu jiného proroka, tu kdež mu nenáleželo, se meškal a chléb jedl a proto mizerně zahynul. 3 Král. 13, 16. atd. 8) objali. 9) Ptolemais, město ležící na břehu Palestýnské země, od Týru 5 mil. 10) Větší díl exemplářů řeckých takto text mají: Na zejtrí pak vyšedše ti, kteříž s Pavlem byli, přišli do Cesaree. 11) o nichž viz výš 6, 3. 12) t. kteréž věci budoucí předpovídaly a ne nějaké služby v shromáždění svatém konaly. Nebo apoštol pohlaví ženskému velí v takovém místě mlčeti a na znamení poddanosti hlavu zavítou míti. 1 Kor.

SV. P. V JERUZALÉMĚ. ssouzených sobě oznámeno měl. 3: Od dobrých přátel žádán byl, aby do nebezpečství nechodil. 4: Boží vůli a svou hotovost ku podnikání kříže oznámil, pročez věrní: 1. Vůli Boží místo dali. 2. Pro lepší bezpečnost apoštola zprovodili. 3. Dobrou hospodou opatřili. — II. Co se po příchodu svatého Pavla v Jeruzalémě dalo? *Jedno*: Od něho samého: 1. K svatému Jakobovi přišel. 2. Sevšemi přítomnými se vítal. 3. Bohu všecku čest svého přísluhování přivlastňoval. *Druhé*: Od domácích víry, a ti: 1. Bohu velebili. 2. Apoštola, jakou mají lidé zprávu o něm, upřímě oznámili. 3. Za rozumem těla jdouce, jemu, aby lid z toho smyslu vyvedl a jak to učiniti má, radili, i příčiny toho ukazovali. 4. Aby myšleno nebylo, že rada jejich proti prvnímu usouzení čelí (výš 15, 19.),

13. Tedy odpověděl Pavel: I co činíte, plačíte a ¹⁴trápíte srdce mé? však já netoliko svázán býti, *ale i umříti hotov jsem v Jeruzalémě pro jméno Pána Ježíše. Výš 20, 24.

14. A když nechtěl povoliti, dali sme tomu pokoj, řkouce: Staň se vůle Páně.

15. Po těch pak dnech ¹⁵připravivše se, brali sme se do Jeruzaléma.

16. A šli s námi i učedníci někteří z Cesaree, vedouce s sebou nějakého Mnázona z Cypru, starého učedníka, u něhož bychom hospodu měli.

17. A když sme přišli do Jeruzaléma, vděčně nás přijali bratří.

18. Druhého pak dne všel Pavel s námi k Jakobovi; a tu se byli všickni starší sešli.

19. Jichžto ¹⁶pozdraviv, vypravoval jim ¹⁷všecko, což Bůh skrze službu jeho činil mezi pohany.

20. A oni slyšavše to, velebili Pána; a řekli jemu: Vidíš bratře, kterak jest mnoho tisíců Židů věřících; a ti všickni jsou horliví ¹⁸milovníci Zákona;

21. Ale o toběť mají zprávu, že by ty ¹⁹vedl od zákona Mojžíšova všecky ty Židy, kteříž jsou mezi pohany, pravě, že nemají obřezovati synů, ani ²⁰zachovávatí ²¹obyčejů Zákona.

22. Což tedy činiti? Musíť zajisté shromážděno býti všecko množství; neboť uslyší o tobě, že si přišel.

23. Učiňž tedy toto, cožť povíme; mámeť tu čtyři muže, *kteríž mají slib ²²na sobě; Výš 18, 18. Lev. 27, 2. atd. Num. 6, 18. Item 30, 2.

24. Ty přijma k sobě, posvěť se s nimi a náklad učiň s nimi, aby oholili hlavy své; i zvědí všickni, že to, což slyšeli o tobě, nic není; ale že i sám ty chodíš, ostříhaje Zákona.

25. Z strany pak těch, kteříž z pohanů uvěřili, *my sme ²³psali, usoudivše, aby tohoto ničeho ²⁴nešetřili, toliko aby se varovali modlám obětovaného, a krve, a udáveného, a smilstva. Výš 15, 19.

26. Tedy Pavel přijav k sobě ty muže, na druhý den, posvětiv se s nimi, všel do chrámu *a vypravoval o vyplnění dní²⁵

11, 5. Item 14, 34. 1 Tim. 2, 12. 13) t. z lásky zlého jemu nepřáve. Tou však radou jako i svatý Petr (Mat. 16, 22.) Bohu odporní byli. 14) Ř. potírajíce neb zdrobujíce. 15) schránivše, sklídívše své věci. 16) objev, přivítav.

17) Ř. podlé jednoho každého. 18) následovníci. 19) Ř. učil odstoupení. 20) Ř. choditi. 21) ustanovení. 22) t. nazarejství. Num. 6. 23) k nim poslali. 24) neostříhali, nezachovávali. 25) t. podlé toho, že ti, kdož se do

JETÍ vstříc tomu vycházeli. *Třetí:* Od cizích, a to: Jedno: Od Židů; ti pak: SV. PAVLA. 1. Město proti apoštolu zbourili. 2. Všetečně naň sáhli a jako by chrám zapálil, volali. 3. Z učení i z skutku zlého (nepravě však naň sečteného) jej vinnili. 4. Bez vyslyšení zamordovati ho chtěli. *Druhé:* Od pohana, a ten: 1. Božím řízením apoštola vysvobodil. 2. Lid spokojiti chtěje, svázati apoštola rozkázal. 3. Kdo jest

toho posvěcení, až i obětována jest obět za jednoho každého z nich.

Num. 6, 13.

27. A když se vyplniti mělo dní sedm, ²⁶ Židé někteří z Azie uzřevše jej v chrámě, zbourili všecken lid a vztáhli naň ruce,

28. Křičíce: Muží Izraelští, ²⁷ pomozte; totoť jest ten člověk, kterýž proti lidu, i Zákonu, i místu tomuto všecky všudy učí a k tomu i ²⁸ pohany uvedl do chrámu a poškrvnil svatého tohoto místa.

29. (Nebo byli viděli prvé Trofima Efezského s ním v městě, kteréhož domnívali se, že by Pavel do chrámu uvedl.)

30. Takž se zbourilo všecko město a zběhli se lidé; a uchopivše Pavla, táhli jej ven z chrámu; a hned zavřiny sou dvěře.

31. A když jej chtěli zamordovati, povědino hejtmanu ²⁹ vojska, že se bouří všecken Jeruzalém;

32. Kterýžto hned pojav s sebou žoldnéře a setníky, ³⁰ přiběhl na ně. A oni uzřevše hejtmana a žoldnéře, přestali bítí Pavla.

33. Tedy přistoupiv hejtman, dosáhl ho *a rozkázal svázati dvěma řetězy; a ptal se: Kdo jest a co učinil. *Výš 8, 11.*

34. V zástupu pak jedni tak, jiní jinak křičeli; a nemoha nic jistého zvědětí pro hluk, rozkázal jej vésti do ³¹ vojska.

35. A když přišel k stupňům, nahodilo se, že nesen byl od žoldnéřů pro ³² násilé lidu.

36. Nebo šlo za ním množství lidu, křičíce: *Zahlaď jej.

Ně 22, 22.

času nějakého dobrovolně Pánu Bohu k sloužení zvláštnímu posvěcovali, musili po přeběhlutí toho času knězi o tom oznámiti a oběti Bohu obětovati. *Num. 6, 13. atd.* Toto pak předsevzetí apoštolovo někteří učitelé církve schvalujíce, praví, že těm, jenž zůstávali pod Zákonem, učiněn jest, jako by také pod Zákonem byl. 1 Kor. 9, 20. Jiní pak na větším díle k nesprostnosti, z níž sám někdy svatého Petra trestal (Gal. 2, 11.), jemu to přičítají a to ukazují, že i tuto měl sobě tak udatně počínati, jako i tam, když nechtěl k vůli Židům Tita obřezati. Gal. 2, 3. Příčiny pak toho, že ten skutek apoštolův za nechvalitebný býti soudí, tyto mají: 1. Že tento svatý Pavel nejen toliko vlasy nazarejství svého oholil, jako to někdy v Cenchreis učinil (výš 18, 18.) a tím z svého slibu propuštění došel, ale ještě i oběti, kteréž po obětování Kristovu u vůni sladkosti Oteci nebeskému (Efez. 5, 2.) místa v církvi míti neměly, tuto obětoval. 2. Že se to ne při

počátku zjevení evanjelium dalo, ješto by toho něteo pro mdlé u víře učiněno býti musilo, ale když již (jakž se smyslí) tříměcítma let po všem světě evanjelium hlásáno bylo, to se teprv zběhlo. Protož kteříž z Židů na svém neustupně stáli, více z své zarytosti, nežli z mdloby to činili. 3. Že toho skutku ten cíl byl, aby apoštol to, že figury a ceremonie Zákona zachovávány býti mají, ukázal a tak Židy zatvrdil v bludu utvrzoval. 4. Že i sám Bůh těch rádeů rady tu zmátl a tomu předsevzetí nepožehnal, ale toho, že se mu nelíbilo, potvrdil. 26) t. jakž někteří smyslí, když ti dnové neb téhodnové k svému dokonání přicházeli, kteříž od obětování v snopích obilí, do svátku letnic, k němuž apoštol pospíchal (výš 20, 16.), počítáni byli. Aneb jakž i jiní tak vykládají, slyšání mohou býti dnové ti na dny poslední letniční neb ochtáb letnic. 27) *relujte, držte.* 28) *Ř. Řeky.* 29) *lidu služebného, žoldnéřů.* 30) *vyběhl mezi ně.* 31) *stanů, ležení, tá-*

OBRANA SV. PAVLA. a co učinil, jeho se doptával. 4. Volnost jemu k mluvení dal.

I. Zpráva od apoštola nepřátelům nendvidicím ho pro odstoupení od náboženství jejich a kázání pohanům učiněná: 1. Z jakého národu pošel? 2. Kde jest vychován. 3. Od koho a čemu se učil? 4. Jakého náboženství a jak v něm horlivý býval? 5. Jak se křesťanskému náboženství protivil, k němuž již přistoupil. 6. Od koho, kdy, kde a jak k tomu

37. A když měl již uveden býti do vojska Pavel, řekl hejtmanu: ³³Mohu-li co promluvíti k tobě? Kterýž řekl: Umíš řecky?

38. Nejsi-liž ty ten Egyptský³⁴, kterýž si před těmito dny³⁵ byl bouřku učinil a vyvedls na poušť ty čtyři tisíce³⁶ mužů těch lotrů?

39. I řekl Pavel: Ját jsem člověk Žid *tarsenský, neposledního města v Cilicii obyvatel; protož prosím tebe, dopušt mi promluvíti k lidu. *Výš 9, 11. Níž 22, 3.*

40. A když mu on dopustil, Pavel stoje na stupních, pokynul rukou na lid; a když se veliké mlčení stalo, mluvil k nim židovsky, řka:

KAPITOLA XXIII.

Pavel svatý počet činí před lidem z svého učení i života; 21. ale pro zmínku o pohanech všickni se zbouřili proti němu.

Muži bratří a otcové, poslechněte této mé¹ před vámi² omluvy.

2. (Uslyševše pak, že by k nim mluvil židovským jazykem, tím raději mlčeli.) I řekl:

3. *Já zajisté jsem muž Žid, narozený v Tarsu, městě cilickém, ale vychován sem v tomto městě u noh† Gamalielových³, vyučený s pilností zákonu⁴ otcovskému, horlivý jsa milovník Boha, jakož i vy všickni podnes jste. **Výš 9, 11. Item 21, 39. 2 Kor. 11, 22. †Výš 5, 34.*

4. *Kterýž sem se této⁵ cestě protivil až k smrti, svazuje a dáváje do žaláře i muže i ženy. *Výš 8, 3. Item 9, 1. Níž 26, 10. 1 Kor. 15, 9. Gal. 1, 13. 1 Tím. 1, 13.*

5. Jakož i biskup svědek mi toho jest, i⁶ všickni starší, od nichž i listy k bratřím⁷ vzav, šel sem do Damašku, abych i ty, kteříž tam byli, svázané přivedl do Jeruzaléma, aby byli trápeni;

6. I stalo se, když sem se bral cestou a přibližoval k Damašku, okolo poledne, že pojednou s nebe obklíčilo mne světlo veliké;

7. I padl sem na zem a slyšel sem hlas, an mi dí: Saule, Saule, proč mi se protivíš?

8. A já odpověděl sem: Kdo jsi, Pane? I řekl ke mně: Ját jsem Ježíš Nazaretský, *kterémuž ty se protivíš. *Zach. 2, 8. Mat. 10, 40. Jan 13, 20.*

boru. 32) dav. 33) sluší-li, smím-li, jestli mi svobodné? 34) viz Jozefovu Antiquit. knihu 20., kap. 12. 35) kterýž před těmito dny zbouřil lid a vyvedl. 36) mordéřů.

1) k vám. 2) počtu vydání. 3) viz Luk. 10, 39. 4) vlasti své. 5) sektě, jednotě, t. tomuto náboženství. 6) všecken úřad, všechna rada. 7) t. k jejich tovaryšům tyranům, neb

ZLOST náboženství přiveden byl. 7. Skrze koho sobě, že jest k apoštolství povolán, oznámené měl, i pokřtěn byl. 8. Že ne o své újmě, ale z vůle Boží pohanům kázání činil, při čemž dotýká: 1: Kdy mu to Bůh činiti rozkázal? 2: Kde? 3: Jak se to dalo? 4: Proč Židů měl nechati a pohanům kázati? 5: Jak on to poručení Boží přijal a co mu Bůh k tomu říkal? — II. Věci některé při tom zbledlé, když apoštol zprávu o sobě dával, nebo: 1. Židé se naň více rozzlobili a usmrcení jeho žádostivi

9. Ti pak, kteříž se mnou byli, světlo zajisté viděli a přestrašení jsou; ale hlasu ⁸toho, kterýž se mnou mluvil, neslyšeli⁹.

10. I řekl sem: Pane, což mám činiti? A Pán řekl ke mně: Vstana, jdiž do Damašku; a tuť tobě bude povědino všecko, což jest ¹⁰uloženo, aby ty činil.

11. A že sem byl ¹¹oslnul od ¹²blesku světla toho, za ruce jsa veden od těch, kteříž se mnou byli, přišel sem do Damašku.

12. *Ananiáš pak nějaký, muž pobožný podlé Zákona, svědectví maje ode všech přebývajících v Damašku Židů, Výš 9, 10.

13. Přišel ke mně a stoje, řekl mi: Saule bratře, prohlédni! A já hned té chvíle ¹³pohleděl sem na něj.

14. On pak řekl: Bůh otců našich ¹⁴vyvolil tě, aby poznal vůli jeho a užířel spravedlivého tohoto ¹⁵a slyšel hlas z úst jeho.

15. Nebo svědkem jemu budeš u všech lidí toho, což si viděl a slyšel.

16. A protož nyní, ¹⁶co prodléváš? Vstana, pokřti se a obmej hříchy své, *vzýváje jméno Páně. Joel 2, 32. Řím. 10, 13.

17. *Stalo se pak, když sem se navrátil do Jeruzaléma ¹⁷a modlil sem se v chrámě, že sem byl u vytržení mysli; Výš 9, 26.

18. I viděl sem jej ¹⁸, an ¹⁹dí ke mně: Pospěš a vyjdi rychle z Jeruzaléma; neboť nepřijmou svědectví tvého o mně.

19. A já řekl sem: Pane, oniť vědí, ²⁰že sem já do žaláře dával a ²¹bil sem ²²v školách ty, kteříž věřili v tebe.

20. *A když vylévali krev Štěpána, ²³svědka tvého, já také sem ²⁴tu stál a přivolil sem k usmrcení jeho; a ostříhal sem roucha těch, kteříž jej mordovali. Výš 7, 58.

21. A Pán řekl mi: *Jdi; neboť já ku pohanům daleko pošli tebe. Výš 9, 15. Item 13, 2. Gal. 1, 15. Efez. 3, 7. 1 Tim. 2, 7. 2 Tim. 1, 11.

22. I poslouchali ho až do toho slova; a tu hned pozdvihli hlasu svého, řkouce: *Zahlaď z země takového; neboť nesluší jemu živu býti. Výš 21, 36.

23. A když oni křičeli a metali s sebe roucha a prachem házeli v povětrí,

do jejich škol. 8) jeho, t. Ježíšova. 9) viz výš 9, 7. 10) nařizeno, t. od Boha. 11) viděti nemohl. 12) Ř. slávy. 13) hodiny. 14) nastrojil, oddělil, k tomu způsobil. 15) t. Krista. 16) proč meškáš? 17) t. po čtrnácti letech po svém obrácení. Gal. 2, 1. 18) t. Krista Pána, kterýž se mnou na cestě

mluvil. 19) řkoucího, pravícího. 20) a protož jako by řekl: Není možné podlé mého soudu, než žeť oni aspoň mým příkladem sobě to náboženství, jemuž sem se já někdy z neznámosti prolivil (1 Tim. 1, 13.), oblíbí a k němu přistoupí. 21) těžkost sem činil. 22) po zbořích. 23) mučedníka. 24) přítomen

ANANIÁŠ BISKUP. byli. 2. Hejtman dobrou věc učinil, že jej vychválil; zlou pak, že nevinného trestati chtěl. 3. Apoštol právy a svobodami římskými i svou nevinností se hájil. 4. Setník rozum těla, kterýž ne na to, co jest spravedlivého, ale co jest užitečného hledí, prokázal. 5. Apoštol trestání zničil. 6. Hejtman lidí a ne Boha se bál.

I. *Zlost Židů v tomto pronešená*, že: 1. Na zprávě Pavlově upřímé z učení i z života vydané přestati nechťeli. 2. Biskup, maje nad spravedlností ruku držeti, beze všeho

24. Rozkázal jej hejtman uvesti do ²⁵ vojska a kázal jej biči ²⁶ mrskati, aby zvěděl, pro kterou příčinu na něj tak křičí.

25. ²⁷ A když jej svázali řemením, řekl Pavel setníkovi, jenž tu stál: Sluší-liž vám člověka Římana²⁸ a neodsouzeného mrskati?

26. To uslyšav setník, přistoupě k hejtmanu, pověděl jemu, řka: Viz, co chceš činiti; nebo člověk tento jest Říman.

27. A přistoupiv hejtman, řekl mu: Pověz mi, jsi-li ty Říman? A on řekl: A já jsem.

28. I odpověděl hejtman: Já sem za ²⁹ veliké peníze toho ³⁰ měšťanství dosáhl. Pavel pak řekl: Ale já sem se i narodil Říman.

29. Tedy ihned odstoupili od něho ti, kteříž jej měli ³¹ trápati; ano i hejtman bál se, zvědět, že jest Říman, a proto že jej byl kázal svázati.

30. Na zejtrí pak, chtěje zvědět jistotu, z čeho by jej vinili Židé, propustil jej³² z pout a rozkázal, aby se sešli ³³ biskupové i všecka ³⁴ rada jejich; i vyvedl Pavla a postavil před nimi.

KAPITOLA XXIII.

Na zejtrí znovu Pavel mluvil k lidu a starším; 6. k farizeům se přiznal; 7. z toho přišla bouřka mezi Židy; 16. úklad lstivý proti Pavlovi zjeven hejtmanu, 23. kterýž poslal Pavla v noci do Cesaree k vládaři.

Medy Pavel ¹ pohleděv pilně na to ² shromáždění, řekl: Muži bratří, *já všelijak s dobrým svědomím³ obcoval⁴ sem před Bohem až do dnešního dne. Niž 24, 16.

2. *Tedy biskup Ananiáš kázal těm, kteříž u něho stáli, aby jej bili v ústa⁵. 3 Král. 22, 24. Jer. 20, 2. Jan 18, 22.

3. Pavel pak řekl jemu: Budeť tebe bítí Bůh, stěno zbilená⁶; a ty sedíš, soudě mne vedlé Zákona a proti Zákonu velíš mne bítí?

byl a schvaloval usmrcení jeho. 25) stanů. 26) Ř. mučiti, trápati. 27) a když ho natáhli neb roztáhli (aby ho mrskali) řemením. 28) t. svobod římských užívajícího. Nebo ponevadž z Tarsu posel (výš v. 3.), nemíní toho, jako by z Říma rodem byl, ale že těch práv a svobod jako Římané užívati mohl. 29) Ř. v mnohou hlavu neb velikou summu. 30) svobod toho města. 31) mučiti. 32) z vězení. 33) knížata kněžská. 34) úřad.

1) vzezřev tuze, obrátiv oči své. 2) radu. 3) t. před lidmi. Neboť nemíní toho, jako by nikdá proti Bohu nic neprovinil a s svou

spravedlností před Bohem ostáti mohl; ponevadž jinde to vyznal, že ačkoli do sebe nic zlého nevěděl, však že skrze to spravedliv před Bohem nebyl (1 Kor. 4, 4.), ale to ukazuje, že se před lidmi bez úhony choval. 2 Kor. 1, 12. 4) aneb sloužil sem Bohu. 5) t. proto, že o svém šlechetném obcování a Bohu sloužení svobodně vypravovav, soudy jejich nepravé býti ukazoval a k tomu titulů slavných, jimž biskup spolu s sobě podobnými navylk a jichž žádostiv byl (Mat. 23, 7.), jim neřádal. 6) t. pokrytce. Podob. Mat. 23, 27. Nic pak tento skutek apoštolův proti učení

OCHRANA práva bítí jej rozkázal. 3. Maje sobě osvědčenou pomstu, nic se neulekl, ani BOŽÍ. nenapravit. 4. Někteří z pochlebenství biskupu domlouvali apoštolu. — II. Divná Boží péče a ochrana při apoštolu prokázána, nebo Pán Bůh: 1. Neprátele jeho rozdvoužil, a to, aby ho někteří zastávali, způsobil. 2. Skrze hejtmana jako z hrdla vlkům jej vychvátíl. 3. Nočním časem ho potěšil. 4. Úklady jemu od nepřátel činěné skrze

4. Ti pak, kteříž tu stáli, řekli: Biskupu Božímu zlořečíš?

5. I řekl Pavel: Nevědělt sem, ⁷bratří, byť biskupem byl; psánoť jest zajisté: *Knížeti lidu svého nebudeš zlořečiti. *Exod. 22, 28.*

6. A věda Pavel, že tu byla jedna⁸ strana saduceů a druhá farizeů, zvolal ⁹v radě: Muži bratří, *já jsem farizeus, syn farizeův; †pro naději a z mrtvých vstání já ¹⁰tuto k soudu stojím.

**Niž 26, 5. Filip. 3, 5. †Niž 24, 21. Item 26, 6.*

7. A když on to promluvil, stal se rozbroj mezi farizei a saducei, a rozdvoujilo se množství.

8. *Nebo saduceové praví, že není vzkříšení, ani anděla, ani ducha; ale farizeové obě to vyznávají. *Mat. 22, 23. Mar. 12, 18. Luk. 20, 27.*

9. I stal se křik veliký; a povstavše¹¹ učitelé strany farizejské, ¹²zastávali ho, řkouce: *Nic sme zlého nenalezli na tomto člověku; protož buď že mluvil jemu duch, neb anděl, ¹³nebojume s Bohem.

Niž 25, 25. Item 26, 31.

10. A když veliký rozbroj vznikl, obávaje se hejtman, aby Pavel nebyl od nich roztrhán, rozkázal žoldnérům sjíti dolů a vychvátiti ho z prostředku jejich a vésti do vojska.

11. *V druhou pak noc, ¹⁴postaviv se při něm Pán, řekl: ¹⁵Budiž stálý, Pavle; nebo jakož si svědčil ¹⁶o mně v Jeruzalémě, tak musíš svědčiti i v Římě.

Výš 18, 9.

12. *A když byl den, sšedše se někteří z Židů, ¹⁷zapřísáhli se s klátbou, řkouce, že nebudou jísti, ani píti, až zabijí Pavla.

Niž verš 21.

Kristovu nečelí, kterýž po udeření v jedno lice druhého nasazovati velí. *Mat. 5, 39.* Nebo Kristus Pán tím učením neporoučel, aby jeho věrní nešlechtnosti přehlídali a křivdy sobě učiněné majíce, nic o to neříkali; ale aby z jednoho pokušení do druhého se strojili, hněvu se přemoci nedali, sami se nemstili, anobřz dobrodiní činěním zlé přemáhali. *Rím. 12, 21.* Nad to apoštol neřekl toho z netrpělivosti neb z hněvu a utrhaní bližnímu, ale činil to z své povinnosti, jejíž i ta částka byla, aby hříchy lidem oznamoval a za ně pomsty osvědčoval, nýbrž činil to příkladem svého Pána, kterýž v podobné při onomu řekl: Mluvil-li sem zle, vydej svědectví o zlém, pak-li dobře, proč mne tepeš? *Jan 18, 23.* Smyslí pak, že tato pohružka od apoštola biskupu tomu učiněná k splnění svému s částky v krátkém času přišla, když při začátku války židovské, od Manaima, vůdce židovského, ukrutně zamordován byl. 7) Někteří smyslí, že to mluvení apoštolské jest důtklivé, a opácní smysl mající: ironia. Jako by takto řekl: Kdo by na

to mysliti uměl, aby tento měl býti biskupem, poněvaž toho, což k tomu místu náleží, nic nečiní? Nebo jestli že jest biskupem, proč pokojně pře neslyší? Proč tomu, kdož svou při vede, v řeč vskakuje? Proč bez uvážení pře obžalovaného nemilostivě tepe? A protož já při tom člověku jiného necítím, než že jest mrzutý pokrytec a pravdy nepřítel, sic jinak není mi to neznámé, že se vrechnosti rádné zlořečiti nemá. *Exod. 22, 28.* Jiní pak z Jozefa dovodíce, jací tehdaž časové a roztržky v nich byly, smyslí, že ten Ananiáš biskupem nebyl; protož apoštol vida, že on sobě to místo všetečně osobuje a práva Božská i lidská převrací, tak jemu pravil, že o tom jeho biskupství nic nevěděl. A ten smysl podobnější se býti zdá. 8) *díl, částka.* 9) *v tom shromáždění.* 10) *obžalován sem, soud trpím.* 11) *zákonníci.* 12) *Ř. bojovali (o něj.)* 13) *zda s Bohem válčiti chceme?* 14) *ukázav se jemu.* 15) *doufej, buď udatný, zmužilý, dobré myslí, doufánlivý.* 16) *o věcech mne se dotýkajících.* 17) *učinivše hromadu, přísahou zavázali se pod nejvyšší klátbou.*

ÚKLADOVĚ mládenečka vyjevil. 5. Setníka, aby mu byl povolen nastrojil. SV. PAVLOVI UČINĚNI. 6. Hejtmana s užitkem apoštolovým zpravoval, aby: 1: Přivě-
tivě se k mládenci tomu ukázal. 2: Rady dobré i mladšího
uposlechl. 3: Opatrnosti zvláštní užil, kterak by Pavla při hrdle zachoval a Židů ne-
zbouřil. 4: Odvésti jej poručil. 5: Psání o něm učinil, v němž zavřel: 1. Kde je a komu

13. A bylo jich více než čtyřiceti, kteříž se byli tak ¹⁸ spikli.

14. Kterížto přistoupivše k biskupům a k starším, řekli: Prokle-
tím ¹⁹ prokleli sme se, že neokusíme ničehéhož, dokudž nezabi-
jeme Pavla.

15. Protož vy nyní dejte věděti hejtmanu ²⁰ s svolením vsí rady,
aby jej zítra k vám přivedl, jako byste nětco ²¹ jistšího chtěli zvě-
děti ²² o jeho věcech; my pak prvé nežliť se k vám přiblíží, hotovi
jsme jej zabiti.

16. Slyšev pak syn sestry Pavlovy o těch úkladech, odšel a
vsed do vojska, pověděl Pavlovi.

17. Tedy zavolav Pavel k sobě jednoho z setníků, řekl: Doved
mládence tohoto k hejtmanu; neboť má jemu nětco pověditi.

18. A on pojav jej, vedl k hejtmanu a řekl: Vězeň Pavel za-
volav mne, prosil, abych tohoto mládence přivedl k tobě, že by
měl nětco mluvíti s tebou.

19. I vzav jej hejtman za ruku a odstoupiv s ním soukromí,
otázal se ho: Co jest to, ješto mi máš oznámiti?

20. Tedy on řekl, že ²³ uložili Židé prositi tebe, aby zítra do
rady uvedl Pavla, jako by nětco jistšího chtěli vyzvěděti o něm.

21. Ale ty ²⁴ nepovoluj jim; neboť úklady činí jemu více než
čtyřiceti mužů z nich, kteříž se zapřísáhli s klátbou, že nebudou
ani jísti ani píti, až jej ²⁵ zabijí, a jižť jsou hotovi, čekajíce ²⁶ na
odpověď od tebe.

22. Tedy hejtman propustil toho mládence, přikázav, aby žád-
nému ²⁷ nepravil, ²⁸ žes mi to oznámil.

23. A zavolav dvou setníků, řekl jim: ²⁹ Připravte žoldněřů dvě
stě, aby šli až do Cesaree, a jezdců sedmdesáte a ³⁰ drabantů dvě
stě k třetí hodině na noc.

24. I hovada ³¹ přiveďte, aby vsadíce na ně Pavla, ve zdraví jej
dovedli k Felixovi vládaři.

25. Napsav jemu i list v tento rozum:

26. Klaudius Lyziáš výbornému vládaři Felixovi ³² vzkazuje po-
zdravení.

27. *Muže tohoto javše Židé, hned zamordovati měli, kteréhožto
já, přispěv s houfem žoldněřů, vydřel sem, zvěděv, že jest Říman.

Vjš 21, 32.

18) spuntovali. 19) zakleli, zavázali. 20) Ř.
s radou. 21) místnějšího. 22) o tom, což se
jeho dotýče. 23) na tom zůstali. 24) nedejž
se jim namluviti. 25) zahladí. 26) na to,
jakou jim dáš odpověď, na poselství, na slib.

27) neprondšel. 28) že mu. 29) přistrojte.
30) knechtů. 31) přihotujte. 32) t. jakž
někteří píší, kterýž služebníkem císaře Klaudia
býval a potom od něho byl osvobozen, i k této
důstojnosti přiveden; anobřž pln neřádu a

LYZIÁŠ. psal? 2. Co psal? 1: Jakého byl rodu sv. Pavel. 2: Jak obeování bez ouhony před lidmi vedl. 3: Co jej a od koho potkalo. 4: Proč ho k tomu hejtmanu poslal? Proč hejtman, ač člověk nešlechtný byl, však řízením Božím: S apoštolem laskavě rozmlouval; že jeho při chce slyšeti, ochotně se ohlásil; místem poctivějším nežli šatlavou jej opatřiti poručil.

I. *Žaloba na svatého Pavla před Felixem vedená*: 1. Kdo jeho žalobníci byli? 2. Jaký při tom způsob zachovali? 1: Úlisně k sobě v přístupu Felixi nakloňovali. 2: Od pochlebenství začavše, lžmi žalobu dokonali: 1. Že jest apoštol jako nějaké morové pověří

28. *A chtěje zvědět, z čeho by jej vinili, uvedl sem ho ³³ do rady jejich. Vjš 22, 30.

29. I shledal sem, že na něj žalují *o nějaké ³⁴ pohádky Zákona jejich, a že nemá žádné viny, pro kterouž by byl hoden smrti neb vězení. Nž 25, 19.

30. A když mi povědíno o úkladech, kteréž o něm skládali Židé, ihned sem jej poslal k tobě; přikázav také i těm žalobníkům, aby což mají proti němu, oznámili před tebou. Měj se dobře.

31. Tedy žoldněři, jakž jim poručeno bylo, pojavše Pavla, přivedli jej v noci do ³⁵ Antipatridy;

32. A na zejtrí, nechavše jízdných, aby s ním jeli, vrátili se ³⁶ do vojska.

33. Oni pak přijevše do Cesaree a dodavše listu vladaři, Pavla také postavili před ním.

34. A přečta list vladař, otázal se ho, z které by krajiny byl; a zvěděv, že jest z Cilicie³⁷,

35. Řekl: Budu tě slyšeti, když tvoji žalobníci také přijdou. I rozkázal ho ostříhati ³⁸ v domě Heródesově.

KAPITOLA XXIV.

Pavel svatý proti žalobě Židů před vladařem odpovídal; 10. potom s ním vladař pokojně často mluvil, 26. marně darů od něho očekáváje.

Po pěti pak dnech sstoupil biskup *Ananiáš s staršími a s nějakým Tertullem řečníkem, kteřížto ¹ oznámili před vladařem, co měli proti Pavlovi. Vjš 23, 2.

2. A když povolán byl, počal naň žalovati Tertullus, řka:

3. Kterak mnohý pokoj způsoben jest nám skrze tebe, a mnohé věci v tomto národu výborně se ² dějí skrze tvou opatrnost, to my i všelijak i vsudy ³ se všim děkováním vyznáváme, výborný Felix.

4. Ale abych tě déle nezaměstknával, prosím, vyslyšíš nás maličko podlé obyčeje přívětivosti své.

krve vylévání i darů přijímání (Nž 24, 26.) žádostivý byl; avšak i toho Bůh naklonil, aby se teď k jeho apoštolu ochotně ukázal. Viz o tom Felixovi Joseph. Antiquit. lib. 20. kap. 9. Item 11. 33) před starší. 34) otázky. 35)

Antipatris, město v Palestýnské zemi, od Jeruzaléma 4 neb 5 mil, od Cesaree 6. 36) do tábora, do ležení. 37) t. z Tarsu, města hlavního cilického. Vjš 22, 3. 38) Ř. v rathouze. 1) postavili se před vladařem proti Pavlovi.

OBRANA SV. PAVLA. škodlivý a buřič obcí. 2. Kacíř a od církve odtrženec. 3. Chrámů poškrvnil, čehož všeho dovozovati chtěli: Lyziášem, na něhož tu žalovali; svým svědectvím, a tak stranou odpornou i svědkové býti chtěli. — II. Obrana svatého Pavla, v níž: 1. Přístup pěkný k vládaři sobě učinil. 2. Ze všech tří nářků se vyvozoval; z prvního nářku tímto: 1. Časem krátkým, v němž by takového města nemohl zrotit. 2. Cílem svého příchodu, a ten byl, ne aby bouřil, ale aby Bohu sloužil. 3. Odvoláním se na svědectví svých žalobníků, že ho nikdež při zlém skutku nezastali; z druhého pak nářku, t. z kacířství se očišťoval: 1. Vydáváním počtu z víry: V koho věří, jak i proč? 2. Ukazováním na své šlechetné obcování z víry jdoucí; třetí pak nářek, totiž zprznění chrámu z sebe svozoval: 1. Že tu dávno nebyl a tak ho, nejsa přítomen, poškrvnil nemohl. 2. Cílem svého do města příchodu. 3. Svým se Bohu posvěcením, kteráž chrámů

5. Nalezli sme zajisté muže tohoto ⁴ nešlechetného a vzbuzujícího různice mezi všemi Židy po všem světě a ⁵ vůdci té *sekty Nazaretské;
Níž 28, 22.

6. Jenž také i o to se pokoušel, aby chrámů *poškrvnil, a kteréhožto ⁶ javše, vedlé Zákona svého chtěli sme souditi. Vjš 21, 28.

7. Ale přišed hejtman Lyziáš s mocí velikou, ⁷ vzal ho z rukou našich;

8. Rozkázav, aby žalobníci jeho šli k tobě, od něhožto ty sám budeš moci, ⁸ vypytaje se, zvědět o všem o tom, z čeho my jej vinníme.

9. A k tomu se ⁹ přimluvili i Židé, pravíce, že to tak jest.

10. Tedy Pavel odpověděl, když mu návěští dal vládař, aby mluvil: Od mnohých let věda tebe býti soudcím národu tomuto představeným, s lepší myslí k tomu, což se mne dotýče, ¹⁰ odpovídati budu;

11. Poněvadž ty můžeš to věděti, že není tomu dní více než dvanácte, jakž sem přišel do Jeruzaléma, abych se ¹¹ modlil.

12. A aniž mne našli v chrámě s někým se hádajícího aneb činícího roty v zástupu, ani v školách, ani v městě;

13. Aniž toho prokázati mohou, což na mne nyní žalují.

14. Ale totot před tebou ¹² vyznávám, že podlé ¹³ té cesty, kterouž nazývají kacířstvím, tak sloužím Bohu ¹⁴ otců, věře všemu, což koli psáno jest v Zákoně a v prorocích;

15. Maje naději v Bohu, že bude, jehož i oni čekají, vzkříšení z mrtvých i spravedlivých i nespravedlivých.

16. *Sám pak ¹⁵ o to pracuji, abych měl svědomí bez úrazu před Bohem i před lidmi ¹⁶ vždycky.
Vjš 23, 1.

17. Po mnohých pak letech přišel sem, *almužny ¹⁷ nesa ¹⁸ národu svému, a oběti.
Vjš 11, 29. Řím. 15, 26. 2 Kor. 9, 1.

18. *Při čemž mne našli v chrámě očištěného, ne s zástupem, ani s bouřkou, někteří Židé z Azie,
Vjš 21, 24.

2) řídí. 3) s mnohou vděčností přijímáme, oblibujeme. 4) Ř. jedovatého, nakažujícího. 5) hejtmana. 6) popadše, dostavše. 7) vydřel. 8) posoudě. 9) přihlásili, přiznali. 10) zpravu

dávám. 11) Ř. klaněl. 12) k tomu se přiznávám. 13) toho učení aneb té sekty. 14) vlastní své. 15) a tak se chovati hledím. 16) po všecken čas. 17) Ř. čimě. 18) krajanům svým.

FELIX. nezprznilo. 4: Odvoláváním se na své žalobníky, kteříž k němu nic nepřivedli. — III. Způsob Felixův k svatému Pavlovi prokázáný: *Předně*: Dobrý, a to v tom: 1. Že jeho při do jiného času odložil, až by jí lépe vyrozuměl. 2. Vězení mu polehčil. 3. K němu lidem choditi dopustil. 4. Kázání jeho poslouchal, a to: 1: O Kristově osobě i úřadu. 2: O povinnosti každého člověka. 3: O posledním soudu. *Potom*: Zlý: 1. Že ulekna se Pavlova kázání, nic nenapravit. 2. Pod zástěrou náboženství, lakomství svého hledal. 3. Ukojiti chtěje Židy, kteréž prvé nejednou zdráždil, Pavla v vězení nechal. I. *Dílo dáblové*, kteréž konal v sočení na apoštola a jemu záloh činění: 1. Kdy je

19. Kteríž by měli ¹⁹tuto také před tebou státi a žalovati, měli-li by co proti mně;

20. Aneb nechať tito sami povědí, našli-li na mně jakou nepravost, když sem stál v radě;

21. Leč to jedno promluvení, že sem zavolal stoje mezi nimi: *Pro vzkříšení z mrtvých já k soudu potažen sem dnes od vás.

Vyš 23, 6. Niž 28, 20.

22. A vyslyšav to Felix, odložil jim, řka: ²⁰Až bych o té ²¹cestě něteco místnějšího vyzvěděl, když hejtman Lyziáš sem přijede, ²²posoudím té pře vaší.

23. *I poručil setníkovi, aby Pavla ostříhal a polehčil mu vězení a nebránil žádnému ²³z přátel jeho posluhovati jemu aneb navštěvovati ho.

Niž 27, 1. Item 28, 16.

24. Po několika pak dnech přišed Felix z Druzillou²⁴, manželkou svou, kteráž byla Židovka, zavolal Pavla a slyšel od něho o víře v Krista.

25. A když on vypravoval o spravedlnosti a o zdržlivosti a o budoucím soudu, ²⁵ulekl se Felix a odpověděl: Nyní odejdi, a ²⁶v čas příhodný povolám tě.

26. Při tom pak nadál se, že jemu Pavel dá nějaké peníze, aby jej propustil; pročež i tím častěji, povoláváje ho, mluvíval s ním.

27. Po dvou pak letech měl po sobě náměstka Felix, Porcia Festa; a chtěje se zalíbiti Židům²⁷ Felix, nechal Pavla v vězení.

KAPITOLA XXV.

Pavel svatý před Festem při svou vyvodil, 21. až se i k císaři odvolal; 24. potom Festus králi Agrippovi o Pavlovi zprávu dal.



edy Festus vladařství ujav po třech dnech, přijel z Cesaree do Jeruzaléma.

19) také přítomni býti. 20) J. máje povědomost jistou cesty té. 21) sekteř. 22) Ř. převzím. 23) z známých. Ř. z jeho. 24) t. dcerou onoho Heródesa krále (výš 12, 1.), a sestrou toho Agrippy, posledního krále židovského, o němž se zmínka činí (niž 25, 13.), ženou přenešlechetnou. 25) ulekna. 26) když budu míti chvíli příhodnou. 27) Nebo veliké nešlechetnosti a ukrutenství za svého úřadu provozoval, pro něž (jakž Tacitus svědčí), hrdlo jemu od Pallanta, bratra jeho, sotva

obhájeno bylo; tou tedy příčinou milostí nakloniti chtěje k sobě Židy, nevinného svatého Pavla v vězení nechal. Takť bezbožní často činívají, že s nebezpečstvím hrdla pobožných se míří a spolu se slezou, jako Heródes s Pilátem, majíce Krista ukřižovati, se spokojili (Luk. 23, 12.), ano i Druzillin otec, věda, an se to Židům líbí, že svatého Jakuba zamordovati dal, svatému Petrovi tolikéž učiniti umnil. Výš 12, 3.

FESTUS. činil? Při Festovém příjezdu. 2. Kde? V Jeruzalémě. 3. Skrze koho? Skrze duchovní lidi. — II. Dílo věčného Pána Boha, kterýž: 1. Festa nastrojil, aby Židům k vůli nebyl; ale jim právem živu býti rozkázal. 2. Apoštola tak zpravoval, aby na něm úhony nepřátelé nenalezli, ale klam sobě v ústa vecpaný měli. 3: Moudrostí apoštola k odpovídání obdařiv, Festovi šiky zmátl. 4. Festa k tomu užil, aby zlost židovskou

2. I oznámili jemu biskup a přednější z Židů, co mají proti Pavlovi, a prosili ho,

3. Žádající té milosti proti němu, aby jej kázal přivesti do Jeruzaléma; zálohy učinivše jemu, aby ho zabili na cestě.

4. Ale Festus odpověděl, že má Pavel ostříhán býti v Cesaree, a on sám že tudíž tam přijede.

5. Protož (řekl) kteříž z vás mohou, nechť tam také se vypraví spolu se mnou; a jest-li jaká vina na tom muži, nechat naň žalují.

6. A pobyv mezi nimi nic více než deset dní, jel do Cesaree; a druhého dne posadiv se na soudné stolicí, kázal Pavla přivesti.

7. Kterýžto když byl přiveden, obstoupili jej ti, jenž byli přišli z Jeruzaléma Židé, mnohé a těžké žaloby proti Pavlovi vedouce, kterýchž nemohli dovesti;

8. Když on při všem mírnou zprávu dával, *že ani proti zákonu židovskému, ani proti chrámu, ani proti císaři nic neprovinil.

Výš 24, 12. Niž 28, 17.

9. Ale Festus, chtěje se Židům zalíbiti, odpověděl, řekl Pavlovi: Chceš-li jíti do Jeruzaléma a tam o to souzen býti přede mnou?

10. I řekl Pavel: Před stolicí císařovou chci státi a tam souzen býti; Židům sem nic neublížil, jakož i ty dobře to víš.

11. *Nebo jestližeť jím v čem ubližuji, aneb nětco smrti hodného sem spáchal, neodpírámť umříti; a pakliž nic toho není, z čehož mne oni vinní, žádnýť mne jim nemůže dáti; k císaři se odvolávám.

Niž 28, 18.

12. Tehdy Festus promluviv s radou, odpověděl: K císaři se odvolal? k císaři půjdeš.

13. A po několika dnech král Agrippa¹⁰ a Bernice přijeli do Cesaree, aby pozdravili Festa.

14. A když tu za mnoho dní pobyli, oznámil Festus králi o Pavlově při, rka: *Muž nějaký zanechán jest od Felixy v vězení;

Výš 24, 27.

15. *O kterémž, když sem byl v Jeruzalémě, oznámili mi biskupové a starší židovští, žádající na něj ortele.

Výš v. 2.

16. Kterýmž sem odpověděl, že není obyčej Římanům vydati člověka na smrt, prvé nežli by ten, na kohož se žaloba děje,

1) povolati. 2) hrozně. 3) Ř. nesouce, přednášející. 4) když on počet neb omluvu svou činil, (pravě): že sem ani proti zákonu židovskému, ani proti chrámu, ani proti císaři nic neprovinil. 5) zachovati. 6) stojím. 7) o tom výborně. 8) darovati. 9) na císaře. 10) t. syn onoho Heródesa Agrippy, jehož smrt hroznou vypsál evangelista výš 12, 23.; Bernice

pak byla jeho sestra, kteráž nejprvé za svého strejce Heródesa, Chalcijského krále, potom pak za Polemona, Cilického krále, se vdala; s nímž však se rozloučivši, svého bratra, tohoto Agrippy, se přidržela a v podezření u mnohých byla, že se neřádně s ním chovala. Před takovýmihle neřádnými lidmi tento věrný služebník Boží při věsti musil. 11) darovati; t.

AGRIPPA, Agrippovi králi vyjevil. 5. Domácími různicemi pravdy vyvrátiti nedopustil. 6. Apoštolu slib učiněný, že i před králi bude o něm svědčiti a kázati, skutečně naplnil (výš 9, 15.), při čemž viděti: 1: Kde to kázání apoštol činil? 2: Kterým lidem? 3: Čím Festus jemu posluchače k bedlivému poslouchání nastrojil? Předkládáním zlosti židovské proti němu čelící; vydáváním svědectví jeho nevinosti.

I. *Vydání počtu od apoštola z svého učení i života*: 1. Komu ten počet činil? 2. Jaký

přítomné měl žalobníky ¹³ a volnost k odpovídání na to, z čehož by byl obviňován.

17. A protož když se byli sem sešli, hned beze všeho meškání druhý den posadiv se na soudné stolici, rozkázal sem přivesti toho muže.

18. Jehožto žalobníci tu stojíce, z ničeho ¹⁴ takového nevinili ho, čehož sem já se domníval.

19. *Ale o ¹⁵ nějaké otázky při tom svém náboženství měli s ním nesnáz a o jakémsi Ježíšovi ¹⁶ mrtvém, o kterémž jistil Pavel, že jest živ.

Výš 23, 29.

20. ¹⁷Já pak maje tu při v pochybnosti ¹⁸, řekl sem: Chtěl-li by jíti do Jeruzaléma a tam o ty věci souzen býti.

21. A když se on odvolal, aby byl chován k ¹⁹soudu Augustovu ²⁰, kázal sem ho hlídati, až bych jej poslal k císaři.

22. Tedy Agrippa řekl Festovi: Chtěť bych i já rád člověka toho slyšeti. A on řekl: Zítřa ho uslyšíš.

23. Na zejtrí pak, když přišel Agrippa a Bernice ²¹s velikou slávou a vešli ²²na síň s hejtmany a s lidmi nejznamenitějšími města toho, k rozkázání Festovu přiveden jest Pavel.

24. I řekl Festus: Králi Agrippa a všickni muži, kteříž jste tuto s námi, vidíte tohoto, za nějžto všecko množství Židů prosili mne i v Jeruzalémě i zde, křičíce, že takový ²³ nemá více živ býti.

25. *Já pak shledav to, že nic hodného smrti neučinil, však když se sám k Augustovi odvolal, ²⁴umínil sem jej tam poslati.

Výš 23, 9. Niž 26, 31.

26. O němž, co bych jistého napsal Pánu svému, ²⁵nevím; protož sem jej teď přivedl před vás a zvláště před tebe, králi Agrippa, abych vyptaje se, věděl, co psáti.

27. Nebo zdá mi se to neslušné býti, poslati vězně a ²⁶pře jeho neoznámiti.

KAPITOLA XXXVI.

Před králem Agrippou Pavel svatý světle Krista vyznával; 31. král pak a vladař srozuměli, že žádné spravedlivé úhony Židé na Pavlovi nemají.

Potom Agrippa řekl Pavlovi: Dopouštíš se, aby sám za sebe promluvil; tedy Pavel vztáh ruku, 'tuto zprávu dával.

někomu k úlosti potupiti. 12) dáti utratiti. 13) Ř. a místo k obhajování sebe měl strany obviňování. 14) tak velikého, znamenitého. Ř. žádné viny nepřednesli. 15) jakés. 16) kterýž

dávno umřel. 17) já pak nevěda co činiti při té otázce. 18) t. té otázce nerozuměje. 19) Ř. rozeznání, uznání. 20) t. Nerónovu; nebo tím slovem Augustus, nejen Augustus Octavius,

AGRIPPA, způsob při tom zachoval? Za Boží dobrodiní to sobě položil, že soudce jeho věci povědomého měl; běh života svého na dvě rozdělil: *Jedno*: Na čas přeběhlý před obrácením, při čemž ukazuje: 1. Jak se před lidmi od mladosti choval? 2. Kterého náboženství býval? při čemž dotkl i příčiny svého před soudem postavení přítomného. 3. Co zlého křesťanům činil? 1: Do vězení dával. 2: Příčinou jejich smrti byl. 3: Mnohým k tomu, aby učení čistého odvolávali a Kristu zlořečili, posloužil. *Druhé*: Na čas svého obrácení, o němž svědčí: 1. K jakému náboženství přistoupil, i pro

2. Na všechny ty věci, z kterýchž mne vinní Židé, králi Agrippe, za šťastného se počítám, že dnes před tebou odpovídati mám.

3. A zvláště proto, ²poněvadž si ty povědom všech těch, kteříž u Židů jsou, obyčejů a otázek; protož prosím tebe, vyslyšíš mne trpělivě.

4. O ³životu mém hned od mladosti mé, jaký byl od počátku v národu mém v Jeruzalémě, vědí všickni Židé;

5. Měvše mne prvé z dávna v dobré známosti (kdyby chtěli svědectví vydati), kterak vedlé ⁴nejjistší sekty v našem náboženství *byl sem živ, farizeus. *Vyš 23, 6. Fil. 3, 5.*

6. *A nyní pro naději toho zaslíbení, kteréž se stalo otcům našim od Boha, stojím, ⁵soudu jsa poddán; *Gen. 3, 15. Item 22, 18.*

Item 26, 4. Item 49, 10. Deut. 18, 15. 2 Král. 7, 12. Žal. 132, 11. Izai. 4, 2. Item 7, 14. Item 9, 6. Jer. 23, 5. Item 33, 15. Ezech. 34, 23. Item 37, 24. Dan. 9, 24. Mich. 5, 2.

7. K kterémužto zaslíbení dvanáctero pokolení naše, sloužice Bohu ustavičně dnem i nocí, naději má, že přijde, pro kteroužto naději žalují na mne Židé, ó králi Agrippe!

8. ⁶A tak-liž se to od vás za nepodobné k víře soudí, že Bůh křísí mrtvé?

9. ⁷Ačť i mně se zdálo, že by mi náležité bylo, proti jménu Ježíše Nazaretského mnoho odporného činiti.

10. *Jakož sem i činil v Jeruzalémě; a mnohé z svatých já sem do žalářů dával, vzav moc od biskupů; a když měli mordování býti, ⁸já sem pomáhal ortele vynášeti. *Vyš 8, 3. Item 9, 1.*

Item 22, 5. Gal. 1, 13. 1 Kor. 15, 19. 1 Tim. 1, 13.

11. A po všech školách často je trápě, přinucoval sem, aby ⁹se rouhali; a ¹⁰náramně rozlítiv se na ně, ¹¹protivil sem se jim, až i do jiných měst na to sem jezdil.

12. A v tom když sem šel do Damašku s mocí a s poručením biskupů,

13. O poledni na cestě, ó králi, uzřel sem, *ano světlo s nebe, jasnější nad blesk slunečný, obklíčilo mne i ty, kteříž se mnou šli. *Vyš 9, 3. 22, 6.*

za jehož času narodil se Kristus Pán, ale i jiní císařové jmenováni byli a do dnešního dne se jmenují, jako i to slovo Cesar netoliko Juliovi ale i jiným nejvyšším v říši monarchům se připisuje. 21) s velikým apparátem, komonstvem, nádherností. 22) do soudnice. 23) takového nesluší živiti. 24) usoudil sem. 25) Ř. nemám. 26) viny.

1) tento počet, tuto omluvu činil. 2) někteří exemplářové řečti takto mají text: Poněvadž vím, že jsi povědom. 3) obcování. 4) nejgrun-
tovnější, nejpřednější jednoty. 5) soud trpě.
6) což za věc k víře nepodobnou? 7) také
mně. 8) výpovědi potvrzoval; skrze mne ortel
vynášin byl. Vyš 22, 20. 9) odvolávali. 10)
vztěka se, pošetiv se. 11) veliké těžkosti činil

KÁZANÍ SV. PAVLA PŘED AGRIPPOU. ně pokušení měl? v. 6, 7, 8. 2. Kdy, kde, od koho, jak a k čemu povolán byl? 3. Kde, komu a co kázával? 1: Ku pokání a nesení jeho ovoce lidu napomínal a proto i jat byl, v. 21. 2: Z Písem svatých k víře v Krista sloužil, že on měl: Umřítí; z mrtvých vstáti; Židy i pohany slo- vem svým i Duchem svatým osvěcovati. — II. Způsob nepřátel apoštolových, kterýž za- chovali při vydání od něho počtu z obočování jeho i učení, nebo: 1. Moudrostí těla byvše naduti, jeho mluvení z moudrosti Boží pošlé k bláznovství přičtli, čemuž však on odepřel.

14. A když sme my všickni na zem padli, slyšel sem hlas mlu- vící k sobě a řkoucí židovským jazykem: Saule, Saule, ¹² proč mi se protivíš? tvrdot jest tobě proti ¹³ ostnům se zpěčovati.

15. A já sem řekl: I kdo jsi Pane? A on řekl: Já jsem Ježíš, kterémuž ty se protivíš.

16. Ale vstaň a stůj na nohách svých; nebo protoť sem se tobě ukázal, ať bych tebe ¹⁴ učinil služebníkem a svědkem i těch věcí, kteréž si viděl, i těch, v kterýchžto ¹⁵ ukazovati se budu tobě;

17. Vysvobozuje tebe z lidu tohoto i z pohanů, k nimž tě nyní posílám.

18. ¹⁶ Otvíráti oči jejich, aby se obrátili od temnosti *k světlu a z moci ¹⁷ ďábelské k Bohu, aby tak hříchů odpuštění a díl s po- svěcenými vzali skrze víru, kteráž jest ve mne.

Izai. 42, 6. Item 60, 1. Luk. 2, 32.

19. A protož, ó králi Agrippa, nebyl sem ¹⁸ nevěřící tomu nebe- skému vidění;

20. Ale nejprv těm, kteříž jsou *v Damašku a v Jeruzalémě, i po vší krajině Judské, potom i pohanům zvěstoval sem, †aby po- kání činili a obrátili se k Bohu, ¹⁹ skutky hodné činíce pokání.

**Výš 9, 20. †Výš 2, 38. Item 3, 19. Item 17, 30. Jer. 18, 8. Ezech. 18, 21. Item 33, 14.*

Mat. 3, 2. Item 4, 17. Item 9, 13. Mar. 16, 12. Luk. 13, 3. Item 24, 47. Řím. 2, 4.

2 Petr 3, 9. Zjev. 2, 16. Item 3, 18.

21. *A pro tu příčinu Židé javše mne v chrámě, ²⁰ pokoušeli se rukama svýma zamordovati;

Výš 21, 31.

22. Ale s pomocí Boží ještě až do dnešního dne stojím, vydá- vaje svědectví i malému i velikému, nic jiného nevypravuje, než to, což proroci a Mojžíš ²¹ zvěstovali, že se mělo státi;

23. *Totiž že měl Kristus trpěti, a z mrtvých vstana, ²² první †zvěstovati světlo lidu tomuto ²³ i pohanům. *Mat. 16, 21. †1 Kor. 15, 20.

Kolos. 1, 18. Zjev. 1, 5.

24. ²⁴ To když od sebe promluvil Pavel, Festus hlasem veli- kým řekl: Blázníš, Pavle, mnohé tvé umění k bláznovství tebe přivodí.

25. On pak řekl: Nebláznímť, výborný Feste; ale slova pravdy a ²⁵ středmosti mluvím.

26. Víť zajisté o těch věcech král, před kterýmž svobodně

sem, sháněl sem se po nich. 12) co? 13) ostnu. 14) ustovil, zřídil. 15) zjevím, ukáži. 16) aby otvíral oči jejich a obracel (je.) 17) satanovy.

18) nevěrný, neposlušný, nepovolný. 19) to což sluší na lidi kající. Mat. 3, 8. 20) chtěli mne. 21) předpověděli. 22) on nejprve. 23) t.

AGRIPPA. 2. Kázání jeho, kteréž se vkořeňovati počalo, v sobě i v jiných utlačovali.
3. Pravdou přemoženi byvše, svědectví jeho nevinności vydávali.

Plavení se Pavla svatého do Říma k císaři: 1. S kým se plavil? 2. Kudy? 3. Co se při tom zběhlo? 1: Julius od Boha milostí k apoštolu jest nakloněn, a apoštol též mu víru

mluvím; nebo mám za to, žeť ho nic z těchto věcí tajno není, poněvadž se toto nedálo pokoutně.

27. Věříš-li, králi Agrippa, prorokům? vím, že věříš.

28. Tedy Agrippa řekl Pavlovi: ²⁶Téměř by mne k tomu naklonil, abych byl křesťanem.

29. A Pavel řekl: Žádal bych od Boha, abyste i poněkud i zcela, netoliko ty, ale všickni, kteříž slyší mne dnes, byli takoví, jakýž já jsem, kromě okovů těchto.

30. A když to Pavel promluvil, vstal král i vladař a Bernice, i ti, kteříž s nimi seděli.

31. A odšedše na stranu, mluvili spolu, řkouce: *Nic hodného smrti neb vězení nečiní člověk tento. *Vjš 23, 9. Item 25, 25.*

32. Agrippa pak Festovi řekl: Mohl propuštěn býti člověk tento, kdyby se byl neodvolal k císaři.

KAPITOLA XXVII.

Pavel svatý k Římu se plavil velmi nebezpečně; 22. potom potěšoval přítomných, pravě, že vlas s hlavy jejich nezhyne, 41. ačkoli potom lodí od vln roztrhána byla.

A když bylo ¹usouzeno, abychom my se plavili do Vlach, poručen jest i Pavel i někteří jiní vězňové setníku, jménem Juliovi, kterýž byl nad houfem Augustovým.

2. Tedy všedše na lodí ²adramitenskou, abychom se plavili podlé krajín Azie, pustili sme se na moře; a byl s námi *Aristarchus macedonský z Tessaloniky. *Vjš 19, 29. Item 20, 4. Kolos. 4, 10.*

3. Druhý pak den připravili sme se k Sidónu; a tu Julius přívětivě se maje ku Pavlovi, *dopustil mu, aby jda k přátelům, u nich měl ³pohodlí. *Vjš 24, 23. Níž 28, 16.*

4. A berouce se odtud, ⁴plavili sme se podlé Cypru, proto že byli větrové nám odporní.

5. A tak přeplavivše se přes moře Cilické a Pamflické, přišli sme do Myry, města Lycického⁵.

6. A tu našed setník bárku alexandrinskou, kteráž měla plouti do Vlach, uvedl nás na ni.

7. A když sme za mnoho dní znenáhla se plavili a sotva přijeli proti ⁶Gnydum, proto že vítr nám bránil, i podjeli sme Krétu podlé ⁷Salmóny;

židovskému. 24) a když počet vydával, tu omluvu učinil. 25) zdravého rozumu. 26) poněkud by mne na to navedl.

1) na tom zavřino. 2) Adramitium, město

v Mysii, téměř naproti Mitylénu. 3) opatření. 4) podjeli sme Cypr, uhnuli sme se na pravo k ostrovu. 5) t. krajiny té, kteráž slove Lycia. 6) ostrov naproti Azii. 7) Salmone, město na

PLAVENÍ SV. PAVLA
DO ŘÍMA.

zachoval, že neušel. 2: Apoštol Božím návěstím o nebezpečnosti předpovídal a k užívání zřízených prostředků sloužil. 3: Setník radou Boží pohrdna, sobě i jiným k mnohému zlému posloužil.

8. A sotva ji pomíjeti mohše, přijeli sme na jedno místo, kteréž slove Pěkný břeh⁸, od kteréhožto nedaleko bylo město Lasea.

9. Když pak drahný čas přešel, a již bylo nebezpečné plavení; (neb již byl i⁹ púst pomínul), napomínal jich Pavel,

10. Řka jim: Muží, vidím, že s ublížením a s mnohou škodou netoliko nákladu a lodí, ale i¹⁰ životů našich toto plavení bude.

11. Ale setník více věřil zprávci lodí a marináři, nežli tomu, co Pavel pravil.

12. A když nebylo tu příhodného¹¹ přístavu, kdež by pobyli přes zimu, mnozí tak radili, aby se předce pustili odtud, zda by jak mohli, přijedouce do Fenicen, přes zimu tu pobytí na břehu Kréty, kterýž leží¹² k větru nešpornímu a k větru více než západnímu.

13. A když počal vítr víti od poledne, za to měli, že se¹³ budou umíněnou cestou držeti, ale pustivše se, jeli blízko¹⁴ Kréty.

14. ¹⁵Po neveliké pak chvíli udeřil¹⁶ na ně vítr¹⁷ bouřlivý půlnoční, kterýž slove¹⁸ Euroklidon.

15. A když lodí zachváčena byla a nemohla odolati větru, pustivše ji po větru, tak sme¹⁹ se vezli.

16. A v běhu snešení byvše pod jeden ostrov neveliký, kterýž slove Klauda, sotva sme mohli obdržeti člun u bárky.

17. Kterýžto zdvihše, pomoci užívali, podpásavše bárku; a bojíce se, aby neuhodili na²⁰ místo nebezpečné, spustivše plachtu, tak se plavili.

18. A když bouře vichrová námi velmi zmítala, na druhý den náklad z lodí²¹ metali ven;

19. A třetí den i to nádobí bárce potřebné²² svýma rukama vyházeli sme.

20. A když ani slunce se neukázalo, ani hvězdy za mnoho dní, a bouře²³ vždy větší nastávala, již byla všecka naděje o vysvobození našem odjata.

21. A když²⁴ sme již byli hladem velmi ztrápeni, tehdy stoje Pavel u prostřed nich, řekl: Měli ste zajisté, ó muží, uposlechnouce mne, nehýbati se od Kréty a tak²⁵ uvarovati se nebezpečnosti tohoto a škody.

ostrově Kréty. 8) t. v opačném smyslu, proto že nepřístupný byl, jakž se tomu rozumí z verše 12., kterýž svědčí, že nebylo na něm příhodného přístavu. 9) a ten púst býval na podzim. Levit. 23, 27. 10) duš, hrdel. 11) portu. 12) t. břeh. 13) jim již tak diti bude,

jakž umyslili. Ř. že uložení drží. 14) mimo Krétu, podjeli Krétu. 15) ale tudíž valil se. 16) Ř. na ni, t. na Krétu, tak že je s lodí pryč snesl. 17) násilný. 18) Euroaquilo, vítr tuhý mezi polednem a východem. 19) neseni byli. 20) vír. Ř. syrtes. 21) Ř. metání, neb

NEBEZPEČENSTVÍ 4: Apoštol z nepovolnosti tovaryše své trestal. 5: Budoucím zachováním hrdel je těšil. 6: Svou důvěrnost k Bohu jim předkládal. SV. PAVLA. 7: Kam se mají dostat, jim oznamoval. 8: Skrze mnohá nebezpečství k splnění sobě učiněného slibu i s jinými se bral. 9: Marináři z nedověry a bázně ujítí chtěli. 10: Apoštol jiných cest, než je Bůh vyměřil, k zachování hrdel jim užívati nedal. 11: Žoldnérii dověřivše se Bohu, člun pustili, jehož v nebezpečství užívati mohli. 12: Apoštol k užívání pokrmů s oznámením příčin toho i svým příkladem všechněm pří-

22. A i nyní vás napomínám, abyste dobré mysli byli; neboť ²⁶ nezahyne žádný z vás kromě bárky samé.

23. Nebo této noci ²⁷ ukázal mi se anděl Boha toho, jehož já jsem a kterémuž sloužím,

24. Řka: Neboj se, Pavle, před císařem máš státi; a aj, ²⁸ dalt tobě Bůh všecky, kteříž se plaví s tebou.

25. Protož buďte dobré mysli, muži; neboť věřím Bohu, žeť se tak stane, jakž jest mi mluveno.

26. * Mámeť ²⁹ se pak dostat na nějaký ostrov. Nřž 28, 1.

27. A když již byla čtrnáctá noc a my ³⁰ se plavili ³¹ po moři Adriatickém, okolo půlnoci, domnívali se plavci, že by se ³² jim okazovala krajina nějaká.

28. Kterížto spustivše do vody olovnici, našli hlubokost dvadcíti ³³ loktů; a odjevše odtud maličko, opět spustivše olovnici, našli hlubokost patnácti loktů.

29. A bojíce se, aby na místa ³⁴ skalnatá neuhodili, spustivše z bárky čtyři kotve, žádali, aby den byl.

30. Když pak ³⁵ chtěli marináři uteci z bárky a pustiti člun do moře pod zámyslem, jako by chtěli od předku lodí kotve roztahovati,

31. Řekl Pavel setníkovi a žoldnérům: Nezůstanou-li tito na lodí, vy nebudete moci zachováni býti.

32. Tedy žoldnérii utínali provazy u člunu a pustili jej, aby ³⁶ pryč plynul.

33. A když již ³⁷ dnělo, napomínal Pavel všech, aby pojedli, řka: Již jest tomu dnes čtrnáctý den, jakž očekávajíce, trváte lační, nic nejedouce.

34. Protož ³⁸ prosím vás, abyste pojedli, ³⁹ neboť to k zachování vašeho zdraví slouží; * žádnéhoť zajisté z vás vlas s hlavy nepadne.

1 Král. 14, 45. 2 Král. 14, 11. Mat. 10, 30. Luk. 12, 7.

35. To pověděv a vezma chléb, * díky vzdával Bohu přede všemi; a rozlomiv, počal jísti.

1 Král. 9, 13. Mar. 6, 41. Jan 6, 11.
Řím. 14, 6. 1 Kor. 10, 30. 1 Tim. 4, 5.

36. A tak potěšeni byvše všickni, pojedli i oni.

škodu činili. 22) my sami. Ř. samoručně. 23) nemalá se válila. 24) Ř. byl hlad veliký. 25) Ř. získati tuto těžkost neb křivdu, t. uvarujíce se této těžkosti a škody, míti toho zisk. 26) Ř. škoda neb ztráta duše žádná nebude z vás. 27) přišel ke mně. Ř. postavil se, stál u mne. 28) daroval; t. k vůli tobě a žádosti tvé hrdlo jim šenkuje a při životu

je zachová. 29) vyvržení bítí, vypadnouti. 30) Ř. sem i tam zmítání neb nesení byli. 31) řečeném Adria, Ř. po Adria. 32) Ř. k nim přibližovala; t. jakž obyčejně po vodách se plavicím zdá, jako by se hory a vrchové pohybovali. 33) kročeji, sáhů. 34) ostrá, drsnatá neb kamenitá nevypadli. 35) byli by rádi utekli; obmysleli pak to, zdali by jak

OCHRANA BOŽÍ. tomným sloužil. 13: Boží ochraně se dověřivše, pro oblehčení lodí ven potravu metali. 14: Žoldnéři nové nebezpečnosti i apoštolu vzbudivše, zle se mu za dobrodiní odměniti chtěli. 15: Bůh i mezi nepřátely k zachování svých setníka našel.

I. *Uzdravení od svatého Pavla otce Publiova na ostrově Melita, a tu souditi: Předně: Jaký způsob Melitané před tím skutkem k apoštolu zachovali? 1. Dobrý, totiž že přívětivosti k němu dokázali; tak i v. 7. 2. Zlý, totiž: 1: Že za příčinou připětí se k jeho ruce ještěrky sobě jej zle vykládali. 2: Nedočkavše toho, čehož se nadáli, příliš důstojně o něm*

37. Bylo nás pak všech ⁴⁰ osob na lodí dvě stě sedmdesáte a šest.

38. A nasyceni byvše pokrmem, oblehčovali bárku, vysypajíce ⁴¹ pšenici do moře.

39. A když byl den, nemohli ⁴² země viděti, než ⁴³ okřídli nějaké znamenali, ano má břeh, k němuž myslili, kdyby jak mohli přistati s lodí,

40. A vytáhše kotvy, pustili se po moři, rozpustivše také provazy pravidl; a zdvihše plachtu k větru, táhli se k břehu;

41. *Ale když trefili na to místo, kdež se dvoje moře schází, tu se ⁴⁴ zastavila lodí; a přední konec lodí uváznutý stál, nehýbaje se, zadní pak konec ⁴⁵ lámal se násilím vln. 2 Kor. 11, 25.

42. Tedy žoldnéři radili, aby vězně zmordovali, aby jim některý, vyplyna, neutekl.

43. Ale setník chtěje zachovati Pavla, ⁴⁶ nedal toho učiniti; i rozkázal těm, kteříž mohli plynouti, aby se pustili nejprv do moře a vyplynuli na zem.

44. Jiní pak aby na dskách plynuli; a někteří na těch ⁴⁷ kusích lodí. I takž se stalo, že všickni zdraví vyšli ⁴⁸ na zemi.

KAPITOLA XXVIII.

Na ostrově z vod mořských vypluvše, dobře se měli; 5. Pavel divy činil; 17. potom v Římě před staršími omlouval se; 23. Krista kázal po dvě léta pořad.

A

* tak zachování byvše, ¹ teprv poznali, že ostrov ten sloul ² Melita. Vjš 27, 26.

2. Lidé³ pak toho ostrova velikou přívětivost k nám ukázali. Nebo zapálivše hranici dřev, přijali nás všechny pro děšť, kterýž v tu chvíli byl a pro zimu.

3. A když Pavel sebral drahně roždí a kladl ⁴ na oheň, ⁵ ještěrka utíkajíc před horkem, připíala se k ruce jeho.

4. A když uzřeli lidé toho ostrova, ano ještěrka⁶ visí u ruky jeho, řekli jedni druhým: Jistě člověk tento jest vražedník; neb ač z moře vyšel, však pomsta Boží nedá jemu živu býti.

mohli. 36) Ř. odpadl. 37) rozednívalo se. 38) napocínám. 39) Ř. nebo k vašemu zdraví jest. 40) Ř. duší. 41) Ř. obilé. 42) poznati země té. 43) díl ostrovu nějakého. 44) uvázla.

45) troskotat se. 46) odrazil je od jich předsevzetí. 47) zlomcích. 48) na zem.

1) tehdy. 2) Melita, ostrov mezi Sicilií a Afrikou, od Kréty 200 mil. 3) Ř. barbari,

UZDRAVENÍ PUBLIOVA OTCĚ. smyslili. *Potom*: Jak se ten skutek dál? 1. S modlitbami. 2. S vzkládáním rukou. *Naposledy*: Co se po tom skutku při apoštolu zběhlo? 1. Dána jemu příčina k rozšiřování slávy Boží. 2. Vděčnost jest k němu prokázána. 3. Cesta do Říma jest od něho spolu s jinými vykonána. — II. Věci některé při svatém Pavlovi staly: *Nejprv*: Před Římem: 1. Někteří od Boha byvše nastrojeni, proti němu vyšli a jej potěšili. 2. On toho dobrodiní užil ku posilnění k dalším pracem.

5. *Ale on strásl tu ještěrku do ohně, a nic se jemu zlého⁷ nestalo. *Mar. 16, 18. Luk. 10, 19.*

6. Oni pak očekávali že oteče, aneb padna,⁸ pojednou umře; a když toho dlouho čekali a viděli, že se mu nic zlého nestalo,⁹ změnivše se, pravili, *že jest on Bůh. *Vjš 14, 12.*

7. Na těch pak místech měl popluží¹⁰ kníže toho ostrova, jménem Publius, kterýžto přijav nás k sobě, za tři dni přátelsky u sebe v hospodě choval.

8. I přihodilo se, že otec toho Publia ležel, *maje zimnici a¹¹ červenou nemoc, k němuž všed Pavel a pomodliv se, †vložil na něj ruce a uzdravil jej. **Mat. 8, 14. Mar. 1, 30. Luk. 4, 38. †Mar. 16, 18.*

9. A když se to stalo, tedy jiní, kteříž na ostrově tom nemocní byli, přistupovali a byli uzdravováni.

10. ¹²Ctili nás pak velice a když sme se měli pryč plaviti, nakladli nám na loď toho, čehož potřebí bylo.

11. A po třech měsících plavili sme se na bárce alexandrinské, kteráž tu byla na tom ostrově přes zimu, mající za¹³ erb Kastora a Polluxa.

12. A když sme přijeli do¹⁴ Syrakusis, zůstali sme tu za tři dni.

13. A odtud okolo plavíce se, přišli sme do¹⁵ Regium. A po jednom dni, když vál vítr od poledne, druhý den přijeli sme do¹⁶ Puteolos.

14. Kdežto nalezše bratří, žádání sme byli od nich, abychom pobyli u nich za sedm dní; a tak sme se k Římu brali.

15. Odkudž když o nás uslyšeli bratří, vyšli proti nám až na rynek¹⁷ Appiův a ke Třem¹⁸ krémám, kteréžto¹⁹ uzřev Pavel, poděkoval Bohu a počal býti²⁰ dobré mysli.

16. A když sme přišli do Říma, setník dal vězně v moc hejtmanu²¹ vojska; *ale Pavlovi dopuštěno, aby sám bydlil s žoldněrem, kterýž ho ostříhal. *Vjš 24, 23. Item 27, 3.*

17. I stalo se po třech dnech, svolal Pavel muže přední z Židů; a když se sešli, řekl jim: *Muži bratří, já nic neučiniv proti lidu, ani proti obyčejům otcovským, jat jsa, z Jeruzaléma vydán sem v ruce Římanům, *Vjš 21, 11. Item 24, 12. Item 25, 8.*

18. Kteríž²² vyslyševše mne, chtěli mne propustiti, proto že žádné viny hodné smrti na mně nebylo.

pohané. Tak níž. 4) Ř. na hranici. 5) had jedovatý. 6) šelma. 7) netrpěl nic zlého. 8) náhle. 9) změnivše myšlení své. 10) nejprřednější muž. 11) ouplavici. 12) Ř. mnohou ctí ctili nás. 13) znamení. 14) Syracuse, město přední v Sicílii při břehu mořském ležící, od ostrovu

Melity 40 mil. 15) Rhegium, město při pomězi vlaském. 16) Puteoli, město v Kampanii, od studnic neb teplých vod jméno mající. 17) Appiův rynek, píše, že jest městečko od Říma vzdálené cestou jednoho dne. 18) hospodám. 19) t. bratří. 20) doufánlivé, okřál v duchu

SKUTKOVÉ S. APOŠTOLŮ. XXVIII.

KÁZANÍ SV. PAVLA
V ŘÍMĚ.

Potom: V Římě: 1. Božím řízením jest ne nějakým vězením smrdutým, ale hospodou pohodlnou opatřen. 2. Zprávu dal Židům o své při, i proč se k císaři odvolal. 3. Kázání o Kristu činil, čemuž někteří uvěřili, jiní pak odpírali. 4. Nevěřícím hříchy ztěžoval i pomstu za ně osvědčoval. 5. Mnohé kázáním svým získav, toho, že Boží slovo do vězení dáno býti nemůže, potvrdil. 2 Tim. 2, 9.

19. Ale když Židé tomu odpírali, přinucen sem odvolati se k císaři; ne jako bych měl co na svůj národ žalovati.

20. A protož z té příčiny povolal sem vás, byv žádostiv viděti vás a s vámi promluvit; *nebo pro naději ²³lidu Izraelského řetězem tímto svázán sem. *Výš 23, 6. Item 24, 21.*

21. A oni řekli jemu: Myť sme žádného psání neměli o tobě z Židovstva, aniž kdo z bratří přijda, vypravoval neb mluvil, co zlého o tobě.

22. Ale žádámeť od tebe slyšeti, jak smyslíš; *nebo víme o té sektě, ²⁴že se jí všudy †odpírá. **Výš 24, 14. †Luk. 2, 34.*

23. A když jemu uložili den, sešlo se jich mnoho do hospody k němu, jimžto ²⁵s osvědčováním vypravoval o království Božím, slouže jim k víře o Ježíšovi *z zákona Mojžíšova a proroků, od jitra až do večera. *Výš 26, 6.*

24. *A někteří ²⁶uvěřili tomu, což vypravoval, někteří pak nevěřili. *Výš 17, 4.*

25. A tak nejsouce mezi sebou svorní, rozešli se, když promluvil Pavel toto jedno slovo: Jistě žeť dobře Duch svatý skrze proroka Izaiáše mluvil k otcům našim,

26. Řka: *Jdi k lidu tomuto a rciž jim: ²⁷Sluchem slyšeti budete, ale nesrozumíte; a hledíce, hleděti budete, ale neužríte.

Izai. 6, 9. Ezech. 12, 2. Mat. 13, 13. 14. Mar. 4, 12. Luk. 8, 10. Jan 12, 40. Řím. 11, 8.

27. Nebo ²⁸zhrublo srdce lidu tohoto a ušima těžce slyšeli a ²⁹oči své zamhouřili, aby snad ³⁰neviděli očima a ušima neslyšeli a srdcem nesrozuměli, ³¹a neobrátili se, abych jich neuzdravil.

28. Budiž vám tedy známo, že jest pohanům posláno toto spasení Boží³², a oniť slyšeti budou.

29. A když on to propověděl, odešli Židé, majíce mezi sebou hádky mnohé.

30. Pavel pak trval za celé dvě léta v hospodě své a přijímal všecky, kteříž přicházeli k němu;

31. ³³Káže o království Božím a uče těm věcem, kteréž sou o Pánu Ježíši Kristu se vši ³⁴doufánlivostí bez překážky.

svém. 21) houfů. 22) posoudivše pře mě. 23) t. pro naději k životu věčnému, jehož se praví Izraelitové podlé Božího zaslíbení naději a očekávají. 24) t. o náboženství křesťanském, kteráž Židé sektou Nazaretskou nazývají. Výš 24, 5. 25) s mocnými důvody. 26) povolili. 27) slyšením. 28) ztuchlo, stvrdlo, viz

Mat. 13, 15. 29) očima svýma mžikali. 30) někdy nemusili viděti. 31) t. aby nepřišlo k tomu, že by se obrátili, a uzdravil bych je. 32) t. skrze Krista, Boha pravého, způsobené, zjevené i věřícím v účastnost dané. Viz Luk. 2, 30. 33) kázání čině. 34) smělostí a svobodností.

